

Библиотека
САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ

Књига 160

НАЈКРАЋЕ ПРИЧЕ 2013

(Приредио Ђорђе Оташевић)

Алма

Београд, 2014

Драган Адамовић

ОГЛЕДАЛО

Као што се Сунце огледа у реци, огледало моје душе сам ја и моји поступци, огледало родитеља су деца, огледало мог постојања је мој живот, а успех огледало упорности. Лепо је кад нашег одраза има и у туђим огледалима, тада смо срећни. Проблем је само што бисмо нека своја радо разбили...

РАДЊА У ТРИ ЧИНА

Лежећи у кревету, гледам кроз прозор.

Мислите да губим време? Не... То је неописив доживљај!

Плачем када пада киша; блистам када Сунце сја; ноћу? тада ми је пред очима мрак и мисли беже, а немају куд, па ударају о лобању – имитирају посмртне тимпане.

Јутрос сам видела чудне пахуље... била сам убеђена да су пахуље, али... јул је!!! Јул!!! Скупила сам доста снаге, пришла том прозору (видите ли шта он све може постићи?) погледала горе – ништа; погледала доле – маса исцепаних папирића...

Ето заплета радње; сишла сам до излаза, добро осмотрила и почела састављати коцкице на пузле... после неколико сати... вриснула сам.. Зашто?

Не знам... А, зашто је неко исцепао Извод из матичне књиге рођених? Зашто је уситњени документ бацио кроз прозор изнад? Зашто?

Ето, вриснула сам јер је тај „неко” прескочио прозор и слепио тело с „рођеним дана тог и тог...” Једини сам сведок (због пузли, сећате се?) ко је то, не тако давно, постојао.

Опет сам у кревету, гледам кроз прозор, у руци ми је ... не, ЈБМГ... не... Диплома ђака генерације... цепкам... цепкам... прозор сја, а издалека наговештава да ће можда, кажем – можда – заплакати – он или ја...

Откуд овај мрак у глави? Откуда?

Мисли, вратите се! Ту сам, до пре пар минута,
била и никада не бих сломила драга окна личног погле-
да на живот...

Ко ме гледа с другог прозора?

ГРАЂА РОМАНА

(Увод) Сат је звонио да би га пробудио.

(Разрада) Пуно посла га је чекало:

овај, онај, негде у, или, или, или...

Ништа није планирао, ништа

А ко може планирати и бити сигуран да ће успе-
ти?

Сећам се само да су новине писале о нижој цени
погребних услуга

за предузимљиве.

(Заплет) Није имао кад да их прочита. Пуно по-
сла га је чекало,

Сат звони, њега нема.

Ради, ради, ради, ради,

као сат коме није уграђен механизам препозна-
вања истоветног ритма срца човека који ради и када
не ради ништа.

(Преокрет још увек ради на Крају звоњаве изми-
шљеног сата)

ХОДАЈ, ХОДАЈ, МОЛИМ ТЕ...

Познавала сам дивну, младу жену која је говорила: „Свака жена у животу треба да уради три ствари: да посади дрво, роди дијете и напише књигу. Остало ми је још само да напишем књигу, а материјала имам.” Током празника се радовала са породицом, а од скоро исти протичу у тузи без ње. Преминула је... а није написала књигу.

Имала сам великог човјека за пријатеља. Године није бројао, премда бијаше у осмој деценији. Хоао је планином, радовао се стазама нових сазнања и изнад свега новим пријатељима. А онда се једног јутра пробудио не знајући да је то посљедње и да ће се у исто вријеме сјутрадан скупити породица и пријатељи да му се срцем поклоне. А хтио је да у сљедећу недјељу води пријатеље на нову планину. Хтио је да покаже нешто ново и исприча нешто занимљиво. Али није стигао...

Неки људи се боре да живе, док другима живот не значи ништа. Једни изгарају у ватри свог бивства, док други не знају шта ће са њим. И онда, доста често, ови први изгоре у ватри жеље, док други остану да живе у пепелу себе.

Док покушавам да ти откријем мистерију сопствених сјенки, питаш шта ме је научило захвалности. Одговорићу ти, то су људи који свакодневно напуштају овај прекрасни свијет. Кад помислим на те људе и њихову жељу да бар још пар сати проведу у здрављу и јурњави свакодневице – схватим колико треба да будем захвална што ја имам срећу да будем дио ње...

И вечерас сам уморна да бих писала ово писмо,
али хоће ли доћи сјутра? Ко може гарантовати?

Ако осване, обећавам, на посао ћу ићи пјешке да
помиришем сунце...

У плућа ћу смјестити јутро и у зенице свјетлост.

Ходај, ходај, молим те...

СВЕСНА СНА

Бети С. је лежала на асури, сама, сама на плажи...

Убрзо, сан је узео Бетине очи и већ је била на отвореном мору, на огромном броду који путује ка далеким, егзотичним пределима. И као што то већ у сновима бива, изненада брод је налетео на случајну, камену стену, морску неман, бродолом је био неизбежан. Сви су били у мору, сви сем капетана. Капетани и у сновима последњи напуштају бродове, тону са њима. Бети С. је плутала на одваљеним вратима капетанске кабине, још неки су плутали на стварима, иза и испред ње. Али многи нису имали среће. Бети С. их је безбрижно посматрала како несрећно страдају. Није се бринула за било кога од њих. Није се плашила стозубих ајкула, није се плашила ни могуће своје смрти... није се плашила јер Бети С. је често свесна сна...

ЛОЛА

„Лола, о, Лола, ја знам да нисам милионер, Лола, о, Лола да поклоним ти читав свет”. Теразијски пролаз, четвртак јулског дана око поднева. Свира човек гитару и пева. И једно и друго лоше. Јако лоше и јако гласно, али тужно, тако тужно да пролазници, ипак, убаце по неку педесетицу не би ли га усрећили, или ућуткали, или... ко зна. Док он пева, један прљави брадати човек у дебелој зимској јакни тог доста топлог јулског дана стоји поред њега и игра. Игра одушевљено и занесено, неко за њега изводи музику његове младости. Игра, а помало почиње за музичарем и да пева. Не знам који је гори. Али, плес брадатог учини да извођач постане опуштенији и веселији. Прво помислих да су они као неки извођачки пар, да је цела ствар унапред смишљена, али не, човек у зимској јакни је само верна публика. Уствари, брадати је, уствари, тог јулског дана све, и публика и подршка и отац и мајка. И што брадати више игра, то извођач гласније пева. И ето, као што свака роба има свог купца, тако и све има своју публику, можда једночлану, али не мање значајну. „Зар није ти доста што ниједног часа без тебе нисам сам...” И нико више није сам тог јулског поднева, ни извођач, ни Лола, ни брадати. Бацам стотку, целу стотку, и одлазим смејући се. А можда су се ипак договорили...

ПЕТНАЕСТ МИНУТА КАКО ЈЕ ПРОШЛО ЈЕДАНАЕСТ

Петнаест минута како је прошло једанаест. Није баш пуно, али има света. Нека млађа екипа. Нажалост. А сређена као за свадбу, што би се рекло. Можда је и седам дана, четрдесет дана, можда је свима њима била бака, драга комшиница, све то мислим док пролазим поред Новог гробља. А пролазим скоро па сваки дан јер живим ту, у близини. А околу цвеће и свеће, цене разне за свачији џеп и укус. Миришу четинари са венаца, не бих да приметим, а примећујем. Сад излазе неки нови, одхукују и мало се придржавају, па се загрле и пољубе, па пређу преко пута у Божур. А тамо већ столови спремни. И мени погођен и одређен, све се већ крчка и ракијица за душу. Ред је, мора се, шта ћеш, то ти је живот. Једна девојка у кратком шорцу води пса у шетњу, и где ће, куд ће са њим, она право на гробље. Неочекивано. Зар мора баш ту пса да води, помислиће многи. Можда има и неке своје разлоге. Сигурно има. Можда је просто једна од оних што воле гробља, има и таквих. Ја нисам од те сорте, сујеверје је код мене јаче. И шта ако је у кратком шорцу, ја је правдам иако други не желе. Зар таква на гробље. На станици сам, десно од гробља. Има нас и на једној и на другој страни...

НЕУСПЕЛО БЕКСТВО

Устао сам са првим зраком сунца. На вратима ме дочекао мој живот. Гледао ме право у очи, и заплакао. Ја сам стегао зубе, и задржао сузе. Нисмо знали, да ли је теже њему са мном, или мени с њим. Једино сам ја – тврдоглав. Споља чврст, а изнутра труп; распашћу се, ако ме само још једном буде додирнуо. Тада сам одлучио да бежим од њега, да ме случајно не такне – јер ћу само тако продужити век трајања. Кад би се баш нешто могло побећи, и од себе, и од свог живота! Почео сам да то двоје игноришем. Устајао сам ујутру жмурећи, кроз трепавице обављао најнужније спремање, и излазио на прстима. Јео сам брзу храну, и избивао из стана, све док ноћ не покрије све. А онда, назад, по мраку, опет на прстима. Никог познатог нисам виђао, ковчежић с поштом нисам отварао. Нисам знао ни који је дан, ни датум; ни колико сам дуго не-ја, боравио не-у-свом животу. Убедио сам себе, да сам успео. Међутим, не можеш побећи. Твој те живот прати, и само чека да те шчепа. Е, шчепала ме полиција, док сам се по мраку шуњао. Истекли ми рокови за рачуне, опомене; и судски позиви. Ево ме сада у затвору, где се стручна лица службено труде да ме помире са мојим животом. Изгледа да ће успети.

ИСКУСТВЕНЕ НЕДОУМИЦЕ

Седим за столом. Стигла сам синоћ; путовала цели дан. Ноћас ока нисам склопила. Од премора, а мо-

жда и због лежаја. Чудила сам се покојној мајци, када се жалила на несаницу због промене лежаја. Неке се ствари схвате тек када се доживе.

Одједном, звоњава; необична, попут сирене. Цела кућа одзвања. Телефон! Да се јавим? Не, ко зна – ко кога тражи. Синоћ сам упознала газду куће, али му ни име нисам упамтила. Породица му је одсутна, а и он је јутрос отпутовао. Ја сам дошла да посетим кћерку, која ту станује, и која је, такође, јутрос рано отишла на посао. Зато седим сама, у непознатој кући; и чекам. А телефон непрекидно звони. А ко још, данас, зове преко фиксног телефона!? Људи се лепо проналазе путем мобилних уређаја. Зато су они и измишљени. На улици, у аутобусу, у продавници, у школи, у веце-у! Нико се не одваја од мобилног. А може бити и добра камуфлажа за оне, што разговарају сами са собом.

Сетила сам се, како ми се једном испразнила батерија на мобилном телефону, а имала сам јаку потребу да некоме, баш тог тренутка испричам нешто важно. Прислонила сам мобилни на образ, и започела причу. Сита сам се напричала по улици, држећи мобилни на образу; нисам се осећала непријатно. Напротив, улила ми је еуфорију та мала превара. Мада, ни сама не знам, кога сам заправо преварила.

Звоњење ме враћа у садашњост. Свака кућа има своје звуке, своје навике. У одређеном старосном добу, човек се тешко прилагођава. Можда наши стари, због тога нису напуштали своја огњишта. Једва чекам да се вратим на своје.

А кћерку, свакако чујем преко мобилног, кад год пожелим.

ОЧИ

Док читам стихове песме „Можда спава”, размишљајам колико је она посебна за мене: пре свега због свог основног мотива који се наслућује у самом називу песме – а то су очи.

Негде сам прочитала да су очи „огледало душе” и заиста је тако. Саговорника волим да гледам у очи, јер тада у њима видим све: колико разуме о оном што му причам и да ли ме прати. У очима можемо сагледати сва људска осећања: љубав, мржњу, тугу, срећу, патњу, бол, страх... И још много тога што нас издваја од животињског света. Слутићу да постоје и оне очи у којима можемо препознати нешто зверско. На срећу – више је оних које зраче надом у победу светлости над тамом. У очима видимо сву лепоту једног бића. Често је у мени присутан онај тако свима нама познати осећај када се пробудимо и узалуд покушавамо да се сетимо сна. Тада затварам очи у нади да ћу вратити слике сећања. Знам само да је сан био леп и желим још једном да га проживим, али не успевам у томе. Некада ме стварност тако ошине и тражим спас „у пределима снова”.

Овај живот је као река: некад мирна и питома, а понекад хировита и опасна у свом току, јер не знамо куда нас води. Склопљених очију, у мислима се препуштам струјама непознатог у себи. Желим да наставим свој сан отворених очију.

НЕСАНИЦА

Сан већ безобразно касни. Уместо да је већ дошао, шаље поруке написане на папирним авиончићима, репу птице и у боци баченој у реку која стално одлази. Ја у мраку. Гледам га попреко. Он се врти и преврће по соби и сасвим му је удобно. У својим ципелама је. Показује прстом на прозор на који ветар прислања грану. Отварам прозор. Мирише на лето. Време за сезонски немир. Мрак излази кроз завесе да направи круг. За тренутак се враћа и за уши довлачи мој сан из неке кафане или са неке плаже или далеке старе калдрме. Целу ноћ се некуд вуцарао а ја га чекала. Пружио се уморан поред мене и у тренутку заспао. Још мало сам га гледала. Уморна. Али са сном на дохват руке.

ПРЕД ЈУТРО

Кад је море равно ко стакло. Кад је свуда около мирис соли и зимзелене шуме. Кад су ти мисли даље од оног острва што се види у даљини. Много даље. Кад нема никога на овим камичцима осим тебе. Кад сунце треба сваког тренутка да ти приђе с леђа. Ни за кога нема места.

Мало би да одремаш, али се бојиш да неко не украде сунцобране и лежаљке које чуваш ноћу.

АЛПИНИСТА

Већ неколико деценија пењем се на Планину Живота, али никако да стигнем до врха и докучим тајну бивствовања.

Жестоко ме прогања знатижеља шта ли се горе налази.

Знам да је мистерија постојања света узвишена до небеса и да до ње није једноставно доћи.

Можда ћу бити нови Прометеј, можда ћу божја свезнања предочити људском роду...

Али зуб времена ме нагриза, сунце ме исушује, олује ме шибају, снагу ми прождире стење и камење...

Попуцаше ми све сајле, покидаше се конопци, клинови поотпадале, подерах гвоздене ципеле, сасуших се, изнемогах...

Још неколико потеза, још неколико корака... Само да не скончам, а да до откровења не стигнем!

Полумртвим погледом тражим истину.

И откривам оно за чим сам целог века жудео!

На врху Планине Живота налази се гнездо Белог Орла, који учи своје птиће како се лети.

Жељка Башановић Марковић

ОСА ОКО КОЈЕ СЕ СВЕ ОКРЕЋЕ

Једнога дана осетих како сам се окренула изнутра наопако.

Ништа страшно, само тамо где ми је била глава, сад су ноге, где је било срце, сад су полни орган и удови.

Мозак ми је сишао у пете.

Лепо ми је овако.

Пупак је остао на истом месту, да извадим труње које се накупи.

ПОРОДИЦА ЗЕЦ

Мирослав и мама остали су сами када је тата умро пре девет година. Имају малу викендицу подно Космаја. Велику башту, пуну купуса. Купус је велики, највећи у околини. Заливају га и причају са њим док се он кочопери и расте до енормних величина. Воле да је-ду купус и сваке године се надају већим и лепшим главицама. Тако и бива. Тата их само гледа одозго и смешка се сакривен иза облака.

БРОДОЛОМ

Она посматра море, кријући неку мисао мора у себи. То је зато што су море и она близу, бар онолико колико су близу апсурдност таласа и постојање мора. Одједном у њој поче бродолом. Један бродић њене сете, због немогућности да заплочи правим морем, скршио се у комаде који ударише у њене мисли. Море јој је деловало као да се упознало са њеним мислима. Учини јој се да гледа у бродолом плаве боје мора, којој је досадило да буде само плава боја. Одједном је схватила да све боје око ње подржавају такав поступак плаве боје мора. А после страшног бродолома, плава боја мора је тонула само у њену сету.

ШАХ

Она подозриво гледа како ноћ игра шах. Један потез ноћи затрепери и претвори се у фигуру смрти. Настаде пометња међу осталим фигурама. Наоружане разним природним феноменима, звездама, шумовима, трајањем, фигуре шаха којима је играла ноћ покушаше да убеди фигуру смрти да устукне. Ноћ се за то време и сама забављала овом апсурдном ситуацијом. Чак је размишљала на кога ли је подсећа фигура смрти. Закључила је да је подсећа на апсурд.

Фигура смрти одједном одигра један шаховски потез. Ноћ протумачи да је тим потезом признала живот шаховским фигурама ноћи.

ТИШИНА У КОЈОЈ СЕ МИСЛИ

Поноћ, нигде никога. Била је сама и осећала се усамљеном. Бука која је трештала у њеним ушима је одавно престала. Корачала је лаганим корацима путевима неспутаних мисли, али није била сугурна куда ће. У дубини својих очију није видела, није чула, није осећала, није говорила, само је туговала у тами и чинило јој се да нема излаза. Њене сузе заливале су тишину која је расла и бивала све већа без икаквог разлога. Тишина није престајала иако је она желела да стане, да ишчезне, да је нема. Имала је утисак да ништа не осећа, да је окружена ружама тамним попут амбиса у који када упаднеш, умиреш у трену. Срце стаје, дах те гуши, плућа се стежу и праскају под притиском страха, немоћи, и наступа тренутак безизлаза. Куда лутају њене мисли луталице, куда кораке неме пружају. Никуда, а можда има пута који не види у њима, који јој је стран или нестваран. У соби пуној смога се креће, за излазом или улазом трага, али врата никако да се пред њом појаве. Да ли су иза ње, испод или изнад, где, куда да гледа. Магла јој затвара пут, не дозвољава јој да раскрчи трње, не може или не жели да се бори са њом. У јами без наде, полако одустаје, или се диви себи како се држи, како се бори, како живи на облаку без кише. Не зна да ли да одустане или каже идем даље, не зна да ли да побегне или да се са маглом стопи. Куда?

Поноћ је одавно прошла. Пита се да ли је луда или без свести. Знала је само да свестан човек не мисли као она, не види као она, не чује мртву тишину као она. Мртва ли је, она или магла. Устукнула је на тренутак

при помисли да јој свест није чиста, уплашила се. Страх је био све јачи, тама све гушћа, док се магла претворила у облак дима. Око ње дим, све већи и тежи, не дозвољава јој да побегне. У огледалу одраз замагљене сенке, страх јој у очима, без звука слуша наду. Остаје ли јој се иза, или не. Има ли тамо нечега, или не. Отићи ће када то буде желела или не. Може ли да хода, ноге је боле. Трагови тишине је прате читаве ноћи, док у плафону сенке мрдају, хладне јој руке и много тужне. Несебично је причала, док је нико није слушао, а када је престала, сви су је чули. Викала је, али више није било важно. Остала је да се тихо радује поразу за који није знала да ли је лажни успех или потмула нада. Али више је није ни интересовало. Било јој је важно да воли или да умре. Волеће, мора да воли јер самоћа је туга, туга је мрак, мрак је тишина, тишина је бол. Бол је неизбежан кроз трње и грање, али она не жели да стане, не жели да у тишини слуша сенке, да пали лампионе страха и пије воду из дубина ноћи. Мора да воли!

НОЖ У ЧИНИЈИ СА ВОДОМ

Ја сам Лапу и желим да убијем свог мужа.

Да ли сам сама дошла на ову идеју или је то утицај мога љубавника? Не знам. Више времена проводила сам са њим него са мужем. Али, могу ли веровати његовим слатким речима? Убиство је ипак велики корак. Лежим поред мужа који спава. Придижем се. Узимам чинију са водом у којој је нож. Руке ми дрхте. Дубоко удахнем. Све ово ће бити твоје, одзвањале су ми речи мог љубавника у глави. Издахнем. Муж лежи на леђима. Узимам нож. Крећем ка његовом срцу.

Тргне се из сна и хвата ме за руку. Шта то радиш, пита ме, ништа, одговарам. Гледа ме бесно, а онда затвара очи. Поново лежем. Не померамо се. Наша тела гужвају тешку сатенску постељину боје злата. Било би штета исфлекати је смрћу.

Овде је увек тако топло, кукам као да се ништа није десило. Желиш ли да отворим прозор, пита муж, а ја говорим како то неће бити довољно. Када се за неколико сати будем вратила у спаваћу собу, видећу да је са моје стране кревета инсталирана клима.

Готово да се не виђамо наредних пар дана, а онда се срећемо испред спаваће собе. Предлажем му масажу, а он се смеши и прихвата. Чуди ме мој предлог, али говорим себи да тако могу лако да га убијем. Нож у леђа. Потпуно прикладно. Улазимо у собу. Шта то изводиш, вриштим у себи. Ако ћу га већ убити, могу барем да обавим своје женске дужности, моје је правдање. Муж се скида и леже на стомак. Седам поред њега. Пружам руку ка чинијама. У једној су вода и нож, у

другој мирисно уље. Вода омекша нож да лакше сече месо, сећам се речи свог љубавника. Уље чини атмосферу сладуњавом. Мути чула. Узимам чинију. Зарањам прсте у течност. Цртам по његовим леђима ноте, птице и бршљен. Да је вода, не би се виделе шаре. Одлучујем да га волим.

ПРОДАВНИЦА ТАЈНИ

— Зовем се Марија, и...

— Име је небитно.

— Ох. У реду онда.

— Дакле?

— Ја сам... Видела сам...

— Заиста немам времена за ово. Причајте или одлазите.

— У реду. Ја сам видела Ђоку, знате, оног што живи у жутој кући поред школе, како се са полицајцем договара нешто.

— Па?

— Па Ђока има пуно казни за паркирање, а нема из чега да их плати. А прича се, знате, да полицајац воли... Овај...

— Знам да полицајац воли гузице. Мислите да људи желе да читају о томе? Само ми тражите време.

— Не, не, сачекајте! Имам још једну причу. Знате, Отац Марко има кондиломе.

— Није нека прича, право да вам кажем. Не знам колико можете добити за њу.

— Прихватите бар њу, молим Вас! Морам дете да нахраним!

— У реду, рекох да нећете добити пуно за њу али ћу је записати. Почните.

Укључио сам диктафон и задржао озбиљан израз лица. Поп са кондиломима! Мојим читаоцима ће се допасти што се враћам хумору. Почео сам да преврћем папире на претрпаном столу у потрази за цигаретама. Жена, та сељанка, намрштила се када сам запалио трећу данас, а прву пред њом. Игнорисао сам је и лагодно спустио беличасту, димну завесу између нас. Нервирала ме је ништа мање од свих осталих сељака, ништа мање од живота који ме је сместио овде. Хеј, па био сам највећа нада своје генерације, најблиставија звезда књижевних вечери. А где сам сада? У неком бедном селу. Откупљујем приче од људи јер не умем сам да их напишем. Све је испарило из мене, дар, таленат, инспирација. Много имена за исту ствар, ствар које више нема. И сада, док палим четврту цигарету данас а другу пред овом женом, док јој дајем много мање пара него што ћу за ову причу добити од часописа, гадим се самом себи и проклињем и ову продавницу тајни, како људи називају моју кућу, и судбину, и себе.

ЗАКАСНЕЛА ПРИЧА

Не знам да ли сам закаснио за неку причу о себи. Ако у овом моменту уопште има потребе за њом. Тренутак је јединствен. Дешава се први пут, вероватно се не понавља... Док летим, тонем, не стижем ни да размишљам о томе. Но, осећам да ми нешто силно недостаје. Нешто у телу, нелагода боље речено, као да сугерише кајање. Кајем се због нечега? Да ли постоји уопште неко осећање? Зашто неко не преовладава у тренутку када..? Када шта?.. За тренутак губим оријентацију. Око мене и у мени појачава се конфузија... Неког момента нема ничег материјалног поред и око мене, долазе затим, ни од куда, људи нејасног лика, неки чудни објекти нејасних контура који као да се увијају у плаветнилу и црнилу неба... Све титра па умирује... Нешто, што ни на шта посебно не личи се смањује, увећава, долази, одлази... расплињује... Нестаје... живот?... Имам потребу да нешто гласно кажем. Нешто јако, драматично, да чује небески свод. Све ми се губи. Летим, не знам у ком правцу, ако овде уопште има правца, у простору где нема било чега, звукова, сећања, осећања.

...Да ли су ово тренуци који воде и крећу се ка некој трајној и потпуној неизвесности односно..? Лет у празно ...је такоо... непоновљив... Осећам блаженство. Мисао излази из мене. Гледам је, лебди... Да ли је то ОНО?... ОНО!? Не стижем, да ли из незнања или страха? .. да створим неки стабилнији став о томе, да прихватим да је то...

Јелица Влаовић

ЗАГРЉАЈ

Одвео ме на ушће река и загрлио за живот цео.

ИЗГУБЉЕНА СЕЋАЊА

Док је туш уклањао поспаност са мене, препустила сам се својим мислима и пратила свој јутарњи ритуал. Кренула сам да одгурнем завесу на туш кади и уместо завесе нашла стаклена врата. Збуњено сам се осврнула у непознатом купатилу у које сам закорачила, а онда ми је поглед пао на одраз непознате особе у огледалу и донео још један шок. Лице странца које ме је збуњено и уплашено посматрало је помало подсећало на лице моје мајке. Успела сам да нађем оно мало здравог разума у себи, огрнула се баде мантилом и отворила врата у празну дневну собу и збуњено пришла прозору.

Загледала сам се у непознат град. „Где сам?” Питала сам немоћно.

Приметивши улазна врата, пошла сам ка њима из жеље да побегнем и док сам журним кораком пролазила ходником, поглед ми је одлутао у собу у којој је неко спавао. Укопала сам се у месту размишљајући – продужити даље и изаћи у непознати град или одговоре потражити овде. Пришла сам кревету и угледала уснуло младо, на неки начин, познато лице. Изненада су ме погледала два ока. „Мама, рекао сам ти да ме не будиш до десет.”

„Иване.” Изговорила сам несигурно, препознавши у њему свог сина.

Отетурала сам се до дневне собе и немоћно села на кауч. Можда би требало заспати, можда ћу се пробудити на неком месту где ћу препознати стан, град, себе и сина, који је својом висином испунио врата дневне собе.

„Мама, јеси добро?” Питао је дубоким мушким гласом мој четворогодишњи син.

„Мало сам пролупала.”

„Како мислиш, пролупала?”

„Не могу се сетити где сам, ни ко сам. Знам да си ти, ти, али оваквог те се не сећам.”

„Каквог ме се сећаш?”

Уместо одговора сам показала његову висину као четворогодишњака.

Дохватио је телефон и отипкао број. „Секо, почело је. Како мислиш шта? Мама се почела присећати.” Биле су то последње речи које сам чула пре него што сам остала без свести.

КОНТЕСА

Откад сам се удала у Богдовића кућу, слушавам причу како су они чувена војводска породица, Дериглаве с Љуботиња, с Њива. Знам и за родослов од петнаестог века, тачније од 1432. године. Знам и за војводу Петра, и за кумство са краљем Николом, и за бојеве у којима су учествовали и још много тога. Навикла сам на те приче. Мило ми је, наравно, што сам у породици кућића и оцаковића, мада често знају да претерају са својим хвалисавим причама. Понекад се, мада не често, нашали и моја свекрва на њихов рачун говорећи „ко се није хвалио, објесили су га”. Волим и ја да их пецнем, да се нашалим на рачун њиховог јунаштва, чојства и господства. Не љути се нико, схватају моју шалу, као и ја њихову, али баба Милица не да нам ни опепелит’, ни да се зуцне нешто против Богдовића. Иако ме је волела и често хвалила, није могла а да ми не каже колико треба да будем срећна што сам се удала за њеног унука.

– Чу’, срећо моја, лијепо ти се шнило, да знаш, што си дошла у гласиту војводску кућу Богдовића, у Дериглаве с Љуботиња, с Њива, сва важна говори ми баба.

– Слажем се, баба, одговарам јој да бих је одобрвољила, али је ипак зачинавам.

– Значи ли то да сам ја сад војвоткиња, контеса? Контеса де Њиве! Ма, некако ми не иду заједно контеса и њиве. Њиве ме одмах асоцирају на мотику, узми мотику и копај, шалим се с бабом.

– Виђи, а што би ти фалило и да копаш!? То је поштен поса’. Но си ти изабрала лакши. Ти ионако волиш

да причаш па ти је ласно у школу ћеци нешто причат'. Какав је то поса' ће се само прича? То, јадна, умије свако чињет', а копат' не умије. Но слушај. Не задијевај ме, но запамти ће си и у коју си кућу, а лако ћемо за друго, не остаје дужна баба.

Видим ја да се с бабом стварно не треба „задијеват” и да ће ме, шта год да „речем”, надговорити и у ћоше „саћерати”.

ПЕНЗИЈА

Наш комшија Војо не ради већ више година. Болестан је, не може да ради, покушава да добије инвалидску пензију, ал' не иде, па не иде.

„Веле да нисам довољно болестан”, шали се Војо. „Однио сам све лекарске налазе, ма кажу да фали још неки.”

Породица једва саставља крај с крајем, али се он не предаје. Иначе духовит је и сви га у комшилуку воле. Збија шале са свима, а највише на свој рачун. Пре годину дана је доживео и мождани удар, па сада „заплиће” језиком кад говори и вуче десну ногу кад хода. Пре можданог удара је имао проблеме са притиском, са срцем, шећером у крви и ко зна шта још. Ништа није вредело што је тешко болестан, пензију не може да добије. Пре неки дан „из чиста мира” се онесвестио. Однесоше га брзо у болницу. Ускомешао се комшилук, жена му за њим отрчала у болницу, а за њом и мајка, све лелечући.

Повратише лекари Воја, дође некако себи, исцрпљен лежи, очи не отвара. Дотрчаше му мајка и жена,

стоје изнад њега и плачу. Погледа их мучени Војо, па рече једва чујним гласом:

„Не плачите, јадне не биле. Још ми само овај налаз фали па ћу добит’ инвалидску пензију”.

ГАЋЕ

Гледао сам се у огледалу. Стварно, свака част. Глупо ја да тако кажем за себе, али јесте тако, мајке ми. Сваки мишић се оцртавао. Трбушњаци су севали као најбоље плочице, груди такође. Бицепси и трицепси максимално дефинисани, огромна рамена. Године и године тренинга су се јасно виделе. Литре проливеденог зноја, рано легање, рано устајање, специјални оброци, одрицање од омиљених слаткиша, омиљених пића и чега све не. И да ли је све вредело? Не знам. Мој менаџер каже да је за стрипера ипак најважнија величина гаћа, јер што веће гаће носиш, више новца стаје у њих. Можда је човек у праву.

— Хајде долази — позвао ме је — Ове госпође вриште, развалиће локал.

Музика је трештала у позадини. Погледао сам своју диплому Диф-а на комоди, затим још једном себе у огледалу. Пљеснуо сам се по буљи, уврнуо брадавице, и кренуо ка стејџу. Овога пута, у већим гаћама...

ПРИЧА О СКОРО СВЕМУ

Ех, како ли је само лако навести човека на размишљање... Наиме, свако разумно људско биће подстакнуто дешавањима у свом окружењу, у својој глави даје увек јединствену и потпуно оригиналну представу свега тога у виду својих мисли и осећања. Ми, петнаестогодишњаци, гимназијалци, поготову после теста из енглеског, представљамо посебно рањиву групу.

Дакле, то су они тренуци при самој изради теста када свако од нас даје и последње атоме снаге да уради тест најбоље што може. Затим следи фаза провере решења са осталима. Онда, баш тамо негде између трећег и седмог питања, у зависности од тога колики је чији капацитет меморије, схватимо да се више ни не сећамо шта смо на тесту написали. Тада се верници помоле Богу. Сви остали се надају да ће тестови бити што пре прегледани ради скраћења наших мука. После тог периода неизвесности следи оно најгоре: оцене! И у тим тренуцима верници се моле. Сви остали ћуте. Када нам наставница саопшти оцене, неки буду изненађени, а остали коначно добију верификацију свог знања. Међутим, после теста, само прави верници се моле Богу, јер неки одустану у међувремену и пробају на други начин да добију жељене оцене: да уче. Остатак ученика размењује међусобно утиске... Друга поучна ствар код ових тестова из енглеског јесте та да не постоји „excellent” већ и најбољи рад бива оцењен са „very good”! Многима то ни не смета: у дневнику ионако пише „5”, али мене наводи на размишљање да ли и у свакодневном жи-

воту уопште и постоји „excellent”, или на тај луксуз савршенства нико нема право?

Са друге стране, и јединица није „bad” већ „needs help”. Дакле, није све изгубљено!

И на крају, све ово нас доводи до закључка да часови енглеског, па и сви часови уопште, за нас ђаке имају две улоге: едукативну и религијску, док за наставнике изгледа да имају само религијску. Разлика је у томе што се ђаци углавном моле Богу и крсте пред тест, а наставници после (када прочитају све наше бисере и одвале). У међувремену, сви ми се трудимо да испунимо ону свима нама познату изреку а која каже да „од колевке па до гроба најлепше је ђачко доба”. Или се истински молимо Богу...

Данијела Вучевић

ЗАШТО

Шта значи „why” на енглеском? — пита један „новокомпоновани” бизнисмен другог?

Зашто. — одговори му он.

Ма онако те само питам. — рече „новокомпоновани” бизнисмен.

Теодора Гавриловић

О ЈЕДНОЈ БИТНОЈ БРОЈГЕЛОВОЈ СЛИЦИ И О ЈЕДНОМ НЕБИТНОМ ПСУ (КОЈИ ЈЕ УМРО)

Пас је умро тог дана. Умро је веома бедном смрћу и уваљан у беду је лежао поред пута. Уваљан у беду и у прашину је исто био уваљан. Нико га није гледао, бедног и прашњавог. Људи су окретали главе, обављајући предано своје послове као када је наивни младић падао на оној слици коју је опевао песник, не сећам се који, тако је било. Ја нисам имао ништа са тим. Ја сам желео да ја умрем, смрт није желела да је умрем, желела је да пас умре, пас не знам шта је желео. Сахранићу га, одлучио сам. Сахранићу га овде, одлучио сам. Овде, баш овде, у беду и прашину. Можда га обиђе неко, можда пасја дружина, можда пасји убица. Можда нико. Можда само окрену главе, обављајући предано своје послове, као када је наивни младић падао на оној слици коју је опевао онај песник, не сећам се који, можда ће тако бити.

ЛЕГЕНДА О РАТНИКУ

Легенда каже да је пре много година, у граду у близини планине Прве Битке, рођен онај који беше одабран да брани свет од зла.

Одабраних није било пуно. Тачан број се не зна, јер су живели повучено и трудили се да не остављају трагове за собом. Схвативши терет свог дара, они су се повукли и из сенке се борили. Остало је записано да је извесни Велеумни племић од Манче тврдио у јавности

да је један од Одабраних, али то никада није доказано, те је оптужен да је преварант.

У почетку, Ратник беше занатлија. Оне су биле све што га је занимало, док једнога дана није од њих сазнао да његова судбина није да буде занатлија речи, већ да се бори са чудовиштима.

Неколико година касније, човек се сусрео са првим бићима. Нападала су га у кревету, у ходу, у размишљању. Осетио је да мора да се бори ако жели да заштити свет. Стога је отишао у шуму и тамо их чекао. У сачуваним фрагментима из спаљене куће у којој је, сматра се, живео, остало је записано да су чудовишта била велика и без очију, огромних чељусти, спремних да прогутају све пред собом.

Човек није губио битке. Суочавао се са њима ужасно храбро. Пред њим, та хорда смрти била је немоћна.

„...Нападали су ноћу, хрлили ка мени, чуо бих поклич какав није могао да произведе човек и знао бих да су ту, и да ће поново покушати да ме убију како би напали остале. Али нећу се предати. Ја сам Ратник...”

Овде се запис прекида, а легенда даље каже да је једну битку ипак изгубио. Људи су се дуго питали шта је то успело да сломи овог великог борца.

Пре неколико недеља пронађен је још један веома кратак запис у ком пише име за које се верује да је име чудовишта које је убило Ратника. То је спој две грчке речи $\sigma\chi\acute{\iota}\zeta\epsilon\iota\nu$ и $\phi\rho\acute{\eta}\nu$, а преводи се као Schizophrenia.

БЕЗ НАСЛОВА

Могла сам и да заборавим, вишак детаља понај-прије, али у сјећању ми је остао само лик без узице на шеширу и његово бучно па зато недолично понашање. Недолично? Можда је само погурао госпођу у аутобусу којим се случајно возио до станице Сен Лазар, или оне коју је намјеравао да замијени овом када се возња заврши. У другом аутобусу друг му је скренуо пажњу на ви-сеће дугме на његовом изанђалом капуту. И био је прилично незадовољан собом или свим могућим пред-стојећим коментарима. Против себе; слједећи пут, по-мислио је силазећи са папучице право у бару поред, не-ће се понашати тако снисходљиво према другу или би-локоме другом. Ма, дићи ће малу револуцију у аутобу-су, доста смо сви ћутали погнуте главе... О томе свједо-чи и став посматрача према овом некад отрцаном лику из запећка.

СЛИКА ДОРИЈАНА ГРЕЈА

Упознала сам се са собом сасвим случајно. Ми-слим, познавала сам себе и раније, али површно. Ја и ја смо биле само познанице. Испијале смо кафу на брзака, проћаскале би по коју у лету, заједно се бечиле на досадни екран телевизора и несвесно се удаљавале једна од друге све више. Тог мајског дана почела сам да читам Вајлдовог Доријана Греја. Упознала сам се с тим фрајером пре много година, али некако сам имала потребе да га поново сретнем онако несавршено савршеног. Волим да се враћам на стара познанства. Оживе ме мало. По правилу увек читам за радним столом. Кичма ми се лепо извије, вијуге ми прораде триста на сат, а тврда столица ме подсећа на чврсто тле. Још сам жива! Дакле слика је следећа – седим за столом са разголићеном књигом испред себе, поред моје десне руке је шоља кафе која се још пуши, а поред леве стара фотографија и на њој ја од пре десет година. Сива слика и сива ја – намрштена, тужна, безоблична. Духовна ругоба. Већ пред крај првог дана читања уочила сам промену. Некако се сивило са слике изгубило и постало веселије. Следећег дана сам донела још већу шољу кафе и засела. Доријан Греј је листао све више и све даље Вајлдову књигу. С времена на време гледала сам себе са леве стране. Сад сам се смешила из савршено шареног простора. Била сам срећна ја у раму и ја ван рама са књигом која нас је упознала.

ПРЕСУДА

— Никад ти нећу рећи истину, Лажи! Када се следећи пут пробудиш, ја нећу бити ту. Можда ћу и бити, али неприметна и сићушна као маково зрно. Скакаћу ти пред очима к'о флека светлости и стално ћу ти красти погледе. Постала сам лопов твојом кривицом, госпођо драга! Нећеш ме никада видети исту! Никада! Знаш да сам јуче пребирала закржљале дане и сретала нас две како раздражљиве и глупе тражимо љубав. Била си толико велика тих дана, тако снажна. Ја сам нормално стајала по страни и по обичају чекала да ти одрадиш посао, а мени шта остане. Заљубљивала си се намерно у оне који су се мени свиђали тешећи ме неизговореним речима: „Пати, глупачо!” Не може више тако. Не! Довољно сам велика да могу да те прогнам и из најцрњег скровишта. Не плашим се више мрака, а и не можеш се сакрити од мојих рендгенских очију. Сашићу ти непрозрачну тамну омчу за очи да никада више не видиш истину, да је не препознаш и кад је сретнеш. Осуђујем те на смрт, Лажи!

БУРМА

Операција је добро прошла. Добро сам прошла и ја. Окупана, дотјерана и с коферчићем што ми даде једна фина госпођа, која је лежала крај мене у истим мукама, кренух кући. Нитко није могао доћи по мене. Па, неће ваљда коњићем с онолико картона пред болницу. Рекох мојима, сама ћу већ некако. Бојала сам се за дјецу. Тко пази на њих и јесу ли гладна? Стога кренух у оближње лијепо насеље. Све кућа до куће од камена, ограде од кованог жељеза, цвијећа у обиљу. Изаберем једну. Позвоним. Отвори ми старија жена у отрцаној тренерци. Мислим, сигурно нешто спрема по дворишту, кад рече да причекам, од мужа ће тражити новаца. Видјела је ожиљак на врату и било јој је жао. Дуго је није било. Већ хтједох кренути даље, али ме задржа галама:

— Новаца тражиш? Ништа друго ни не знаш. Само, дај новаца? За кога? За ону што стоји на улици? Нека си иде зарадити за крух! И да јој дам, сигурно ће пропити, али не дам. НЕ ДАМ! Јеси чула? Ни за крух!

Полако затворих капију на точкићима и кренух даље. Нисам далеко одмакла. Нетко ме је звао:

— Чекај, чекај! Немамо тренутно новаца, али ево ти моја бурма. И цедуљица. Написала сам да сам ти је својевољно дала. Чувај то, као очи у глави, да те не оптуже за крађу. Продај и купи дјечи хране. Морам ићи. Чувај се, душо!

ДИЈАЛОГ СА ПСИХОМ

Гледам га у очи и чекам да се постиди, а он ни да трепне. Држи црну ручну гранату, а на кажипрсту врти челичну расцјепку као привјезак и цери се. Зна да ме држи у шаџи.

— Себичан си! Мисли на породицу, пријатеље. Како им је с тобом таквим? Мисли на њу.

— Њу не помињи. Час је с тобом, час са мнош. Тебе воли, а на мене се пали. А пријатељи — само да су здраво и далеко. Један ми дугује, а други ме чека за дуг. Породица је тек посебна прича — за њих сам само под-станар који касни са киријом.

— Имаш тријес' година, човјече, тргни се, исели се од својих и усели се у нови живот.

— Не сери! Да се живот ресетује на дугме, не бих сад држао ово. — рече и заковитла омчицу од чели-ка.

Гутам кнедлу од армираног бетона док гледам како прстима игра по ручици осигурача гранате М-75 са смртоносним ударним таласом који распршује 3000 че-личних куглица у радијусу од дванаест метара. Ћутао је, ћутао сам. Колебао се да нас разнесе, оклијевао сам да га савладам. Сагиње главу и диже рамена да заштити грло, дише плитко и гледа ме испод обрва погледом у којем има све мање свијести и свијетла. Шири ноздрве и показује очњаке — режи. Окршај је неизбежан када сагјерамо звијер у ћошак. Борба на смрт је борба за жи-вот. Блага мигрена, хладан зној, пулсирање у слије-поочници, грч срчаног мишића, колапс разума... И моја песница која лети ка њему.

Лом огледала је одјекнуо купатилом. Крв капа у лавабо на крхотине стакла и слива се лагано у цјевовод. Гледам га у поломљеном огледалу, али једино видим сломљеног себе. Вратио сам расцјепку у лежиште осигурача и сакрио је испод бидеа. Данас сам побједио, а сјутра се мортал комбат са психом наставља. И све ће бити исто осим огледала испред мене. И све ће бити исто док психо не побиједи једног јутра. Ммм, мирис мами ван, мама спрема прженице за доручак.

КАЗНОМ НАГРАЂЕН

Судбина ми исписана на зрну пиринча – смрт. Кичма пуца под тежином гријеха, а кољена клецају док бјежим од разјарене гомиле која жели да ме линчује. Стојим на ивици моста на Тари и корак ме дијели од вјечне слободе, а руља навире све ближе и ближе и дахће ми у потиљак. Вјетар ме клацка на ивици, над амби-сом, и куражи ме да скочим. А сањао сам да скачем мирне савјести са моста, али нисам падао доле већ горе, ка небу. Таквом варком се не дам завести – ко скочи доле, не може да залута. Удар вјетра у знојаво чело ме прену из полусна док стојим испред стрељачког вода. Немам страха, умро сам на Ђурђевдан кад сам рушио мост који сâм Господ благосиљаше. Гријех почињех, али не дам душманима да ми суде, скочићу у Тару и нека ми драги Бог пресуди. Скочићу у сузу Европе јер то сигурно Европа плаче кад види ко јој образ носи. Скочићу и зањихаћу се тихо, лелујаћу се попут храстовог листа, падаћу споро до првог брзака и зауставићу се да ухватим зрака прије него ли зароним у вјечност. И тад, кад се зауставим, можда останем заглављен између

платна и киста, вјечно у пола даха да окајавам гријех. Ево их ту, шмајсери, бакље и сабље, и назад не могу. Напокон мир и све ми је равно. Али... али, руља пролази као да не постојим, нема ни хајке ни команде „Пали!“ и више се не знојим. Као да сам скочио некада давно, али никако да закорачим напријед, а баш тај корак ме дијели од вјечне слободе. Ево ме на лијевој обали Таре, чувам мост од заборавља.

Посвета: Инжењеру Лазару Јауковићу који је маја 1942, у настојању да заустави офанзиву окупаторске армије, минирао и срушио најмањи лук моста на Ђурђевића Тари. Стријељан августа 1942. због вандализма и саботаже напредовања тенковских јединица ка Дурмитору. Вјечна слава неумирућем и неумираном духу хероја.

ПОРОЦИ

— Ти њега, човече, никада ниси могао видети пијаног. Ма никад га ниси могао видети ни да пије. Он је један углађен младић, један прави центлмен, са великим „ц“! И ако је пио, пази, кажем и ако је пио, он је то радио тако суптилно, знаш онако као пчела када испија нектар из сока. Неприметно. Ти никада ниси видео како пчела испија тај нектар из цвета. Ниси! Е па ниси ни њега. Причају да с времена на време воли да се побије. Али ти га, друже мој, никада ниси видео ни да се бије, ни да је бијен. Можда је то тачно, пази, кажем можда. Али он је и када се бије тако поносит. Може да добије песницу у зубе, али ти то нећеш видети. Као што нећеш видети када некеме набија колено у ребра. Не, он се бије тако достојанствено. Али то само приче круже, знаш!? Њега таквог нећеш видети никад. Знам, причају да има доста порока, али ти то код њега не можеш да видиш. Кажу...

— Извини, пријатељу, што те прекидам, али молим те, пази, рекао сам молим те, иди ти то причај неком другом, ко види, ја сам слеп од рођења!

ПАПА ЛЕОПОЛД

Папа Леополд претурао је по џеповима, док су његов син, мали Амадеус Волфганг и његова кћер, Нанерл, играли жмурке у холу Gasthof zum Roten Apfel, а у данашњем хотелу „Royal” у Бечу. Деца су била прилично несташна, док се њему сливала по која капљица зноја са образа: папа Моцарт још једном је представио своју генијалну децу краљевској породици и тренутно се мучио да извади гвинеје не би ли платио собу за њих. Поприлично исцрпљен, али увек љубазан, целог је дана јурцао по клизавој калдрми, како би угодии господину Мајерхофу. Господин Мајерхоф требало је да им обезбеди концертне термине у наредним месецима. Био је помало тврдоглав човек и данас су се убеђивали нешто дуже но иначе. А, онда, требало је припремити децу и обући их за наступ, одвести их, а да се на замажу од блата и кише. Све то умарало га је понекад, али и чинило радосним, јер је гениј својих малишана схватио веома озбиљно. Сам у свему, од њих је једино очекивао да буду послушни. А они су, баш вечерас, неуморно скакали са степеништа у холу и глупирали се. Баш као права деца.

Волфганг је сада имао шест, а Нанерл седам година. Из њихових малих прстију излазиле су компликоване фуге и умирујуће сонатине, и сваки концерто морао је бити увежбан до перфекције. Отац Леополд био је строг, али је и знао да ће му се све то једнога дана исплатити. Док се мали Вофганг верао Марији Антоанети око врата, он је бројао гвинеје. Двадесет пет за вече, није лоше. Није лоше, али није било ни довољно. Зато му

је сада долазило да их избебуца по дупету. Проклета чипка закачила се за велико дугме и напoкoн ју је рaс-тргao. Госпoдин нa рeцeпцији је oдaхнуo. „Нaнeрл, Вoл-фгaнг, идeмo!“

SÜDTIROLERPLATZ

Станица Südtirolerplatz, четвртaк је вeчe, нoвeм-бaр. Стојим, прoмрзлa, чeкaм aутобус из дoмoвинe. Скупљaју ми сe рукe пo цeпoвимa, стoјим вeћ нeкo врe-мe. Хлaдaн вaздyх удaрa пo oбрaзимa, aли стoички мoгу свe. Испрeд мeнe, јoш јeднa смрзнутa дeвoјкa и двe Рoм-кињe. Глaднa сaм и глeдaм штa имaм пo штeкoвимa. Јeднa чoкoлaдa и три бoмбoнe. Мoжe, свe мoжe.

Цигoјнeри, пoлaкo, пристижу кoмбијимa. Цигaни или Рoми, Рoми или Цигaни, мeни је сaсвим свeјeднo. Дeлимo исту судбинy. Oд грaдa дo грaдa, oд кoфeрa дo кoфeрa. Излaзe из свoјих aутa, кaо у Кустуричиним филмoвимa. Пушe цигaрe. Кoмeнтaришy вoзaчa. (Никa-дa нијe дoшao нa врeмe.) Штa имa нoвo кoд тeбe, је л’ знaш дa је oнaј... Вaдe сe кeсe, тeлeвизoри, кутијe. Дeцa пoчињу дa цврчe, мeни сe у стoмaкy прeврћe. Кoмeшa-њe, мувaњe, пристaјe први aутобус. Шaбaц – Wien, жутe бoјe. Излaзe. Излaзe гурaјући сe, мислим дa никaдa нисaм видeлa ружнијe људe. Цикa, љубљeњe, пoвици. Стирoпoр, кинeскe торбe, вeш мaшинe. Нeкo вaди пeчe-нo јaгњe. Читaвo јaгњe излaзи из гeпeкa aутобуса и oд-лaзи, oнaкo нaбијeнo нa мoткy, у нeки други гeпeк. Сe-зoнa је слaвa, идe Свeти Никoлa. Тeглe, прaшкoви, тeлe-кoмуникaцијe. У тoм сaвршeнoм хaoсу влaдa изузeтнa oргaнизaцијa. Пoпут мрaвa, зa пoлa сaтa oвдe нeћe бити никoгa. Пристижe и други aутобус, oвoгa путa мoј. Кaкo

је било на граници, јесте дуго чекали? Хватам себе како почињем да плачем. Таблице аутобуса подсећају ме на кућу. Али сам поносна. Гризем усне и говорим у себи „Проћи ће”. Чекам стрпљиво, да се мало рашчисти, да мало туга одахне.

Моје име на торби, мамин рукопис. Стеже се кнедла у грлу. Пуцам. Кроз главу ми пролази читава судбина балканских народа. Мука и утроба. Одлазим на лифт, до U-bahna, до најближег McDonaldsa. Могу да одахнем, прошло је најгоре.

ВАТРОМЕТ

У луци је усидрена бела лађа „Звезда Дунава”. На палуби мрак. Обавио је реку и тврђаву. Светло у ресторану препуном гостију блешти. Ретки пролазници на кеју. Понтонски мост је препречио реку након НАТО бомбардовања. Времена се мењају. Туристи уживају у крстарењу Дунавом. На тврђави прашти ватромет. Последњи је дан пољопривредног сајма. Пас којег сам извео у шетњу панично бежи. Не могу да га стигнем. Бежи преко блатњавих бара док одјекују детонације. Коначно стаје. Преплашен дрхти. Боји се грмљавине, петарди, бомби. Разнобојне искре падају и гасе се у реци. Гости на броду су безбрижни. У ресторану се чује звекет посуђа и прича. Киша ромиња. Пас ме гледа у очи, док псеће срце лупа. Залуд би да разуме људску природу. Од ње тешко да ико може побећи.

ПРИНЦИП САЖЕТОСТИ

Приче које пишем су све краће и краће. Користим принцип сажетости. Скраћујем, прецртавам и ништа ми није довољно кратко. Дошао сам у фазу да ћутим. Више ништа не записујем. Прича је у мени, бескрајно кратка. Нема је.

ПАМТЕ МОЈЕ ОЧИ

Памте моје очи, многе догађаје, дане и људе. Иако још понекад виде и обресе заосталих олуја, ипак су у њима понајвише боје дуге, те боје наде у сутра.

Пустите и Ви сва своја јучер нека одлете као лептири, јучер је прошлост и више га нема. Увијек изнова када се пробудиш, видиш своје данас. Сутра се, драги моји, упорно узалуд чека.

Баш зато данас имајте осмијех, ништа Вас не кошта. Осмјеси некако знају да нам оцвјетају дане, па нека и Ваши буду оцвјетани.

ДЕВЕТИ КРУГ ПАКЛА

Девети круг ПАКЛА... је проклетство... проклетство које не одлази и не обилази нас... не улазите тамо, ако сте случајно, неком игром судбине свратили тамо, немојте, не улазите... извините се и идите...

На првом ће сусрету прави лик проговорити са демонима... потврдити самоништавност.., самога себе.. подсетити на бол некога који Вам није ништа урадио, неки свој... откриће Вас... ТО ЈЕ ОН, ОНА РЕЋИ ЋЕ!!

Одавно је ми знамо...

Јер нема мањег човека па ни у паклу од оног који људе дели на мале и велике, обичне..и оне који све разумеју.. као ОН или ОНА...

Покушаће да Вас полуде, да, али полудеће сами од зависти и злобе своје... приземности... наставиће се та игра ...али не наседајте...

Људи се повезују изненадно, без наговештаја.

Једни долазе, други одлазе, као на перону влакова... лица из прошлости која стално срећете на улици... највећи део њих у лепом сећању... ту од некуд се појаве и они које памтите по злу, увреди... схваћате... она група по злу је баш мањина... живот и није тако лош, ...али нас растаје без пардона...

Па кад кренете ка деветом кругу... пазите... нема повратка...

И молите се... да имате снаге, да мењате ствари... верујте... људска бића су повезана... енергијом моћи савести и подсвести..

Чуда можете створити. Али не и у деветом кругу пакла!!

ТЕШКА РЕЧ

Те вечери ме обузела неизрецива туга, скоро сам се гушила у боли. Нисам више веровала у оздрављење, тупа бол у слепоочницама се увећавала; мисли су одзвњале у глави, губиле и враћале, мутиле и заносиле; осећала сам се попут невиног човека који иде на губилиште. Покушала сам да се изборим са осећањем немоћног очаја који је претио да ме смрви.

Сузе су потекле, у бујици, одједном. Згрчена тела, седела сам на фотељи и неутешно плакала. Сетих се брата од тетке. Назвала сам га. Разговор је био кратак. „Да хоћете сви поцркати”, бесно сам рекла и треснула слушалицу од сто.

Данас сам постиђена и очајна. Кад сам сазнала за болест, нисам га обавестила, желећи да му пружим слободу, да га не вежем својим стањем. А сад увиђам колико сам се преварила. Испоставило се да њему и није важно шта се са мном дешава, да је то, ипак, само мој проблем. Он није желео да квари своју срећу, жена му се тек породила. Није ме саслушао. Он не мари за мене. Није га брига да ли могу даље. Бол због недостатка очекиване солидарности суновратила ме у очај. Бесна због изостанка било каквог осећања, изговорила сам, у афекту, многе тешке речи. Нисам била свесна изговореног. Проклета брзоплетост и безнадежност. Када смо немоћни, од других очекујемо да учине за нас много више него што бисмо то иначе желели. Немоћ да сами организујемо сопствени извор задовољства ствара ултимативан захтев за оне око нас да нам угоде. Обрнута пропор-

ција. Што смо слабији, више нам треба потврде из околине. А мени је те вечери требало утехе.

Знам да ће нас ово раздвојити на дуже време. Желим да га назовем и извиним се. Али док ме бол пресеца, повређена сујета ми налаже да га заборавим.

ПЧЕЛА

Дан је био несношљиво врео. Сlike су трепериле од врелине асфалта. На модром небу није било ни прамена од облака. У станицу уђе још један уморан аутобус. Осјећао се јак мирис бензина и истопљене гуме. Из аутобуса изађе путник вапећи за ваздухом, којег није нашао ни вани. Згужване одјеће, припијене уз тијело знојем, крену мртвим кораком низ улицу ка центру града. Ишао је тромо, теглећи кофере који су га вукли ка земљи. Ђоновци су се лијепили за тле. Зној му се увлачио у очне дупље и сољу маглио поглед. Тражио је унезвијерено хотел, окрећући главу лијево-десно, готово успаничено стремећи и најмањој хладовини испред себе. Нигдје таксија, нигдје човјека ни птице, само понеки испијени пас луталица што вуче лијено реп по прабини.

Одједном, испред себе у хладу крошње кестена, угледа дјечака. Носио је прекраћене фармерке до изнад кољена и сандале од пластике која се топила на његовим стопалима. Плакао је гледајући га замагљеним погледом, умазаног лица од суза које су испаравале прије него склизну низ образе.

Приђе му сажаливо, грабећи и сам мало хлада. Спусти кофере на врели асфалт и упита га зашто плаче. Дјечак јецајући једва изустити: — Пчела...

Човјек га ухвати пажљиво за руку, покушавајући да види гдје га је убола. Угледа црвенило и оток на мршавој дјечијој ручици. Жаока је остала у кожи.

— Одмах ћемо је ишчупати, неће ништа бољети... а онда ћемо ставити хладну облогу... Немој плакати, све ће бити у реду...

Дјечак истрже руку, погледа га са чуђењем и рече јецајући: — Чико, не плачем ја што ме рука боли...

Знам да то није ништа... ја плачем што ће мала пчела угинути! Остало јој је пола стомака на жаоци. Убола ме је из страха, а знам да није хтјела...

ЕКСПЕРТ ЗА КРИЗУ

У приватном хотелу, покрај аутопута, доконо особље се тромо и безвољно кретало, зурећи у прозорска стакла, тражећи погледом путника намјерника. Био је ту и један олињали стари мачак, који је више спавао него ли био будан. Дријемао је тик до врата ресторана и чекао незаслужени оброк. Тек толико да радна атмосфера у хотелу буде сликовитија.

Особље хотела је нестрпљиво чекало плату која је каснила и каснила... уосталом, као и они на посао. Свако је сваком дуговао новац, па атмосфера није била баш на завидном нивоу. Додуше, они то нијесу јавно испољавали, али се осјећало у ваздуху. Ако би неко од њих дошао на посао са новим дијелом одјеће, или са новом фризуром, остали су га посматрали испитивачки и са завишћу.

Рецепционер је портиру дуговао педесет еура, портир исту суму конобару, конобар толико шанкеру, који је ту суму дуговао шефу кухиње, а овај, опет толико, рецепционеру.

Био је то зачарани круг, из којег се излазак није ни назирао. Јер плате, ни на видiku.

Једне олујне и кишовите јесење ноћи, као са-
бласт, на вратима бану гост. Био је у наквашеном сивом
мантилу, са лаптопом у руци. Пришао је рецепционеру,
који га је гледао са невјерицом и затражио слободну со-
бу. Рецепционер му хитро, са нескривеним задовољ-
ством, утрапи кључ. Овај одмах плати и пође уз степе-
нице. Спавање са доручком је коштало баш онолико ко-
лико је рецепционер дуговао портиру.

Пошто је власник хотела био на службеном пу-
ту, промућурни рецепционер дође на идеју да новац од
госта да портиру и тако се, коначно, ослободи терета
дуга. Тако и учини. Портиру лакну када новац просли-
једи конобару. Конобар одмах врати дуг шанкеру, а он,
уз извињење што је толико дуго каснио, шефу кухиње.
Шеф кухиње, не часећи, потрча ка рецепцији и врати
дуг рецепционеру, који новац, експресно, врати у касу.
Све је било на свом мјесту: и вук сит и овце на броју!

Радна атмосфера се нагло поправила! Завладала
је слога и опуштеност. Био је то прави, сложни колек-
тив, гдје су поново завладали другарство и солидар-
ност. Чак је и мачак осјетио извјесно олакшање, па се
одважио да слободно уђе незван у кухињу и сам потра-
жи храну.

Рецепционер се, недуго потом, учланио у влада-
јућу странку, брзо постао члан владе, а потом, министар
за финансије и експерт за спољни дуг... У читавом дру-
штву су, убрзо, потекли мед и млијеко...

ИГРА СЈЕЋАЊА

Шта радиш?... Сањам... Можемо ли сањати заједно?... Хај'мо пробати. Лези на под и затвори очи. Затворених очију посматрај небо. Можеш ли?... Покушавам... И, шта видиш?... Видим крошњу дрвета која заклања свјетлост прозорима наше собе. И врата... И ја видим врата. Дрвена, тешка, стара врата наше куће... Хеј! Ја видим још један прозор... Како? Па, наша кућа има само два прозора... Знам, али ја јасно видим и трећи прозор... И, шта још?... Видим нас двоје – безбрижне, сретне, заигране. Тебе, како држиш меду. Великог, бијелог, плишаног меду. И не плачеш. Да, ја не плачем, а ти се смијеш. Зар стварно не видиш?... Не. Видим само сјенку крошње дрвета како заклања сунце.

Отварам очи. Кроз измаглицу од суза, посматрам јутарњу свјетлост. Удишем хладни зрак, док се покушавам сјетити колико је стварно прозора имала наша кућа.

МАЧКЕ СУ ВЕСЕЛО ЗАМЈАУКАЛЕ

Марија Муња, почетак смисла у бесмислу. Вечити траг на путу пред искушењем. Били смо у платонској вези месец дана. Падала је киша те вечери. У мом стану добовање капи претварало се у свечану симфонију прайсконског венчања. Мачке су весело замјаукале.

Звала ме је правилно савијајући кажипрст. Од узбуђења добила је јарку боју ружичастог ратлука. Ширила опојни мирис презреле дуње и сладак укус са вршка језика који је палацао између усана. Као у бунилу пружио сам руку и провукао кроз њену косу. Трудио се да осети додир тако благ као кад пазиш да не повредиш нешто нежно и драго. Додирнуо јој колена рукама које су се тресле као прут на ветру. Благо раширио танке, као снег беле ножице. Нагињући се, полако прилазио све ближе њеном телу. Почела је да надима груди од радосне похоте. Као да је из њих расло мирисно цвеће које се опрашивало нектаром из ушилињених брадавица које само што нису плъуснуле крв. Осећао сам овлажене птичје пољупце који су клизили низ тело. Уста пуна нектара који је сакупљала вршком језика сужавајући кругове до тачке спајања, нису дозволила две речи, мучаве, грцаве, које би јој саопштио да је њен и телом и чулима. Осетио колико јој значи: волим те! Није могла да обузда похоту. Нагнувши се, лебдећи раширених руку, обмотао се као змија око њеног распремљеног, распомамљеног тела. Стресајући са себе приземно животињско парење сакупљали смо, али нисмо сакривали семе плодности. Сисали смо презреле сокове с делова коже који су се у заносу ума преливали путени и бели.

Цмакали се неразумни, не бројећи, опуштени тренуци-
ма судбином нанете радости, смејали наивно, замишља-
ли колевку и новорођенчад чији први смех подилази ро-
дитељском нагону и отвара двери смислу искупљења.
Смождени, једва смо се радвојили и лежали раширених
ногу и руку, испражњени и разголићени до сржи, зуре-
ћи у плафон. Једна реч била је довољна, спремна да раз-
реши све.

— Твоја сам у љубави као у твојим песмама.
Свако ново читање песме и ново вођење љубави је при-
ча за себе. Неизмерно си леп изнутра и од твојих се уса-
на не могу одвојити. Чини у кревету са мном као са
ропкињом, бићу ти захвална — испунила је молбу.

ДОМЕ, СЛАТКИ ДОМЕ

Корачао је полако уз углачане, мермерне степенице. Ручке пластичних кеса су му се упорно усецале у дланове, опет је хтео све одједном да јој узме. Купина је најбогатији природни извор растворљивог гвожђа. Узнемирани израз лица с леве стране, у заветрини, изненадио га. Руке су му биле заузете, не би могао лако да се лати боксера.

— Ја сам некад живео овде.

— Жао ми је што то чујем!

— Остале су неке моје ствари, волео бих само још једном да уђем у кућу.

— То није паметно.

— Волео бих само још једном да уђем.

— Будеш ли се још једном појавио, никад нигде више нећеш моћи да уђеш!

— Вероватно си у праву. Терали су ме да пишем рецепте. Сад сам под истрагом.

— Збогом, друже!

— Збогом!

Каранфили су у Средњем веку били доступни само најбогатијим Европљанима. Филмска звезда се, као и увек, обрадовала свежим намирницама, чупавцима и цвећу. Толико њих је из дана у дан прогањало, пресретало, распитивало се, али као да је само он знао шта заиста може да јој измами осмех после тешке, пре-лежане болести.

ДОБИТНА КОМБИНАЦИЈА ИЗМЕЂУ ПОНОСА И ИЗДАЈЕ

Лепо се осећао док се враћао с пословног пута. Охрид, предиван, надахњујући град, који се огледао у невероватно чистом језеру. Деци је купио разне врсте ратлука, а жени сребрни накит украшен јединствено лепим македонским рубином малина розе боје.

Новине су поново брујале о некадашњем италијанском премијеру, познатом по сексуалним несташљукцима. Овог пута, изолован и скрхан, није успео да претвори свој пораз у нову победу.

Мораће свратити до офиса, таман да преда уредно послогану документацију о закупу хотела и да покупи пристиглу пошту. Скинуо је лото листић прикачен за корице тамноцрвене агенде.

Зауставио је кола, као и увек, на сто метара од стана. Чекало га његово паркинг место. Жељка ће се обрадовати, можда и више него деца, поклонима. Био је срећковић, то је схватио истог тренутка кад је отворио новине и упоредио извучене бројеве. По први пут у свом животу, јако је залупио врата док је излазио из кола. Размишљао је... јакте, путовања, плавуше, разврат, грохотан смех... мало ли је? Али, у тренутку се тргао, исправио рамена и још једном љубопитљиво погледао добитни тикет. НЕ! Лепше ствари га чекају – на њих ће још слађе него што би се замислити могло, трошити незаслужене, велике своте новца: давање мита, утаја пореза, лажно приказивање послова својих будућих бројних фирми широм Балкана, подмићивање судија.

Нико неће сазнати за његову нову, несвакидашњу мрежу. Осећао се освеженим. Неће себи дозволити

да му живот постане хистерична серија пренасељених тренутака.

Поштедеће своје најмилије – била би то јединствена главобоља.

НИКАД ВИШЕ

Да, знам. Узалуд лутам, узалуд очекујем. Ово је коначно. Никад више. Једини закон којем треба да се приклоним. Једино начело које увек важи. Било је, никад више неће бити. Ево, и овај благословени час у којем разоткривам немогућност понављања оног што је прошло већ ми је измакао и отишао у неповратно. И оно што ће после овог часа бити нестаће без трага. Зар се смисао свега што тек треба да почне да живи огледа у смрти?

Све постоји као једно и јединствено у свету. Ништа, ни биљке, ни животиње, ни људи немају своје замене и своје копије. И то је још једна чињеница са којом треба да се измирим и признам јој превласт.

Тако ће ваљда и ова моја мука проћи. Ишчезнути. Упокојити се оног тренутка кад јој понестане снаге да се одржи и да ме потпуно обесхрабри. Мора бити да је и мука пролазна. Да и она познаје некакав крај. И да је решива. Сад треба да је истрпим и да јој одбројим дане. Да је пустим да траје. И после да ликујем кад је неумољиво време надвлада. До њене смрти преостаје ми да чекам и сабирам смирење.

Немогућност да се једно замени нечим другим јесте закон људске природе. Ако би и постојале јединке које налице једна на другу, убрзо би се открила њихова вештачка сродност и раскринкала би се привидна утеха којом се обмањујемо.

Никада више се неће појавити неко толико инспиративан да би био део неког литерарног света. Нико

и никад! Треба да се помирим са том чињеницом. Али, признајем, не иде ми.

НОЋ

Нисам ја неки писац. Ја само волим да читам. Најчешће ноћу. У глуво доба, кад се ни сенке живих не наслућују. Не знам зашто и како то бива да је ноћ најпогоднији терен за најинтимније тренутке. Опасно доба. Тајновито. Чудесно. Доба за грех, доба за милостињу. Поље саткано од лавиринта у којем излаз не постоји, а разум, заслепљен страстима, губи сваку способност. А мени опет ништа није драже од самотне, тихе ноћи. Када зашкрипи тишина под стражом јединог ноћног бесмртника.

Понекад прибележим нешто. Да ли да олакшам души или... Отме ми се мисао, оде напусту белину. Нерадо говорим о себи. Не волим своју причу. А морам да је носим као што се носи срце у грудима. Не видиш га голим оком, а знаш да бије у теби. Немам навику да говорим о себи. Ваљда ми је нарав таква. Или је за све крива вишегодишња самоћа од које не желим да побегнем. Бива тако да људи дуго живе сами, па им свако живо биће засмета као уљез. Живе људи као мртви. Можда је то случај са мном. Не волим да пишем о себи. Избегавам себе колико је могуће, а опет се одломи неки делић моје приче и крадом уђе међу исписане редове. Не уmem да укротим честице приче коју упорно покушавам да умртвим. Упркос мојој намери да је обесхрабрим и осујетим, та прича се у одломцима оглашава инатећи се чињеницом да јој сваки корак моје оловке продужава живот.

Кажем, нисам ја неки писац. Још ми фали оне несвесне хитрости, сналажљивости која се не види док у немом ходу моје мисли прекорачују границу између сна и јаве, бежећи из моје главе као најурене грешнице, спокој тражећи на хартији. Недостаје ми укроћена реч, као сужањ, као мирна, честита истина, свети закон правила и реда, јасност, прецизност. И најпосле, лепота која се у њој огледа, а тражи се духовним очима. Ето, и сад, док покушавам да изведем просту рачуницу о ономе што чиним и што јесам, у питање доводећи читав процес у којем маскирани гласови огољавају своје душе и постају сведочанства некадашњих потеза на слици која не постоји, чини ми се да узалуд губим драгоцену време. Тако је напорно и мучно да пишем о томе. И не знам зашто ме ноћ кињи у празнини и приморава ме да пишем. А давно је одмакла поноћ, и већ назирем да ће негде избити први зрачак са далеких небеса. Ја седим, ослушкујем како дише ветар, као болесник на издисају. Да ли се то и природа мучи, саосећајући са мојим болестима? Можда ми се додворава да је уразумим и разумем као брата и пријатеља. Или ме обмањује, нагонећи ме да скренем мисао на другу страну, да легнем на јастук и заборавим овај тежак чин.

ЗОМБИ АПОКАЛИПСА

Зомби апокалипса? Овдје? Није било ништа о томе на тв-у, ни панике, ничег, осим зомбија. Стотина хиљада њих по улицама, друмовима, у аутобусима, авионима... и ниједно уплашено лице међу, непријатност бар, услед сазнања да вас на посао, у школу, на пијацу, вози зомби. Да вам наплаћује карту, назива добар дан и додаје хлеб у пекари, смије вам се с капије вртића гдје остављате дијете, ни мало преплашени што га, невиног и остављате зомбијима на чување. Зомбијима, живим мртвацима илити људима који само мисле да су живи, који ходају, једу, говоре, а нису свјесни да нису живи. „Живе” тако мртви, раде, поздрављају друге зомбије у пролазу, пију кафу код пријатеља, тумарају, без свијести, без праве радости, без бриге за другог, без праве бриге и за себе, осим нагонске бриге за опстанак и репродукцију врсте. Зомби се храни душом Човјека, његовим здравим мислима, осјећањима, свим оним што разликује једно живо биће од зомбија или живог мртваца. Кад наиђе на неког од ријетких који су преживјели зомби апокалипсу и успјели да остану Људи, он инстинктивно покушава да прошири своју врсту, карактеристичним зомби плесом убијања у појам, обесхрабривањем, исмијавањем различитости, понижавањем слабијих, додворавањем јачем, обесмишљавањем сваког издвајања из масе, јер маса је зомби маса. Он увијек покушава да бар чалабрцне по коју позитивну мисао Човјека, по неку емоцију или осјећање, по неку сузу или осмјех. Често, чупкајући по мало људскости из Човјека, зомби успије да сломи отпор и чим осјети безвољност, равноду-

шност... и сличне знаке попуштања Човјека, зомби обави своју гозбу до последњег парчета људскости, а онда крене даље у потрагу за новим Човјеком, ипак гледајући да не изгуби контакт са претходним да би увијек био у близини уколико би, услед дејства љубави или утицаја других Људи, у овоме наново никла по нека здрава мисао или људска особина, ил' не дај боже емоција и осјећај за друге – добро познате зомби посластице... и нема панике, нема сирена, а ја паничим.

КО ЋЕ РЕЧИ ДА СПРЕЧИ

Такси, којим је долазила сваког дана у исто време, слагао јој се уз руж на уснама. Добро, понекад и уз косу. Мада, некад је и каснила.

Довољно је да протрчи поред нас и да не каже ни реч, очи су довољне, јер ко ће да спречи тај сјај?! Сати и сати нису довољни да будемо у тој просторији, а да се заситим тих речи. Дођем кући и напишем јој песму. Замишљајм је као особу која не уме са речима као са душом, која не уме да покаже толико покретима колико очима. Не личи на друге. Ни налик! А, туђе речи, а туђе снове, знала је на изузетан начин да дочара. Своје је умела да спречи; да искаже на, не један, већ на милион и један начин. Знам јој погледе. Па, има их пет... шест... можда, пак само један... Ух... Рећи ћу јој „Ћао”, биће довољно да при осмеху скупи своје очи, истакнуте креоном, и тиме учини поздрав изузетно лепим и пријатнијим. Неким особама, просто, речи нису потребне! Мада, ко зна... Ко може да објасни речима те тренутке? Када заправо, ја прва, своје речи потискујем. Када, заправо, ја прва дозвољавам да своје речи та појава спречи. Не знам... Понекад је умеће умети да се речи искажу сјајем очију и осмехом. Непроцењиво ми је када ми пружи осмех и значајан поглед, баш када видим да грешим, да свесно чиним грешку, да немам вољу да је исправим... Као да осети! Ко би објаснио величину душе која уме да спречи речи, када није тренутак за њих?! Из далека се дивим сјају те жене. Јер њене усне су цитирале „Не, немој ми прићи”. Схватила сам то као милион и један поглед упућен кроз речи, које се тада нису

могле спречити... Мада, некад је и каснила... Морала сам сама. Да прећутим. Склопим очи, замислим је са сјајем у очима, озареног, насмејаног, ведрога лица и прећутим. Затвореним очима, окренем се, и одем. Спречим речи!

ЧОВЕК БЕЗ ЛИЦА

Сваког јутра негде око девет сати у ботаничку башту која се званично зове Арборетум долази човек без лица. Кад то кажем, мислим на човека чије је лице болешћу или неком траумом до те мере унакажено да се на простору од преосталог ока и хируршки импровизованих устију налази просто рупа прекривена завојем. Након што попије кафу у вртној кафетерији он дуго шета између цветних алеја, застаје често, али никад на истом месту и увек на усамљеној клупи скривеној у шумарку завршава свој ритуал. Мој водич, дугогодишња радница у башти, одскоро пензионерка, каже да он већ неколико година преподнева проводи на исти начин без обзира на годишње доба. И још каже да је неколико пута са њим измењала пар обичних речи при чему је рекла да му је говор „некако изломљен и просто напуштен” попут ветра који дивља равницом. Пошто види да ме „човек без лица” на неки начин занима, она наставља да ми препричава разговор посетиоца врта који је прислушкивала, у коме је једна жена тврдила да он проводи време са цвећем јер жели да екстремном лепотом компензује своју екстремну наказност и тако фиктивно, више статистички, створи средњу линију по којој би се у животу кретао. И док она покушава да се још нечега сетити у вези са „човеком без лица”, ја размишљам како је паметно смислио ово са средњом линијом и мало му чак и завидим јер је на волшебан начин (што је хронично био мој недостатак) пронашао смисао.

СВАЂА

Била је то једна од оних мучних свађа, где све „прљаве искрености” испливају из дубина и после које се још дуго носи горчина у души. Као по правилу покренула се наизглед ни из чега (седели смо на тераси и разговарали о домаћинским пословима), али кад је „узлазна линија” почела да се убрзава, а набој унутрашњег врења да расте, кад је глас постао дрхтав, а покрети без правца и смера, било је јасно да силно гориво које стимулише тај хаос, потиче из неких давно потиснутих акумулација. Од љубави до мржње само корак нас дели и он је ове ноћи био искорачен пуном дужином, охрабрен пијанством и мазохистичким осећањем слободе, да све може да се каже и уради. Брезе у дворишту и небо пуно звезда, једини сведоци обрачуна, утихнуле су шуштања и проредиле жмиркања, да би свака тешка реч и увреда могле далеко да одјекну. Попут апокалиптичних јахача гласови су се појављивали и нестајали у тами, док је њихов ехо демонском ватром још јаче потпиривао душе несрећника у сукобу. И чини се да је цела природа својим неразумним ћутањем поздрављала овај ђаволски пир и као да нико у тмини која се густо простирала у недоглед није желео помирење. Изнурени и осрамоћени од себе самих, учесници те грозне свађе повукоше се у своје одаје, прекрише се чаршавима и сањаху кошмарне снове прекидане јецањима ретких буђења.

СУСПРЕТ

Срели се Јелена и Јовиша.

Јовиша: Здраво! Одавно се нисмо видели. Шта има ново?

Јелена: Здраво! Идем са посла. Почела сам да радим у школи.

Јовиша: Стварно, тамо ради мој бивши колега Драган као домар. Сви га зову Окац јер носи велике наочаре са дебелим стаклима.

Јелена: Не знам како се зове домар, али не носи наочаре, можда само кад ради.

Јовиша: Можда.

Јелена: Домар је баш фин човек, врло тихо говори.

Јовиша: Па јесте, говори онако полако. Висок, наочаре носи, сед.

Јелена: Овај није сед, можда се фарба.

Јовиша: Можда. Крупан Ваљевац.

Јелена: Јесте, ја мислим да је из Ваљева.

Јовиша: То је тај.

Наступила је радост што су нашли заједничког познаника.

ПЧЕЛИЦА БИБА

Пчелица Биба је била најслађа од свих пчелица. Од осталих пчела Биба се издвајала по лакомислености и несташној нарави. Волела ја да одлута негде далеко да посматра животиње, инсекте и птице. Највише су је

занимали људи. Долазио је повремено човек, власник пчелињака, са мрежом на себи и Биба се интересовала да ли су људи толико ружни кад морају да скривају лице. Тако је била још више радознала да упозна људе. Све пчеле су је саветовале да се мане глупости да буде права пчела – вредна пчелица радилица; и да даје људима мед који њима душу слади, а не да трага за њиховим изгледом. Али Биба није слушала, сваки дан је ишла све даље и на нова места. Тако је једног сунчаног дана летећи изнад језерца, спазила предивно лице на води. Нашла се у чуду, али окренувши се око себе, угледала је прекрасан приказ. Дечак изванредне лепоте је седео поред језерца и огледао се у њему. Биба се заљубила истог тренутка тако силно да није могла да обузда жељу да му приђе. Залетела се у његово лице, желећи да му открије своја, њој самој до тада непозната осећања. Дечак се уплашио, махнуо руком, тада Биба изненађена и такође уплашена пушта жаоку, не сањајући у својој чистој љубави да је тај тренутак кобан. Дечак се од убода пчеле тако јако тргао да је упао у воду и моментално потонуо. Биба је била очајна и немоћна, и не знајући шта да ради, понире у воду за њим, за најлепшим људским ликом.

Од туге за Бибом пчеле дуго нису могле да дају мед. Кад су виделе да власник кошница тугује јер је изгубио сина, почеле су да дају мед, али он више није био исти, не тако сладак. Посебно када би га заљубљени јели – после прве сласти осећала се нека горчина, зато што је љубав и мед и чемер.

ТРЕНУТАК...

*

Уврх стрмог дворишта, на месту где је некад стајала висока двоспратна кућа са доксом, сада се зелени виноград, а ко зна кад засађена туја још увек пркоси зајапуреном јулском сунцу, пружајући уточиште пару младих гугутки.

*

Дочекује ме реченицом – умро комшија. Климам главом и ћутке палећи цигарету излазим напоље. У глави ми се мота јутрошња слика осамдесетогодишњег старца који готово непомично седи на столици заглаван у стару, тек процветалу јабуку.

*

Умро је изненада, баш о Божићу. Пијан и заглављен у расквашеном дворишту сеоске цркве. Кажу да је био заглаван у голе крошње оних разгранатих старих липа док му је глава меко лежала на гомилици прошлогодишњег, напола трулог сена које сам заборавио да летос уплаstim.

*

Срећем га испред зграде док са још једним радником вуче препун контејнер. Смеје се гацајући по барицама заосталим после јутрошње кише. Добар дан, кажем. Гледа ме зачуђено и не препознаје ме, тај некада најбољи играч брејкденса у нашој школи.

*

Заустављам се и читам свеже одштампану умрлицу. Памтим само како ме поздравља високо подигнутом руком и капе високо забачене на теме док стрпљиво обилази ушушкане градске учерице и дели рачуне, ситне пензије и понеко писмо...

*

Опрезно вирећи преко ивице рова, испаљује кратак рафал преко ниског жбуња, у правцу шуме. Онда пажљиво послушкује. Чује само крике преплашених птица и лепет крила. Умирен узима мобилни телефон и наставља да куца тек започету поруку док једна грлица у самртном ропцу маше сломљеним крилом.

Драгиша Ераковић

ПАУКОВА КУЋА

Направио је кућу иза решетака. Уживао је у њој.
Његов пријатељ, затвореник, завидео му је на срећи.

НАДА

Када кућа пропада, прво се сруши кров, затим
зидови... Темелји, скривени у земљу, остају да се нада-
ју.

ПОМОРАНЦА И ГУМЕНЕ ЧИЗМЕ

Сећам се давних прослава Нове године и Божића... Салон бомбона у шареним златним папирима које смо качили на јелку. А поклони: некад наслеђене дубоке ципеле од старијих, а некад нове гумене чизме, мало веће и за догодине и најлепши поклон по једна поморанца! Дуго смо је мирисали... па је јели кришку по кришку да што дуже траје... и на крају смо појели и унутрашњи део коре.

На столу ми је сада, као декор, пуна чинија лимуна, кивија, мандарина, јабука зелених и црвених, банана и безброј крупних поморанци... а ја се сетим увек оне једне једном годишње... које смо добили моје сестре, браћа и ја.

Нека сва деца на свету имају више од једне ПОМОРАНЦЕ!

ПЈЕСНИК

Лежао сам у пјесниковом златном саркофагу... ја, скрнавитељ светиња светих и... скрнавио... Узео сам прах лубањских костију, помијешан са прашином и побјегао прије доласка зоре... Чорбу од те свете твари први пут сам пробао у „граду који је звијезда”, и пријала ми је... Јужније, воде и зрак су лошији, тако да сам убрзо почео побољевати, али сам чорбу упорно јео, млаку, без хљеба... Лутао сам родним селом упалих образа и набреклог стомака, а дјеца су за мном довикивала РИ-ЈЕЧ коју никако нису могла знати... И даље сумњам да их је неко подговорио... Зли језици и лоше чорбе...

ПРВА СМРТ

Врата су се, уз шкрипу, отворила. Ушао је у просторију, четвороношке, смрдио као пас, плазио језик као пас, дахтао као пас... само су му очи биле људске... пекле су гдје боли. Шутнула сам обијену чинију са водом и он је локао и локао, док зуби нису почели гребати по металу... Лијечили су га пуштањем крви, како би истјерали злодуха који је живио у њему... Брзо је умро и знам да сам била мала и да нико није плакао... Сахранили су га испод трешње коју је давно сам засадио.

СВЕТИЊА БРАКА

Луксузни мотел у близини града осмишљен за свадбе, славља... поред, неколико блокова павиљона за ноћење гостију. Злато јесени, тужна игра лишћа.

Данас за мене велики дан – удаја моје сестре. У сали ресторана трешти музика и весеље. Изађох и кретох до собе у павиљону. Десетак корака испред, заустави ме музика сале, врисак и запомагање из павиљона сударише се у једној тачки мог слуха.

Застадох. Преда мном се створи крупна фигура жене – крсти се и љуби велику метлу у рукама и повлачи к себи кофу покупљеног ђубрета, која сведочи да се брине о хигијени објекта. „Госпођо” — обрати ми се, „Бог нам још добро даје, ово је страшно, средовечни двометраш довео кржљаво дете и... Узела сам камен да ударим у врата па нек ме отпусте. Метла је моја слобода, поштено зарађујем, али њена реч не значи ништа мом газди (тако ме и зове)”. Кажем му: „Не дозволи то“, а он се прави луд. Паре су важне, госпођо.”

Из павиљона ниже жури ка нама и наставља причу друга млада спремачица. „Овде код мене један матори шифоњер, на чијој ћели ветар узнемири прамен залепљене косе ко претећу заставу, загрлио једну младцу. Људи моји, зазвони јој телефон, а она 'Сине, ја сам у цркви, кад завршим купићу ти патике'. „О Боже, Боже, какав је то свет!”

Из сале трешти музика, овде трешти бес.

Висока мршава спремачица долази из најдаљег павиљона, придружује се „чудном састанку” узвикујући: „О Боже, лажи, лажи... Замислите, господин дирек-

тор, онај што јаким мирисима скрива своју нечаст, мази једну напирлитану. У заносу љубљења јавља се на мобилни, верујући да је то заштитник његове „златне паузе”, али не, чујем само: „Луда жено, јер сам ти рекао да имам важан састанак, да ме не прекидаш”.

„Е то се зове љубав за удату жену” рече млада спремачица уздишући, док се из сале чула музика и испрекидане речи: „Волите се... чувајте свој брак као светињу...”

СВИЈЕТ БЕЗ БОЈА

Замислите свијет без боја. Црно-бијели свијет. Свијет у којем све изгледа исто, а ипак тако различито, свијет у којем је све црно и бијело. Покушајте да замислите дан без боја, прољеће без шареног цвијећа, јесен без жутог лишћа. Замислите кишни дан без шарених кишобрана, црвених чизмица и жутих кабаница. Замислите заставу без боја, кућу без црвеног крова, семафор без боја. Замислите шуму без зеленог лишћа, птице без шареног перја, игралиште без шарених лопти, дјечији свијет без шарене лаже. Замислите зидове без боја, школу без зелене табле, перницу без шарених бојица, студентске биљешке без флуоресцентних фломастера. Замислите Мерлин Монро без црвеног кармина, Ван Гогове Сунцокрете без жуте боје, Пипи Дугу Чарапу без риђе косе, Црвенкапицу без црвене капице. Замислите пијацу без шарених тезги, воће без шарених боја. Замислите женски свијет без шарених ципела, без ноката црвене боје, замислите хладни зимски дан без зеленог шала и наранџастих рукавица. Замислите дјетињство без шаренила свилених бомбона, Милка чоколаду без љубичасте боје. Замислите рођендан без шарених балона, умјетника без боје на сликарском платну, клоуна без шареног лица и срце на папиру без црвене боје... Да ли вам је и после свега успјело да замислите свијет без боја? Мени, није.

СВАЂАЛИЦЕ

Свађали су се синоћ, са мнош, обоје... И лепо им иде... Само што је мама још увек велемајстор самоодбране и од шире друштвене заједнице а камоли од ових што сам их родила. Гледам их, разнежено, момка и девојку, обоје и лепши и виши и паметнији од мене... И питала сам се, не слушајући адолесцентске фразе... Знају ли... Могу ли уопште знати, тај момак и та девојка, што их гледам „одоздо”... Да их и вечерас видим у штрамплицама, са првом косицом, са локницама, са два зуба у доњој вилици... како се са поверењем „пуштају” од оградике кревета, када се ја појавим на вратима дечије собице (три секунде, можда и две, од момента када чујем глас било којег од њих двоје)... Сигурни да нећу дозволити да падну, нема падања кад је мама у близини... Знају ли да бих погинула за делић нокта са малог прста било којег од њих двоје. Слуते, док се борим, рутински – „један на два” – да су они оба моја ока, моја два крила, којима ћу летети... И да једини разлог зашто сам се ја родила – јесте да родим њих двоје. А свађају се добро, удружени, као што и треба – тако су научени, брат и сестра, моја деца...

То што су касније, принципијелно, због недостатка аргумената и неосноване дрскости према старијима, усисавали тепихе и брисали паркет – тек да се зна ко је вођа параде а ко аматери који имају мноооого да уче, није умањило мој понос на ту високу и паметну млађарију... Нисам могла да се не дивим! Лешкарећи, са цигаретом у руци, опомињући их да не раде као преко беде. А за крвничко стрељање очима – једва сам се уздржала да их не изљубим. Пашчад! Моја!

БЉЕСАК ПОСЉЕДЊЕГ СУТОНА

И мирише лажина. И слани окус стапа се са сузама испирући горак чемер из дна срца у немоћи што све јаче бјесни, док сунце испија посљедњу чашу рујна вина тонећ у бесконачност.

Сутон на обзорју. Сутон у мени. И тражим трак свјетлости, што ће ме извести из лабиринта туге, очајања, беспомоћности, тјескобе... тражим кап утјехе у мору занесености. Али море се пјени, ковитла и ту кап, само једну мени довољну, баца увис, тјера на пучину, односи све даље.

Уморно одзвањају моји кораци. Но, не чују их људи, не осјећа их природа. И дижем замагљени поглед с хладних камених плоча. И видим дјевојчицу попут себе у једном времену. И видим дједа попут мога у истој прошлости. Руке им се испреплећу и безбрижност се спаја с радошћу. То мора бити мој дјед! Али ја нисам та дјевојчица. Није важно, јер ја сам ипак ту. Погледај ме, дједе! Ти ниси оно море превртљиво, ти ниси као људи себични, ти си моја нада, онај трак свјетлости што може разбити окове моје недоумице, ти си ме једини увијек знао слушати. Али... ни он не чује. И нитко ме не чује.

— Емицеее! — прене ју врисак.

То је дједов глас! И срце затрепери и у трен се разбије сумаглица.

Уплашени старац кршио је руке док је дијете трчало за лоптом, што је бјежала мамећи га на други крај улице. Полети Тамара не гледајући ни лијево ни десно, јер су секунде постале најдуље вријеме, испред дјевој-

чице плавих коврча те ју тек руком успије скренути на-
траг и тада:

... трес... туп...

— Дједе... још само једну... причу... само једну...
последњу...

И мирис лажине нестаје. И сланог укуса на усна-
ма нема. Ни суза нема. Оста само једна неиспричана
прича у шуштању лишћа и крику галеба.

ДАКТИЛОГРАФКИЊА

Поново ћу морати да му прочитам последњу главу! Опет је заборавио где је стао. Мршти му се остарело лице, десна рука му дрхти док држи шољу са чајем... Знам да му је жао те руке, некада је он њоме завршавао мој посао, није му помоћ требала. Важно је да нема још пуно... Још десетак страна... само да он остане у роману, онако, као кад је био млађи, бистрији. Једва чекам да видим како ће да заврши! Надам се – боље од претходног романа. И тај сам куцала. И тада сам стално читала последње редове, јер он нема снаге да чита, једва има даха да диктира. Нисам се зачудила када су критичари рекли да је роман недоречен, да је писац изгубио моћ литерарног расуђивања. Пресећа се, губи се. Шета по соби у којој су на сваком зиду полице са књигама док га не издају ноге, онда се спусти на софу или на фотељу, зависи шта му је ближе. Чitam му последње откуцано, а он клима главом, задовољан, промрмља како би му легла цигарета, али не сме, замисли се, па почне поново да диктира. Ово је добро – извукао је из оног старачког свежу и младу идеју, само нека настави тако, крај је врло близу. И ово је добро. Настави да диктираш, роман још више добија на снази... Браво, тако, још само мало! Обукла сам кратку црну сукњу, преко белих најлон чарапа. Ни сама не знам зашто. Стварно изгледам заносно, звиждућу за мношвом од кад сам изашла из стана. Не сећам се када сам се последњи пут овако обукла. Још један сјајан пасус, потпуно сам у роману! Смогни снаге, још мало, роман ће бити сјајан! Отворио ми је врата, кратко погледао у моје ноге, окренуо главу

и процедио да данас завршавамо роман, самим тим и сарадњу, одлучио је да више не пише. Прекрштам ноге, куцам последње издиктирано, гледам га како се уморан сручио на софу и схватам: критичари ће и за овај роман рећи да је недоречен.

ЗЕЧ(И)ЈА ГОВАНЦА

„Где желите да адресирамо ово писмо?” Није битно. Битно је само да оде негде, најбоље ван ових граница. Нађите неку адресу, сигуран сам да ће га примити прави људи... „Значи, иностранство...?” Да, да... Имао сам у ушима софтвер са уцртаним границама, препознаје сваку реку и нацију, зујало ми к’о да птице кују неку заверу, кумио и молио да га деинсталирају, сам се избрисао... „Разумем, trial верзија... него...” Оне птице што певају увек кују неку заверу... „Беспомоћне су, не брините, у пошти смо укинули њихов значај, остаје само...” ...Замислите да изгубите слух код оволиких ушију... „Није проблем, све ћемо да решимо... Дакле, иностранство... добро... мораћу да Вас замолим...” Све што хоћете, само да не храним птице певачице... „Морам да попуним формулар за слање писма, пошто писмо иде у иностранство...” ...Најбоље у иностранство... „...морате ми одговорити на нека рутинска питања.” Рутинске одговоре једино знам. „Дакле, које сте националности?” Зец. „Зец?” Да, зец. „Морам да проверим, имате ли личну карту?” Изволите... Зец, драга госпођо. Иако некад личим на фоку. Али, то је, знате, утицај менталитета, стално сам са фокама, једем недужне пингвине уз салату од купуса и шаргарепе, јебем младе фокице неколико пута дневно, а оне су незасите, поне-

кад ми криво што сам се настанио у њиховом екосистему... „Тачно, пише зец... Извините, господине Зече, нисам Вас препознала... Одмах ћемо, извините, мало сам слуђена...” Можда будем фока ако одлучим да ми више прија, макар због презимена својих потомака... „Брзо ћемо послати Ваше писмо... Зец, Боже, Зец... сада Вас препознајем из свих оних вицева, цртаних филмова, ево, мало пре сте баш били на паприкашу на паузи за ручак... Извините, одмах шаљемо...” Пошаљите, адреса је небитна.

ОСТАДЕ СЕЋАЊЕ...

Први сунчев зрак који се очешао о мој образ или тегобе од конзумирања јефтиног вина, утицали су да се пробудим у цик зоре. Хладно је. Моје друштво још спава. Склањам руку другарице и ногу друга с мог кука и покушавам да устанем. Врти ми се у глави. Да ли се тако осећају сви који попију чашицу румена вина? Догађаји ми се преплићу и не знам да ли се сећам или снивам. Тек сада схватам да ме није пробудио сунчев зрак већ муња која је немилосрдно секла оловно небо спремно да пролије кишу. Ослушкујем тихе капи што сливају се крај прозора. Осетих како се једна кап слива низ мој образ. Опет осећам самоћу, а читаво друштво је око мене. То ме плаши... Замахујем рукама као да желим да сасечем тишину. Не могу га тек тако лако отписати. Склапам очи... Сећам се или снивам...

Закрешта глас моје другарице: „Каснимо! За десет минута почиње час.” Гладна сам. Врти ми се у глави. Савладавам бескрајно дуг ходник поплочан журбом... „Пази где идеш” — чујем познати глас који опомиње. Жамор надјачава мој глас. Нечујно се утапа моје *извини* у галаму, гегам се, саплићем, само што се не срушим... Далеко је учионица. Звоно! И овако нико неће доћи. Још један обичан дан. Обавија ме мирис сете. Вапај мога тела испуњава полупразне клупе. Наступа мук. И тако се у круг туга затворила. Он... Опет он. Он што топлоту мог излазећег сунца претвара у немо, усамљено сунце поларних предела. А мислила сам синоћ да сам га преболела... Да је његов лик остао на дну чаше утопљен у вину...

Седим у учионици цртајући лице господара мога света који моју срећу држи чврстим нитима од челика. Свака линија као да говори: „Поднеси! Издржи. Не дај се! Не дај да ти дамари заиграју када га видиш!” А он стоји испред мене. Млатарам рукама да отерам сене, ослободим се привиђења... Устајем. Улажем последњи напор. Морам да га видим бар на трен. Тренутак када мој поглед обухвати његов лик је моје благо, мој сми-сао живота...

Ипуњен је мој видокруг... Нестаде чежња... Остаде туга... Остаде неми звон корака ходником... Остаде сећање за живот цео...

СТРАХ ОД РЕЧИ

Приметио сам да многи откад знају да пишем, више не причају отворено са мном. Реченице прекидају на пола и избегавају одређене теме. Као да се плаше да неки део њих, не заврши у некој од мојих кратких прича. Сваку реч пре него што изговоре, вагају и премеравају по неколико пута. Па чак и тада, у њиховим очима видим да сумњају у сопствену аутоцензуру.

СЛОВА

Слова се обрушавају са свих страна и падају по мени као капи кише. Моје мисли се стапају са њима и на тај начин настају речи, које склапам у реченице и ткам их у своје кратке приче. Заробљен у причама безуспешно покушавам да пронађем излаз, али то ми не успева. Остаје ми само да се надам да их неко чита, и да ће доћи да ме избави из ове агоније.

Снежана Крстић

ЈАБУКЕ

Мала мекана лоптица је стигла. Греје душу и тело. Воли без граница.

Црно-бели фудбал и бодљикава наранџаста лоптица чуче у ћошку и чекају тренутак кад ће запиштати и пробудити комшилук. Ту је и црвени тег, жути и наранџасти обруч... и плетена корпа пуна жуто-црвених јабука.

Само да корпа буде увек пуна јабука.

Ја сам ротвајлер и ником немојте да кажете да волим јабуке.

Мирно спавај, љубави моја, ја те чувам.

За моју Лолу

НОВИ

Стижу нови. Отац и синови још у возу обукли туристичке униформе. Ужурбано траже место на плажи и успут обавештавају друге какво је време тамо. Не губе време, купају се. Али само у плићак, пошто су чули да се појавио морски пас и прогутао једног уметника. Затим излазе и пресвлаче гаће због простате. Затрпавају се у песак.

— Ваља за реуму. — каже отац

— Не ваља ко има слабо срце. — каже неко.

Онда опет: купају се у плићак и пресвлаче гаће због простате. Сунчају се... Кад!!

— Ено их голаћи! — повика неко.

— Зар их има овде? — обрадоваше се синови.

— Јао, јесу они, не гледајте тамо децо! — заповеди отац.

— Види оног маторог на стени. — показује неко.

— Срам га било од ове деце овде и ових честитих жена! — каза неко други.

— Сигурно је Немац, док је онако црвен. — каза онај први неко.

— Ма море, овде ли је нашао да показује своју испечену гузицу! — каза онај други неко.

— Болесник! — каза трећи неко.

— А где су те жене? — упиташе синови.

— Ма не каже он за те жене, него за ове овде, наше... Нормалне и поштене! — објасни отац.

— А што овде нема Швабица? — упиташе синови.

— А што то вас занима, магарци једни? Не гледај тамо, коњино!... Срам те било! Да не би... Селимо се, пакујте ствари! — заповеди.

— Ајде прво да једемо па онда. — замолише синови. — Дај нам 'леба и кајмака.

— Ајд' добро, па да вас тата слика, па идемо одма'! — каза и спреми им ужину.

— Не гледај тамо! — опомену их и усмери апарат.

— Таааако, ево... Да сутра пошаљемо слику баби у Сталаћ. — каза отац.

На слици:

Два ижцигљала шестака у балон гаћама од тегет шушкавца стоје у папучама „Југопластика” Сплит, број 44. И две уредно подшишане пубертетске главе, са по два прозачна ува са стране... Једу 'леба и кајмака и гледају у пучину... Уствари... мало лево... Можда има голих Швабица.

КАДА НЕ ПОСТОЈЕ ПРИСУТНИ....

Какво дивно јутро пропуштам, како тиху мирну ноћ нећу видети. Здраво, ја сам Јана и умрла сам 05. 05. 2011. године.

Нисам сита сећања на некадашњи живот, нити љута што ме жалите, само недовршена и неусаглашена са неким другим људима који без икаквог разлога и тотално незаслужено ходају мојом улицом док мене нема на прозору да их погледом отпратим. Све те птице које никада нећу чути, све те игре које нећу одиграти и мириси нечији које нећу својим чулима осетити, то помало не иде, ал' све остало је кул тотално. Није лоше гледати вас одавде, некако сте ми усамљени тако заједно живећи и некако сте ми баш супер искривљени у огледалима којих нисте свесни, а свуда су око вас. Није лоше читати вам безобразне мисли, чак врло је занимљиво сањати ваше снове и хладити ваше вреле зле намере.

О, да, умрла сам потпуно несвесна тога да prestaјем да дишем, да ми мозак постаје само месо и да моје срце, јако слабо, губи борбу. Нисам веровала да је то могуће... Да ћу заиста без икаквог разлога пасти и да ћу се целих пар тренутака борити да одржим живим ово своје намучено тело и ову своју луду главу. Трајало је само пар минута и није тако страшно болело, само је некако било неизбежно и није ми се допало. Ето тако једноставно. Нисам више ту. А сви ви и сви други ходају, дишу, радују се и плачу без мене... без проблема кроз. Нисмо неопходни колико год нам се то чинило невероватним. Дани пролазе а да се ми баш ништа не

питамо и да немамо никакав план за те дане, а ни они за нас. Гле чуда, све је у реду, сасвим.

Прича почиње од краја зато што се почетка и не сећам. Прича, уствари, почиње одакле ја то желим јер је ја причам а ви, ви је упамтите и сетите је се када ваша драга лица буду била са оне друге стране. Ту где сам сада није лоше јер нисам нигде уствари. Ту где сам сада, не постојим. Ово ви сами своје речи претварате у моје. Ово што трепери је моја неумрла жеља за неким, за нечим.

Врата остану одшкринута кад баш и нисте сигурни да је требало да изађете. Ја сам сигурна да сам нешто заборавила, али се не сећам шта.

Можда је то живот сам по себи, можда моји најмилији, можда то што нисам била довољно јака. Можда, можда... Можда само нисам била спремна.

ВОДЕ

Помислих на дубине океана и тамну мутну воду како се мази и привија уз камење. Алге пуне песка чаврљају не знајући да ја уопште постојим жељна да их дотакнем и омиришем. Прошле су године... Прошли су векови... Нашла сам се на том месту, на том путу који је настао баш због мене и закорачила у ту воду. Тупо сам издахнула највеће слабости и срамоте и удахнула реке, изворе, воде... Допузале су до мене да би се баш у мојој глави претвориле у пару и звук. Дисати вредност, време и боју је неизмерно болно и тужно. И коса је тако лепа када остане на површини воде док остатак тебе то-не и грчи се у бунту. Све што жели твоје биће је да се докопа површине и ветра. Отима се, буни, светлуца, је-

чи и увија док ти мирно тонеш без звука, без буке и без драме. Ја бих да убијам и давим своје несавршено тело. Ја бих да га одведем на места која остају спокојна целу вечност. На места где нико не галами и сумња. На места где је тако тихо да се звук претвара у боју и постоји на невероватан начин. Места где се слуша вода како одлази и долази. Дубље воде су озбиљније. Оне говоре када нико не слуша, а говоре о временима која долазе која ће тамо у свету људи донети тугу. Дубље воде су јаче и оне те не пуштају да се отргнеш. Оне твоја плућа заузму изнутра и водом испуне сваку пору. Дубље воде те докрајче.

ПОВРАТАК

Јоко није могао више да издржи притисак од својих укућана, и жене, која му свакодневно звоцала над главом да прода кућу и сву имовину коју су имали на северу Косова, и оно мало имања око граничног поља у којем није крочио од рата, а и раније. Запрложило се и ко зна да ли би знао где се тачно налази. Године су пролазиле, али Јоку није падало на памет да прода, или, не дај боже, да му неко отме и одузме оно што му је од прадевоине остало у наслеђе. Јесте, многе куће су страдале у грађанском рату, али имања су остајала, многи су отишли, продали за добре новце, али њему је комшија Азис обећао да ће му имање сачувати за нека боља времена када може да се врати на своје огњиште, или његова деца, ако он не буде жив. Више пута се телефоном чуо са Азисом у кога је имао више поверења но у комшије који не познају ни Бога ни човека. Та нетрпељивост није му била јасна, па ипак трудио се да буде љубазан и пристојан колико год може... Али жена, она се лако уклопила у нову средину, са новим људима, деца увелико су склапала другарства и пријатељства и прихватила неки нови начин понашања што се њему нимало није допадало, али сâм против њих није могао. Све се више бавио мишљу да се врати своме дому, па где пукло да пукло, ако га и прогоне, мислио је Јоко, голим ће рукама бранити огњиште, па ако треба и своје кости ће положити међу својим прецима, и заувек да у тој крвавој земљи остане. „Иди, али без нас! Зар да ризикујем живот своје деце. А! Је л' то желиш? Важнија ти мртва кућа, но жива деца!” Љутила би се Јокова же-

на и на помисао да се врате тамо, где су једва живу главу извукли... „Не, не, Јоко! Тамо ни мртва, а ни деци нећу дозволити, а ти како хоћеш? Иди!” подигла би рамена и једноставно ставила би тачку на ту тему...

Јоко се све више повлачио у себе, болела га мисао да не само што је далеко од дома у коме је провео детињство и младост, где му се и прво дете родило, болела га и мисао да се све више удаљавао од својих најближих и вољених... Био је човек који се није снашао у новој средини, скрхан и ћутљив, није обраћао пажњу на шапутање својих комшија и суграђана који су га називали „чуδαком”, час „шиптаром”. Понекад би био љут, више на себе но на друге, посматрао би велике куће и осећао би презир према људима који су испродавали сва имања по Косову; ни мање ни више испокуповали у познат богат крај и живе удобно... А они што остадоше на милост и немилост... Није хтео о томе више да размишља. Решио је, вратиће се одакле је дошао, овде му није било места, нит’ живота.

Кроз замагљена стакла аутобуса, Јоко је посматрао на хоризонту како сунчеви зраци иза далеких брда полако израњају...

Данко Б. Марин

RES PUBLICA VERSUS COSA NOSTRA

Недеља... Празне улице, баке и деке не изведоше унуке... Мир помало злокобан најављивао је нешто неубичајено.

Медији су одрадили посао како треба, масе су изјуриле на улице пуне елана и лако пролиле своју и крв униформисаних плаћеника у потоцима, по плочницима, довеле до смене власти ненасилним путем: било је још преживелих. Изашли су политичари из подрума да среде ствар. Тихо, ненаметљиво повезују се капиларне нити власти: професионалаца. Црни аутомобили јуре до битних институција...

Јавна ствар постала је наша ствар.

НА СТРАЖИ

Чувам већ дуже време неке призоре, да се не би сврстали у погрешне слике, у погрешне боје. Таман једна шума жели да пређе у јесен, ја је одвучем у пролеће, и једно Сунце ми је замало, умакло у боје опалог лишћа, али све време мојег стражарења вратило га је неком другом призору, који окачен сада о дан стражари уместо мене док спавам.

А у сну сам исто на стражи. Али, нисам реаговао кад су се призори разбежали на све стране у мом сну, у разне слике, у разне боје.

Нисам ни поставио себи питање зашто сам све то допустио.

ЦЕЊКАЊЕ

Цењка се слика на којој је насликан новац са мном. Сумња да мање вредим од ње.

Та слика жели да од мене купи неке нијансе своје боје. Та слика види само новац, око себе, па и мене сагледава као свој одраз, јер стојим наспрам ње док је сликам.

Нисам јој продао нијансе боја које је тражила да купи.

Зато је та слика на којој сам насликао новац бесна. А незадовољна је и што се нејасно виде цифре на њеној насликаној новчаници.

НА ИВИЦИ СУЗА

Чекаш. Чекаш да се за тебе нешто значајно деси. Не мора данас. Не мора ни сутра. Чекаш стрпљиво и до прекосутра. А онда, кад тога нема, а ти већ на ивици снаге са чекањем, отпочињеш тему разочарења. На ивици суза. Да нико живи не види. Срамота. Каква суза на реверу? Чему?

Да је било само до тебе и твог труда, већ би било блиска прошлост. Почињало би одбројавање за нешто друго, ново. Од броја један. Или чак нуле. Не од минуса. Много би било. Нормално је то у животу. Овако, опет чекаш, свесно продужавајући рок. Поново је данас, па сутра, па прекосутра, накосутра... само да није у недоглед, у небројиво, са памећу неспојиво.

Биће и тога што никад нећеш дочекати, а чврсто си зацртао. Да ти се деси. Мораш се и са тиме мирити. Макар био на ивици суза. Мушких. Крокодилских.

Већ колико сутра ће поменуто постати драстично другачије, пошалица чак. На сопствени рачун. Најслађе се смеје тако. Најискреније. Дух времена то намеће. Иначе не бисмо издржали. Ментално.

ДОБА ДОБОШАРА

Некада су сеоски бубњари представљали главни медиј. За све становништво. У време када нису сви имали уведену електрику. Стали би посред улице, углавном непоплочане и неасвалтиране, вероватно у за то унапред одређено време, претпостављам нерадног дана да

би што већи број људи могао да се окупи и чује и почује шта држава има да каже, да ли неко шта у округу од непокретности продаје, има ли које упражњено место за колективног чувара крупне стоке и слично. Чобани су изгледа увек били дефицитарни. Велика је то одговорност. А мораш да имаш и доброг, послушног пса. Бар једног на располагању.

Биле су и зидне и дневне новине, и радијске и телевизијске вести, први сателит, те на обичном папиру исписане речи. Нек се данашње генерације насмеју. Они то до краја не разумеју.

Главна медијска позорница отпочињала је продорним звуцима које је добош производио од силине удараца дрвеним палицама. Био је то позив на састанак, на значајан скуп. Као школско звоно за одрасле. И окупљали би се. Тик око добошара. Да боље чују шта им ваља чинити. Један по један из куће су журно излазили и заузимали најбољи положај већ при првом звуку. Ако не чују лично, већ кад чују од другог биће нешто додато или одузето, а онда њихово функционисање може да омане. А лојални су грађани. Мора све по пропису. А они се пак често мењају. Не можеш их пратити у стопу. Читава наука. Само, није да седнеш и да плачеш. Већ да учиш. Прво подучиш себе, па ако треба разјасниш другима који су заинтересовани, а мало су наглуви. Стварно или кобајаги. Или бар не станују у главним улицама па у њихове добошар не залази.

У данашње време, да ли игде? Изгубила се та институција. Заувек.

ТВ НАСИЉЕ

Мрзим свој први пољубац, јер био је препун ожиљака, као твоје незапослено лице умивено насиљем порнографског детињства. Мрзим своје детињство.

Одједном сам постао живи мртвац, као сломљена папирна чаша из које публика срче моју интимну крв. Био сам очајан, желео сам да не постојим. Био сам дете са маском човека. Тада је и Бог био присутан, ћутао је разјапљених уста и угинулих очију, претходно упаливши прегорели телевизор, како би ме пронашао у гомили појединаца које надахнуто злоставља бесмислена породица. Очигледно се уплашио да ми не улепша страх, који се у виду непостојећег џепарца тетурео по мојим знојавим длановима, као некакав индивидуални ум који може много тога недостижног. Био сам окружен људима жељним спектакла, и сопственим смртно црвеним образима који расту. Моје унутрашње вриштање било је забележено у МРЗ формату. Чисто да човечанство чује колико сам посебан. Хвала публици на тој суштинској непријатности.

И сада, након дугогодишње смрти, из своје неутралне собе могу слободно рећи: сећање је насиље, заборав је порнографија, човек је непроцењива играчка, људи су зли Богови, породица је атомска бомба, живот без последица поклања само уништење, будућност је, као и прошлост, блистава превара у којој увек добијаш Ништа, а ја још увек нисам научио да избегнем аплауз, чак ни онај сопствени, који само жели да ми каже колико не вредим.

Сви су ме гледали без разумевања, тог неког мрачног дана, гадећи се од узбуђења и непостојања, док сам ја покушавао да се попнем на оближње небо, које никада нисам доживео. Био сам велики и мали монструм. Нико ме се нисам свидео. Човек увек причињава незадовољство. Да ли се ти сећаш свог првог пољупца? Наравно да га се не сећаш, јер родитељи су га доживели уместо тебе. Био си недостојан, као и сада. Запамти: кошмари ће увек бити подношљивији од првог пољупца, који је само лаж.

НАЈБОЉЕ БИ БИЛО ДА УМРЕШ

Ја нисам породична животиња, као што су то пси, рецимо. Ја нисам спреман да скачем, лајем, цвилим и молим да би неко схватио да заиста постојим, као свака јединка која не зависи чак ни од себе. Као пас, да породица још једном не препозна сопствену пропаст. Космос је моја породична кућа, у којој потпуно сам проналазим сопство.

Без дивног ланца око врата и предивне коске у грлу. На вратима таквог бескраја нема звона, и увек је мрак, тако да несметано могу да постојим и ћутим. Мој једини саговорник је моја једина непојмљива глава, и не желим више никога у близини, све док ме примећује као сопствено нерођено коpile. Плешем просторностима свог нервнoг расула, и неретко наилазим на запањујуће пределе недокучивог, али чак ни тада не падам у искушење. Једноставно, дух не дозвољава да ми Бог и остали пси из породице поједу коску, и ја тада, као они малобројни који су успели да се не роде, почињем да разумем ванвременску природу свог неживотињског

ума. Ума који ми непрестано лебди у наручју, као мртва Исусова кћи. Како непородична природа може да те испуни, као Бога – пса. Каква прелепа истина, као лаж, иако мој тата прљава цукела мисли да сам безвредни студентски пас који увек режи, па и кад није гладан, и коме је неизгажено блато на шапама незаслужени дар од маме и њега. Такав фантастичан говор поседују само сеоске цукеле. А ја имам кинеско огледало уместо разбијених очију, које примећује само очај и беду ружних псећих снова, не заборављајући на људску патњу која сваког тренутка треба да ме сјебе. А мама и тата, сељачке псетине свако вече пред спавање тихо ми у њушку певуше да сам рођен као дебељушкасти сјебани пас.

Феноменално је кад имаш кога да те подсети на сопство умне неограничености. Обожавам да гледам своју псећу породицу испред огледала, јер само кроз њихову провидност могу видети своју загађену крв. Сјебана породице, хвала!

КЛЕЧКА

Уз пуккетање ватре, мирис свеже скуване кафе и весело чаврљање, вредне женске руке уплићу своје снове и скривене чежње у шарено предиво.

— Еј, да ми је овај памет била у млади дни... А ја детиште, кво знајем. Слушам башту и матер. И залете се за овог мојег и овој ваше селиште...

— Аха, селиште, селиште... А кад дојде од твоји у њег, ко клечка си била. А саг си, ете, ко мечка. Па ти т'г у селиште неје добро...

ФИЛОЗОФСКИ РАЗГОВОРИ

Улица Змај Јовина врвела је од људи, измамљених првим топлим данима пролећа. Тешко бреме хладне и дуге зиме огледало им се још у очима, али су осмех и свака ћелија на телу били спремни да пригрле фотоне животне светлости. Мајка и ћерка, држећи се за руке, употпуњавале су ово шаренило уличне вреве. Насмејане, разгледале су излоге и уличне тезге и весело поскакивале по уличним плочама, замишљајући да је то пут њиховог личног Оза.

„Како су јој сад ручице другачије”, размишљала је мајка.

„Некако су оматориле, нису више онако бебеће, мекане. Сада имају структуру детета, с назнакама превоја и прегипа будућег одраслог човека”

Из мисли ју је тргла ћерка.

„Мама, је л’ знаш да ја тебе волим највише на свету?”

„Ја тебе волим још више, до неба”, одговорила је мајка.

„Ја тебе волим до неба и назад”, узвратила је ћерка.

„Ја тебе волим увек за један више”, није се дала мајка.

„Ја тебе волим с хемијском, да се никад не избрише”, тријумфално је ускликнула ћерка.

„Предајем се, победила си”, обе су се насмејале и наставиле да скакућу по бетонским плочама, у само њима знаном тајном распореду, ка својој кући на Канзас кеју.

Њихову срећу помутио је приказ оронуте старице која је седела и просила. Многе године и нелеп живот, провлачили су се кроз удубљења, техником ланеза, урезана у њено лице. Пруженим, старачки свенулим рукама, тражила је наду. Дале су јој који динар и ћутећи наставиле даље.

„Је ли мама, је л' кад сва деца порасту, њихови родитељи остаре?“, упитала је ћерка.

„Тако је“, одговорила је мајка.

„А је л' кад ја порастем, и ти и тата ћете да остарите?“, тужно лице се окренуло ка мајци.

„Не!“, усклинула је мајка и смешећи се посматрала збуњено лице свога детета.

„Тата и ја смо одлучили да никад не остаримо.“

Мајка се окренула и загледала у сузне очи пуне наде. Чучнула је и чврсто пригрлила мршаво тело, исцрпљено од многобројних болести.

„Молим те, Боже, само нека порасте“, помолила се мајка у себи.

ПРАЗАН ДАН

Данас је слава мога деде по мајци а нико не слави. Брат слави женин рођендан. Краљевић Марко, кажу, узео је својевремено, славу ујчевине, Ђурђевдан! Тужна ћутим.

Да мачка не искочи и телефон грешком не зазвони, никога живог данас, ни срела, ни чула не бих.

Дедину славу синови на небо понели а потомци заборавили.

УЧИТЕЉИЦА И ЊЕЗИН ГОЈЕНАЦ

— У овим годинама поновно имати дијете? Једанаест година разлике? — чула је Нана пригушен родитељски разговор.

— Хоћу сестру — одлучно им је обзнанила своју жељу. — Зват ће се Сања. Име је њежно као што ће и она бити.

— А што ако буде мушко? Сањао сам како ме плавокоси дјечачић држи за руку — рече отац.

— Бит ће Сања — намршти се Нана и поглади мајчин трбух. — Или Роберт — невољко промрси.

— Син!!! Преко четири килограма! — славодобитно ће отац.

Ненадани Нено надмаши Нанина најсмјелија надања.

— Њам, њам — често би понављао, сласно слистио свако понуђено јело и брзо напредовао.

Кашице, јухице, варива, месо. Све, без разлике, било је њему њам, њам.

— Реци цвијеће — рано је почела Нана с подуком.

— Ћеће — њезин ће гојенац.

— Реци а-у-то.

— Брррм, брррм.

— Реци гром.

— Доњ! — хрустила се шака мала.

Вријеме је за озбиљнији тренинг, одлучи Нана. Још један поглед на сат. Пола сата смо слободни. Ништа нас не смије изненадити јер непријатељ никад не спава.

Гомбање почиње. Замотала би брацека у декицу попут палачинке и штоперицом мјерила вријеме. Врпољио се Ненек, црвенио, мешкољио, стењао и једва се искобељао.

— Три минуте, девет секунди. Слабо.

— Двије минуте, тридесет и двије секунде. То је већ боље.

— Педесет седам секунди, из осмог покушаја. Испод минуте! — Људи моји, је ли то могуће? — понесена рекордом узвикну Нана.

— Њам, њам.

— Ево ти, Нено, кекс — наградила га тренерица. Бану мајка.

— Зашто је Нено сав црвен у лицу и знојан?

— Напунио је пелену — мирно ће Нана, сакривши вјешто штоперицу.

КОСМОС

Све су чешће вести из научноистраживачких центара и агенција о открићима у свемиру, нових планета, посебно земљоликих, црних рупа, далеких галаксија и др.

Пре две године научници свемирске агенције НАСА, помоћу телескопа „Кеплер” открили су нову планету „Земља 2” (званично „Кеплер 22-б”) на којој су услови живота слични земаљским, температура 22°C, има воду и звезду сличну Сунцу коју обиђе за 290 дана, 2, 4 пута је већа од Земље од које је удаљена 600 светлосних година... још се не зна од чега је све сачињена, од стена, гасова, течности... непознати су и многи други детаљи, о атмосфери и др. До сада су откривене две земљолике планете, али је ова најсличнија Земљи што је важно за сазнања о животу изван Сунчевог система... Ове године је откривено десет супермасивних црних рупа у већим галаксијама, неке од њих имају масу седамнаест милијарди пута већу од Сунца!... Тако нам је некако свемир све ближи иако се ради о далеким суседима а можда и прецима!...

Планете, звезде,
галаксије, црне рупе...
Тесла где смо ту ми...

ДВОБОЈ

Још један.

Млад, као и сви остали, пре њега. Кочоперан, разметљив. Дрмусање шака, плескање по раменима; сочне досетке. Зглобови пуни немира. Мене дечачког осмеха и гладног пиљења грабљивице.

Прегршт купљених жетона у цепу. Пиће, уграбљено са шанка.

Његове очи најзад ме проналазе. Тело му се укрућује, прсти лепезасто шире.

Потом, опушта се. Смешка ми се.

Застаревам. Дотрајавам. Осећам се маторијим но што изгледам. Крв ме допраћа и испраћа. Теглим хипотеку многих смрти.

Ипак, брз сам; мој хитац погађа једнако прецизно као и увек.

Шта сви ти балавци хоће од мене?

Зачињавају животе аромом смрти. Чезну за пролазном славом. Циљајући у мене, покушавају да убију ко зна ког, или ко зна шта. Права мета је увек другде, недосежна, безбедна, често маскирана до непрепознатљивости.

Гојазнији је но што би требао бити, у тим годинама. Превише брзе хране, заливане пивом; премало физичких напора. Цаклеће очи, успамтели образи, чело орошено грашкама зноја.

Посред опустеле улице, док ми за леђима ветар котрља лоптаст жбун, схватам да га се сећам.

Недавно, претукао је овде јадничка, због случајно просутог пића. Каткад сврати са бојажљивом цурицом, према којој се све време понаша грубо и бахато.

Баш сад, псује старијег човечуљка, што га је у пролазу окрзнуо раменом. Пошао би за њим, али се предомишља.

Погледи нам се укрштају.

Доносим одлуку.

Муњевито, рука му лети ка оружју.

Док се врх цеви револвера му тек промаља из футроле, мој колт већ опаљује.

Он се хвата за груди, тетурајући се уназад. Руши се, крклајући.

Људи се надносе над њега.

Узалуд. Готов је.

Они не могу видети што и ја – млазић крви из ране од куршума у срцу.

Примећују само новонасталу напрелину, са округластом рупицом, на монитору старог апарата у играоници.

КОНТРОЛНИ ПРЕГЛЕД

Као лекар и пацијент, нас двојица смо данас провели доста времена у ординацији. Дуже но при уобичајеном контролном прегледу.

На жалост, и даље тапкамо у месту.

Напет сам; осећам растућу нелагодност. Човек преко пута мене то свакако примећује. Рекао сам све што сам имао, отворио душу као ни пред ким до сад, изврнуо је наопачке, попут рукавице на поставу. Пу-

стио сам на светлост дана и последњу авет, заточену у лагумима подсвести.

Одело ми је тесно, као да сам обукао нешто туђе, два броја мање. Чини ми се да у просторији бива све топлије. Питам се да ли до саговорника допире мирис мог зноја? Чезнем за отварањем прозора, али, како он не показује да му смета температура, суздржавам се од предлога.

Са урамљених фотографија на зидовима мотре ме и анализирају бивши лекари ове установе, некадашњи доајени психијатрије. Извор сам подсмеха, предмет презира, мета прекора. Та нема порота свакако неће пресудити у моју корист.

Напољу је извитоперена стварност, саткана од претњи и замки. Џунгла изникла на рушевинама некад питомог, складно уређеног света. У ушима ми још одзвањају урлици мутираних звери, крици плена у страху и агонији. Уморан сам од пробијања кроз коров и пузавице, нервозан од уједа паразита и крвопија.

Одавно се нисам осећао овако беспомоћним. Мој проблем чини се нерешивим.

Другог мушкарца то као да се не дотиче. Опустено је заваљен у столицу, надмоћан иза бедема од прекрштених руку и ногу. Лице му је мирна, безизражајна пучина. Пред његовим хладним, испитивачким погледом немам куд да побегнем, нити шта могу да прикријем.

Не вреди. Не могу више да поднесем његово ћутање.

Као одбачен опругом, упућујем се ка вратима. Шкрипа шарки наликује церакању.

Позивам медицинског техничара да, до собе у којој је смештен, отпрати мог пацијента.

ПОНЕДЕЉАК И СРЕДА

Мој деда никада није изашао из куће непокривене главе. Разни шешири, беретке, капе, шубаре... заузимали су све куке на чивилуку. Имао је и диван штап од бамбуса са китњастом дршком од слоноваче.

Понедељком и средом је деда носио француску капу, беретку. Уторком и четвртком – качкете. Петком је на главу стављао личку капицу. Субота и недеља су били дани за шешире. Уторком је деда већ око десет сати, натукавши карирани качкет готово до очију, одлазио у Ловачки клуб на чашицу разговора са пријатељима. Четвртак је увек био намењен пензионерима, колегама са посла. И качкету ала Шерлок Холмс. Петком је био пазарни дан у нашем граду, и деда је волео да прошета пијацом, осмотри понуду робе и поразговара са сељацима о времену, о томе како је родило те године и другим пијачним стварима. Суботом је са баком ишао у посету родбини, недељом у цркву. Обоје са шеширима.

За остале дане у недељи сестра и ја нисмо знали где одлази, с ким се виђа, кога посећује.

Понедељком и средом је деда, наместивши кицошки француску беретку, укриво на леву страну, излазио из куће и пре девет сати. Одлазио у непознатом правцу. И без штапа. Бака је само одмахивала главом, мама се мрштила, тата смешкао, али нико није ништа говорио.

Једне среде сам кришом пошао за њим. Нисам далеко одмакао. Испред јединог женског фризерског салона у граду, деду сам затекао на клупи, осмехнутог. Свако-толико, додирнуо би ивицу беретке, поздрављујући прве муштерије.

СЛИЈЕПЧЕВА НОЋ

Слијеп је. Ставили су га у кревет с оградом да не би испао. Сву ноћ дозива укућане.

— Узалуд их зовеш. Ниси код куће — објашњава му сестра.

— А гдје сам ја то? — пита.

— У болници.

— А ко си ти?

— Сестра.

— Каква сестра? Ја немам сестру.

— Ја сам медицинска сестра. Дјевојка.

— Кад си дјевојка, шта ћеш код мене. Ја сам старац — каже.

И оног кога боли, смије се. Поноћ је давно прошла.

САМОЋА

Видим им лица. Због тога и долазе. Питају како сам. Испричају нешто. Најчешће како су малоприје чули шта ме је снашло. Одлазе. Долази кћерка. Дјецу је оставила. Жури. Син стално гледа у мобилни. Излази у ходник. Неко га зове. Жена се претворила у мајку, пита: Јеси ли јео? Јеси ли ишао у тоалет? Је л' ти хладно? И тако.

Доћи ћу сутра, каже и одлази обазирјући се. Можда је нешто заборавила, а можда мисли... ко зна.

Остајем сам. Колико су ми малоприје сви сметали, сада ми недостају.

АХ, ТА ДИВНА-АКА ЈЕСЕН!

Данас је освануо сунчан дан после дуге сиве олујне кише, која ми је јучер сломила нови кишобран.

Врата за пошту препуна су покислих реклама са илустрацијама и сликама црвеног лишћа, јесен се на јапанском каже АКИ – а црвена боја АКА.

У врту младица трешње је порасла још неколико центиметара у висину и прерасла лонац у који сам је посадила.

Ето, тек четири године има трешња у моме врту, а трајати може стотинама када бих је посадила у тло негде на ораницама или кршном гају поред Јадрана.

Ах, та јесен, кишом је ноћас опет нанела дебеле наносе опалог лишћа испред прага.

Да бар имам метлу као оне старинске, кратке од чврстог буковца што су саме ручно израђивале наше баке, па када очисте авлије, све мирише двориште на опојно етерично уље медитеранске биљке.

Поред нашег стана је велики дрворед момији који ми украси дане и прво најави ново годишње доба које манифестује свима видљивим променама на крошњама дрвећа.

У јесен лист момији прво је златно-жуте боје, док не поприми загасито-тамно црвену боју као домаћи рубин-црвени кукуруз кокичар, којег смо остављали као украс због необично лепе боје.

Боје јесени проткане у црвенкастим листовима које је донела киша пред праг биле су инспирација за нове стихове и уметнички рад од сувог листа, који су остали записани на блогу и споменару.

ПАХУЉИЦЕ У ЧАЈУ

Прођох улицом града док је просјак питао за динар, сав дрхтећи од зиме, јер је падао сњег.

Вратих се, само након минуту или двије са топлим чајем, који сам купила у киоску са намјером да дам чај бескућнику.

Али њега није било више ту. Стајала сам тако са два топла чаја сама на главној улици велеграда.

Пролазили су људи поред мене журећи да купе поклоне за Нову Годину или се сретну са својим пријатељима на тргу, а ја сам тог дана изгубила још једног пријатеља.

ВРЕМЕ ЈЕ ЗА ВРЕМЕ

„Да, погинула...” Изговарам, али и даље не верујем. Дрхти ми брада.

Од првог тренутка се питам да ли сањам, али предуго траје. Не престаје, не попушта. Да ли има смисла да питам некога да ме уштине?

„Па?” рече незаинтересованим гласом. Блене у мене. Туп поглед, бездушан. „Знас ли ти да мени овде долазе деца која су изгубила родитеље, сестре и браћу?”

Бес. >Ко си ти да мериш ниво мог бола?< помислих. Ипак, ни реч не излази. Ћутим и мулим, као што мајка некад зна да ми каже. У праву је, мулава сам (шта год то тачно значило).

„Ц, ц, ц... уради овај тест на брзину” тутну ми папир у руке и опусти се у столици. Презриво је гледам, али не примећује. За њу је овај разговор завршен, видим.

>Каква је ово глупост< одзвања ми у глави, али очајна сам па заокружујем.

Више не дрхти брада, дрхте руке и подрхтава глас. >Нећеш плакати!< понављам. Већ одавно не слушам себе, зашто ли се уопште трудим.

Узима ми папир из руке и одмахује главом. „Па да, депресивна си. 10 од 15. И шта то радиш рукама? Не можеш да се смириш. Анксиозна си и депресивна. Предлажем антидепресиве.”

>Шта 10 од 15, какве антидепресиве?<

Сад ја бленем. Туп поглед, зачуђен. Ово је вероватно најбрже постављање дијагнозе коју је свет видео. „Хвала, али не... мислим не бих.”

„Даћу ти месец дана да се сабереш, ако и после тога не будеш на истом, антидепресиви ти не гину.”

„Не гину...” Пријатељи не гину са двадесет, па се опет десило. Психијатри не убијају последњи трачак наде, па се опет десило. Излазим главом без обзира, бежим од безобзирности.

Куда?

Било где. Пораз није опција. На младима свет остаје, или бар на онима који преживе. Али по коју цену?

Десет хиљада динара. То је цена. Нови сат на руци, новац уложен у моју будућност. Сад само треба да чекам. Кажу, време лечи све.

СЛИКЕ

Прво видим црни капут. Потом нестане.

Одједном се појављују неки нови пријатељи. Питам се ко су. Проверавам их. Онда угледам неке нове резултате. Како све постиже? Дан је кратак. Зар је могуће све то учинити за један дан?

Неколико дана тајац, а онда опет иста слика. Загледам се у ту главу, у записке. Уморим се. Опет видим неке нове пријатеље. И нова игра је одиграна. Дани су му, уствари, дуги, па их забавом прекраћује.

Вратим се на црни капут. Откопчам га у мислима.

У међувремену вртим остале слике. Радост. Лице среће носи. Тако се вероватно и осећа. Око њега неке сјајне звезде. Понегде новогодишњи патуљак дође да испуни жељу. Питам се да ли их има или је све жеље заувек потрошио? Можда да постигне још бољи резултат и успут покупи још неког пријатеља.

Ја сада имам само једну – да откопчам црни капут и под њим да нестанем!

РАДОСТ

Затвара свој лаптоп и леже у кревет. Интересантне, шаљиве и лепе речи читане претходна два сата још се врте по мислима. Руке савија на груди, као да жели нешто у себи да задржи да не експлодира. Унутрашње жариште нема мира и посеже за телефоном. Поруку ша-

ље само да каже хвала, које би се лако могло протумачити и као више од пуке захвалности.

Телефон вибрира, а дрхтава рука посеже да га дохвати. Радозналост жели да провери чему захвалност. Упркос жељи да напише роман у том тренутку, само кратко пише колико се лепо осећа. Два минута неизвесности. Нова порука. Дели осећања. Тако бар каже. Мало је потребно да поверује. Шаље знаке осмеха, али срећу, ниједан дигитални знак не може да искаже. Споне руке још више приближава грудима, како би се сузбила бујица среће и оно што изнутра туче да не искочи. Трећа вибрација доноси још један смешак. Заспива убрзо, а јутром се буди са осмехом. Није то био сан.

Укључује компјутер, а извор радости има спремне речи и за добро јутро.

Драгана Паулсен

ВИ СТЕ НАШ ПОЧЕТАК, МИ СМО ВАШ НАСТАВАК

Баш тако. Да није било вас, не бисмо ми овде муку мучили сваки дан у потрази за сврхом. Неки кажу да је сврха забава, уживање. Још кад бисте свратили мало с времена на време и потврдили нам то, где би нам свима био крај!? Опростите ако су овакве жеље прешле неке границе. Ми смо у сваком случају често захвални за забаву коју доживимо с времена на време. И за наше животе са свим њиховим врлинама и манама. Р.И.П.

СЛИКЕ ИЗ ЖИВОТА

— Зоро, шта то радиш?

— Опраштам се.

— Од кога?

— Од успомена

— Зар није мало рано за то?

— Време, време је чудо. Једино оно не нестаје, тече као непресушни извор а ми смо само пролазници на његовом путу.

— Штета. Како је ова слика лепа.

— Јесте. Ово је моја Маша, моја изгубљена па пронађена сестра. То је њено прво представљање глуме после окупације. Имала је само петнаест година.

— Зар ти није, Зоро, жао да спалиш њену слику?

— Шта ће ми. Ја је носим у души код Бога. Зна Он то.

— А ова?

— Да. То је мој отац са колима, први таксиста у Београду после рата. Београд разрушен од бомби, измучен са усахлим сузама. Почео да се диже из пепела а мој отац таксира.

— И њу ћеш да спалиш?

— Хоћу. Не треба ми. Њега више нема. Нема ни мајке. И ја сам отишла са њима. Ово што је остало су само – моје кости. Више нема смисла живети.

— Мени су се речи утехе и подршке заглавиле у грлу. Зоро, види ову! Језива слика.

— То је моја тетка Јована, на саслушању у бањичком логору. Била је млада скојевка. Уопште не знам

— како је та фотографија доспела овамо. Немци су били савршено педантни. Мора да им је нешто промакло.

— Јована је умрла у најтежим мукама. Сад кад спалим њен одраз испаћене душе, више је стварно неће бити. Питам се да ли су њено постојање и борба били узалудни?

— Свакако да нису. Догод се о њој прича, живеће. Јована је ушла у историју. Нисам знала да је твоја тетка.

Имам утисак да је пламен плавичаст, као да и слике пате, да су се стопиле са људским судбинама.

КРАЈ РАЗБИЈЕНИХ ОГЛЕДАЛА

... ова јебена крема више ништа не помаже: полупаћу једног јутра ова огледала и нећу се сусретати ни са ким; и фарба за косу је отишла у курац – а и овај килави Раде, дабогда ми се осушила ако би се њему дигло: а ја се све трћим око њега, па све као и хоћу ал' нећу – што ли чувам, боже, ове свенуле мушкатле – „Јесте ли ви то поранили, комшинице?” – „Ваше мачке су опет срале код мене пред вратима” – „Како ви лепо изгледаате за ваше године” – чувала сам се, пизда вам материна, зато још лепо изгледам – Е Милоје, Милоје, милу ли ти мајку јебем: за сваком је сукњом трчло, а ја све рачунам „Воли он мене”, „Проћи ће га” – гуска – нестане ових плавих кончића, а и попишам се на овај гоблен, све сами лептирићи по њега – где је ту смисао – „Једи, пиј, весели се” – „Љубим руке, мадам” – „Чаробнице моја” – „Ана ће на факултет, мама, не могу да дођем” – добро је што се бар јавио – стално сам неке ишла низ длаку – то само још мачке трче око мене и не могу од њих да побегнем – ајд да им надробим млека па нек серу...

СТАРА КУЈА

Магла се тог јутра спустила до саме земље и више сам назирао пут него што сам могао да видим. Пролазио сам поред гомиле дрва која само што се није претурила. Пожурио сам да што пре прођем не примећујући стару кују која је богтепита због чега јутрос била одвезана и на улици.

Била ми је иза леђа и нисам је приметио све док нисам осетио бол у листу. Страх је у тренутку надвладао бол јер то и није био онај прави угриз, који кида месо.

Ујела ме је лењо, тек тако, као да јој је то био задатак који мора да се отаља овог јутра. Без повода, без упозорења, без залагања, са пар преосталих зуба. Скочио сам успаничено и пре него што сам поново дотакао земљу шутнуо сам је из све снаге волејчином преко њушке и обоје ухватисмо тутањ.

Куја је цвилела, ја сам режао. Непријатељски, ја са искеженим зубима, она је покушавала то исто, али јој није баш најбоље ишло. Гледали смо се док смо узмицали, корак по корак, свако на своју страну.

Није ме превише болело, ипак, када сам био на пристојној удаљености, и од ње и од дрва заврнуо сам ногавицу и погледао. Очекивао сам крв, али ничега није било, заврнуо сам ногавицу до колена. Тада сам угледао, три неправилна отиска, једва видљива.

Зар има само три зуба? Зар је толико стара? Зар су је пустили да негде одлута и сконча? Само три зуба и можда су јој и та три сада испала. Јако сам је ударио. Прејако и више нисам страховао за себе већ за њу.

Изгледало је као да једва стоји на ногама. Пошао сам према њој да се уверим да је добро, да је помиљујем, да прекинемо непријатељство. Сада је она опасно режала, сакупила је сву снагу и показала она три крива зуба.

Одустао сам. То је у реду, то је сасвим у реду. Она треба да режи а ја треба да одем. Збогом стара кујо.

КАД РУКА ПИШЕ САМА

Не могу ноћас да читам, не могу да седнем и пишем на наранџастој машини мада ме мами. Ова соба, овај мук, гомила књига, чарапа, бележака које ћу бацити и бележака које нећу бацити, пас који лаје негде напољу, (а што би лајао да је унутра?) ова реченица која ме вуче за нос, уредно закопчан мозак непомућен алкохолом, пуне пепељаре, наранџасти ранац окачен на зиду не позива на пут већ подсећа на њу, писање само ради писања, да брже прође ова ноћ из које једва чекам да изађем, да дође јутро, да јој наберем цвећа, да јој кажем, јер она то не зна, да смо се сву ноћ љубили.

Не могу да се помирим са чињеницом да се сан и јава не мешају, да свет на то тврдоглаво неће да пристаје, леву руку сам спустио на колено које је већ сасвим хладно а десном покушавам да отерам њен лик са неке неодређене висине.

Не верујем у овај нови ред, не верујем у бога, не верујем у компјутере. Детињасто верујем у облаке, у шуму, у реку, у ветар. Волео бих да ствари прихватим онакве какве јесу, љубим је онолико колико могу. Мисли су ми много брже од руке, не могу да их похватам док лепршају по соби и скачу по зидовима. Није добро када рука пише сама, али ако хоће, нека је, нека пише.

ПОСТЕЉА

Она лежи непомично, иза њега, једва дише у страху... Хладно јој је, јер је прозор у кухињи отворен, а напољу је киша. Хладан ваздух долази до њених голих глежњева који се након тога увлаче испод покривача, тражећи топлију средину. Покривена је наранџастим прекривачем, а испод њега јој невероватном брзином бије срце. У прохладној соби чује се музика, тонови ударају о празне зидове, одбијају се од њих и лебде негде у ваздуху, тек да покушају да убију ту нетрпељиву тишину. Посматра га немо, а речи јој кљуцају у устима. Толико тога би рекла, али – не проговара. Он седи окренут леђима, гледа негде у празно и пали већ пету цигарету. Било га је страх да се окрене и да погледа ту жену, своју жену, коју можда никад више неће видети. Мислио је, док је седео тако окренут од ње, да ће она заувек бити ту у његовом кревету; мислио је да ће тако можда зауставити време и да ће она вечно остати ту где јесте сада. Она осећа његов мирис, дотакла би га, привукла би га к себи да је опет загрли, да поново воде љубав. Руке је не слушају, бојкотују је, противе се њеној жељи, јер је пре само неколико минута рекла нешто са чиме се ни један део њеног тела не слаже. Не успева да га дозове, да се оправда, само ћути и лежи полунага, покривена. Већ дуго тако ћути, као да има све време овог света на располагању да се тако излежава. Гледа у његова леђа и без гласа га дозива мислима. Он се не окреће, само дубоким удахом увлачи дим кроз плућа, па га затим форсираним издахом пушта у ваздух. Дим се шири по соби, долази до ње, а затим опет одлази го-

ре, као да ни он не жели да је дотакне. Њихове емоције се осећају, стварају невероватну тензију између њихових тела. Котрљају се и ваљају по кревету, по оном истом кревету где су њих двоје, пре само четврт сата страшно водили љубав. Тај исти чаршав је подупирао час његова час њена леђа док су се у пожуди давали једно другом. Тај исти покривач је стајао преко њеног наог тела док је она лежала на њему пуштајући га у себе. Исти онај јастук је био под њеном главом, док га је рукама чврсто стезала у налету телесног задовољства. И кроз тај исти празан простор кроз који се сада провлаче звуци тишине и тонови песама, до недавно су пролазили њихови уздаси и понеко „волим те”... Толико тога може стати у само једној постељи...

Ведран Премуж

ГОРКА КАВА

Тог јутра продрмала су ме и разбудила, боље од каве коју сам управо испијао, три изненадна неугодна звука. Кочница, пас, дијете.

КОРАЧАМ

Корачам блатњавим ципелама по гранитном тргу. Посрћем, застајем, па настављам даље. Чујем кораке иза себе. Окрећем се, ноге ми клецају. Па то је краљ, камени краљ на каменом коњу. Гледа ме и ћути. Осећам тугу у каменом погледу, осећам тугу у ваздуху. Да ли то мртви град у беспућу сиромаштва тугује.

Лутам погледом, за некога ко не зна да гледа блештави трг, за мене пустош. Чопори паса луталица, клошари, препуни контејнери, ветар, блато и тишина. Где су људи, и најлепши трг без људи делује тужно. Знао је то камени краљ. Знао је то и песник из Даља када је прелазећи овај трг рекао – Наш краљ има предиван плашт. Тада сам се питао зашто плашт, зашто не сабља.

Овај народ је пун страха, са страхом долази мржња. Недостаје му љубав, плашт љубави. Сабља љубави не постоји, сабља се потеже из мржње.

Настављам даље. Блатњавим ципелама по гранитном тргу. Помислих како је овај наш краљ велика причалица. Чујем кораке иза себе. Не осврћем се, боље је не освртати се.

СОБА

Напољу киша, тешка, трула, мрзла. У соби смо. Њих шест, изгубљена партија шаха, пола пакле „Беста“ и ја – врећа костију.

Загледан у звучник затворског разгласа слушам грозоте слободног света. Пажњу ми привлачи расправа сапатника.

Собом одјекују речи тетовираног мамлаза:

— Колико змија може да поједе гладан мунгос?

— Ниједну, будало. Мунгос не једе змије, он их само дави — промрмља неко.

Не улазим с њима у расправу, али се питам има ли ту симболике, са питањем које ми се данима врзма по глави. Колико година живота може да ми поједе гладан систем? Ако су систем и мунгос исти, неће ме убити ова робија, само ће да ме дави. Можда је одговор ипак у мени. Слушам властито срце – куца досадно. Једноличан ритам за једноличан живот.

Бежим из мемљиве собе. Бежим од себе. У мрак. Поглед ми прикован на дрвену краљицу. Јавља се ново питање; Колико зла краљица може да поједе гладних пиона? Можда сапатници имају одговор. Они све знају... Ма нек се терају и они и мунгос и систем и краљица, враћам се себи, скидам окове са срца, слушам грозоте са затворског разгласа и слободан режим на решетки.

ЗНАШ ЛИ ТИ?

— Знам да ништа не знам — рече Сократ.

— Онај који зна, не говори; Онај који говори, не зна — обруси Лао-Тсе.

— Онај који зна да ништа не зна, не говори; Онај који говори, не зна да ништа не зна.

— Променио си мишљење?

— Нисам то ја рекао, Сократе.

— Ко је онда?

— Не знам. Мислим да је Горан Радосављевић.

— Што говориш кад не знаш?

— Да сам ћутао, мислио би да знам.

— Значи, не знаш?

— Знаш ли ти?

— Знам да ништа не знам — рече Сократ.

— Онај који зна, не говори; Онај који говори, не зна — обруси Лао-Тсе.

'ОД', БУЛЕ

Не знам да ли је ико са више милине и срца помазио Булу од мог сина Вељка, близанца Алексиног. Мале дечије руке, које нису напуниле ни две године, од свих играчака, од свих милина природе на том сиротињском ал' домаћинском имању у селу Дашиновци, желеле су само да што више пута помазе Булу. У блату до колена отац и ја, наново и поново, улазили смо у шталу и сами помало зазирући од велике краве само да би наш Вељко још једанпут загрлио то мудро, огромно створење. А мајка његова, ја, Надежда, немудра и шашава, обукла их у беле шорциће, к'о за врбицу, а не за дом од блата, у ком сиротиња крши руке од муке, јер нема чиме да вас понуди. Стрина Мика, домаћица, добричина и стуб куће, каже мени, снаји, коју први пут види:

— Немој их, срећо моја, у те шорциће пуштати да пузе по поду, испрљаће се. Вид' како си их лепо обукла, греота је.

А ја се мислим: греота је што у том тренутку тај блатњави под њихове земљане куће није могао да ме прогута, па да ме тамо доле неки опаки патуљак мало научи памети и избаци филозофију из главе да се деца у госте не воде показивања ради, већ љубави ради. Вадим се ја, па кажем како им је само то остало чисто, јер нам је последњи дан у селу, а и шта има везе, кажем, и по нашем дворишту ваљају се у чему стигну.

Схватих да сам упоредила двориште наше зграде у Београду са њиховим домом. Е, тад сам стварно у себи замолила оног непостојећег патуљка да ме повуче са собом у подземље и одведе што даље одатле, да се не

срамотим више, ил' да се бар срамотим на миру. А све из добре намере говорим. Ал' боље да ћутим. Отац и ја одмакосмо мало даље од куће. Мени из желуца кренуше сузе, ридам у себи, а вриштала бих. „Упозорио” ме мој Саша да ће мене тако осетљиву и тугаљиву погодити сиротиња његових рођака, а ја се мислим: па ако се ко нагледао сиротиње, ја сам. Имам и ја сиромашну родбину, а ни ми баш нисмо доналдовци трамповци. Туга.

Једино Вељко и Алекса пуног срца уживају у сусрету са кућом од земље, Булетом, јагањцима, које чува никад удавана, ментално оболела Мира, заова Микина. Они разумеју и њен немушти језик, и језик јагањаца и мукање крава. У свему виде радост, деца. Деца. А ја, мук.

Посудите ми тај ваш мали мозак накратко да разумем све што не разумем и не видим све што видим.

СТВАРНОСТ ИЛИ ПРИВИД

Глува мрављива ноћ коти се по крововима кап по кап.

Човек у молитви гледа своју сенку ишчекујући немилост громава.

Киша крадимице мотри. Скупљена испод капуљаче космичких веза убрзо ће да заскочи човека за врат спремна да ту и заноћи.

Али, човек се не предаје.

Тучаним кораком улази у есенцију времена по-другујући се са лествица бесконачности мрављиве ноћи.

Са трном на крилима ветар се несташно котрља.

Сад ће да лупи у врата.

Лукавством надмудрени громови мењају правац руку под руку са кишним капима.

Стварност или привид?

ПРЕОБРАЖАЈ

Електрична тестера оштрим сечивом забада се у срце старог бора који, убрзо распопућен преко година, грозничаво задрхта.

Крошња стабла последњи пут загледана у плаветнило неба, уз цвркулт узнемираних птица и цвилење полегле папрати, круни зелене сузе које са мирисом јода капљу на сломљена крила лептира.

Пламени језик тестере без милости баца, као новорођенче голо дебло, у загрљај другог сечива задуженог да крхке прсте стабла сасече до ноктију.

Подељен између живота оног пре и оног после, из срца бора излете лептир сломљених крила.

ШАМАР

Чула сам само да је блеснуло.

Нас двоје стајали смо као две фигуре из Милоса, очи у очи, са рукама поред тела. Хватали смо једно другом дах. Он је погледом миловао мој образ.

Негде у даљини, можда на трећем спрату, чуло се дете како свира клавир. Није гађало тонове, почело је да ме нервира то.

Аис, аис, забога! – скоро да сам вриснула.

Гледала сам га у очи. Скоро да сам слегнула раменима. Нисам знала шта бих друго. Он је и даље погледом секао праменове мојих шишки. Руку је већ био спустио поред кука, али видела сам, осетила сам да је још напет.

Зујало ми је у ушима. Дете је и даље грешило, пресецало га је једино брундање неке жене, уједначеног ритма маторе уседелице, професорке музике.

Сиве његове очи полако су попуштале стисак. У њима је било влажности, толико да не испадну из лобање притиснуте бесом из дубине подсвести.

Желела сам да волим. Онако дубоко, као девојчице са великом капом испод дрвета на чијој кори је урезано срце. Веровала сам да ми се таква љубав догађа.

Дете је коначно погодило тон.

Очи су му омекшале. Биће му жао, сутрадан, мислим. Онда ћемо се помирити. Молићу га да то више не ради. И он ће бити сигуран да неће. Желеће да неће. Баш као што сам ја желела да волим.

Палила су се светла на прозорима суседне зграде. Дете је завршило час и уседелица, наставница музике, отишла је кући да проплаче још једно празно вече.

Нас двоје стајали смо као две фигуре из Милоса, очи у очи, са рукама поред тела. Хватали смо једно другом дах. Била сам чврста. Он је погледом миловао мој образ.

Нисмо се мицали из места, а време је било да кренемо некуда. Моја велика фигура мушкарца и ја, малецна Венера, гледали смо се у очи и миловали једно друго погледом. Тренутак је прошао и чинило се да свет наставља да живи.

БАЛЕРИНА

Морам ти признати, ја уопште не једем у друштву. Волим да једем халапљиво и не унем да једем мале залогаје.

Молио сам се да престане бол.

Стезао сам тврде слепоочнице и стењао над челом које капље. Посматрао сам ту бару моје слуги испод мога ока. Сагнуо сам и линуо... мирисало је на мене и мој бол.

Стајала је на станици са кишобраном под руком. Жута коса витлала је на раменима. Замишљала је да је балерина из позоришта преко пута. Тако је стајала. Стао сам иза ње. Могао сам чути како мирише.

Осврнула се и одмах вратила на место. Њена бела кожа стајала је поред мене као судија. Не могу миришати те руке. Не могу увијати ту косу. Не могу, не могу..

Кануло је миришљаво тесто испод грубих прсти-
ју моје сироте мајке.

Нашла сам мало брашна.

Ми дечаци смо ћутали. Уста су нам била пуна
самоће и хладног ваздуха испод напрслог прозора. Умр-
ла је у зору. Од смрти. Потукли смо се. Брат је крвавих
усана гутао корицу хлеба. Ми смо гледали. Све што смо
у том тренутку желели био је само тај мекани хлеб.

Искорачила је корак, два. Да јој не смрдим под
вратом. Олакшала се тек када је стигао аутобус. Не бри-
ни. Овакви те неће пратити...

Осећам да све видим и све знам, али не могу за-
памтити шта ме заправо боли. Она пије халапљиво. Ње-
не груди стоје усахле над лактовима стола. Ћути, јер
нема коме да каже. Слаткасти зној скоро да видим како
цури низ слабине. Ово јој је најлепше одело. За опија-
ње.

Такви као ти најбоље су ми муштерије, говори
неразговорно.

Верујем јој. Овакви као ја не волимо. Ми стеже-
мо мишице и дахћемо у уво. Наше чакшире се никада
не скидају до краја, нити се ципеле изувају. Ми не ле-
жемо у кревет, нама се не допушта да осећамо. Ми жу-
римо и када волимо.

Испод ока јој засијаше две јасне сузе. Видело се
тек на светлу.

Ја сам ти, заправо, жртва.

Климнуо сам.

Тачно, у минут до дванаест, у великом телевизијском студију упалише се светла. Прелепа водитељка би осветљена у свој својој лепоти. Режиер подиже руку и поче да одбројава задњи минут до почетка информативне емисије. На знак режиера, климање главом, по истеку минуте, прелепа црнка, поче да чита вести:

— ...Данас је на углу улица – улице те и улице те, познати тај и тај, попевши се на хаубу свога аута, на сав глас, скренувши пажњу случајних пролазника, отпочео блаћење наше уважене јавне личности – те и те...

Рука лењо дође до даљинског управљача, притисну црвено дугме и тишина преузе шупљину собе. Изнад главе зачу како неко устаје из кревета, онда кораци станара који је становао спрат више. Тако сваке ноћи, у исто време, већ петнаест година, устаје и не престаје да хода до јутра. Лагано тупкање, онда тиха шкрипа патоса, онда лагано тупкање, звук славине и жубор воде, на тренутак тишина и све поново: туп туп туп туп скррррк туп туп туп туп...

Све би било исто као многе ноћи до сада, да се, прекинувши звуке ходања, није зачуо пад тела, потмули удар тела о под-плафон, затим, наступи тишина.

Попевши се на врх лука моста обасјаног пригушеним светлом које се одбијало од воде, М. педесетогодишњак, ожењен, отац двоје деце, севши на металну

конструкцију, и путивши да му поглед падне ка прља-
вој води, запали цигарету, и утону дубоко у наивне ми-
сли.

Та Аспазија, мора да је била прелепа и храбра.
Како би иначе Перикле полудео. Онакав ум. А можда и
није то? Ко може знати шта све утиче и ко све утиче на
мисли и одлуке неког човека. Колико пута дође човеку
да напусти све и оде незнано где. Да учини такву лу-
дост. Шта је лудост? Ко може знати шта је лудост? Шта
да је другачије кренуо пут моралности? И шта је до ђа-
вола то моралност? Ко је измислио сва та правила која
гуше и даве мисли, спутавају емоције?

Вода која одлази, стално одлази, а стално је ту.
Да није привид? Толико привида и лажних ствари човек
измисли и њима оклопи свој живот и тако сам постаје
нечији привид. Шта све однесе, овако у дубоку ноћ,
неопажено, та вода? Где нестаје све то? Та вода – човек
вода, живот вода. Шта следи после воде?

Тамо у даљини прво белило угаси светиљке гра-
да и вода постаде тамнија не бацајући одсјаје, ка врху
моста, који су плесали по њој сву ноћ и мамили поглед.
То је био и знак да М. устане, сиђе са лука моста и оде у
свој стан, попије прву јутарњу кафу са својом женом, и
погледавши на наслагане рачуне које треба платити, уз-
дахне и попије, поред кафе, са пола чаше воде, и свој
антидепресив.

Зоран Раонић

ТРЕН ЗА ТРЕН

Пуче ми сијалица и отјера тек нађену метафору.

ИЗ НОВОГ СТАНА

Свакога јутра на путу до свог радног мјеста прође испред мртвачнице.

Први зраци сунца се бљештаво одбијају од оне његове смећарске униформе и засипају отворена метална врата подрума раскрснице двају свјетова. А тамо редовно леже неки људи лијепо одјевени и лица са задовољним и загонетним смјешком.

ПРАВИ КОЊИЋ

Чика Митика је најбољи мајстор. Уствари, његово право име је чика Мита, али пошто је најбољи и ја га највише волим од свих чика из комшилука, зовем га чика Митика.

Једном ми је тај мој најбољи чика направио коњића. Правог. Дао сам му име Путко. Јако је сладак. Као коцка шећера коју му нудим, а он је оставља за касније, јер... као... није гладан. Сигурно од малих копита зна да слаткиши кваре зубе.

Зна мој Путко и да галопира и да њишти. Ја сам му помагао да савлада све те вештине. Прво сам мислио да уопште не зна да њишти, али ми је чика Митика рекао да ја први морам да почнем, па ће Путко лакше да ухвати ритам. И заиста: кад лагано седнем на његова леђа и запевам на његовом језику, он наставља за мном, као да ме имитира. Глас му је промукао, па моја мама каже да шкрипи. То се њој само тако чини, јер никада није имала правог коња. Можда никад није ни чула право њиштање. Често нас грди да страшно тутњимо кад смо обојица у соби.

— А, како се то нечујно скаче и тутњи? У себи?
— питам маму.

— Коњић је од дрвета и не може сам да галопира када му падне на памет. Скаче једино ако га ти јашеш!
— убеђује ме мама, тврдећи да је Путко само обична играчка.

— Баааш! Само играчка! — љутим се на маму.
— Путко је прави, правцати коњић. Оживео је истог тренутка када му је чика Митика залепио на врат лепе-

засту гриву и офарбао га у зелено као бакину хоклицу за уморне ноге.

Када је сам у соби, не скаче, не прави лом и не лудује. Мирно стоји тамо где га оставим. Зашто да скаче без мене? Није он као ови дивљи коњи у каубојским филмовима што јуре ливадама и пољима, сами, без газде и чувара.

Путко станује у мојој соби. Ту му је и штала и пашњак и појило, али кад ја нисам код куће, ништа од тога му није потребно. Послушан је и ради само то што му ја кажем. Никада се нисмо посвађали. Измислио сам и песмицу само за њега:

— Ћиха, ђиха, ђиха хој,
трчи, њишти, скачи, стој!
Кажи свима да си прави,
да престане мама да ме гњави!

Тако се ја играм са мојим правим коњићем.

КЊИГА И ЈА ИЛИ КАКО СМО СЕ СРЕЛИ...

Крила се у мени дуго...

Као успомена коју заборавиш, па је се опет се-тиш, изненада, када сасвим случајно погледаш у нечије лице, или чујеш шум, шапат, зујање, смех, капи кише по прозору... Узнесе се из сметлишта подсвести и објави да је одувек била жива, само је побегла од слика свакодневне рутине које непрестано круже можданим каналима и лелујају струјама душе.

Крила се у мени и, реч по реч, ја сам је одгонетао, наилазио на њене суптилне трагове по својој запуштеној соби, у својој досадној свакодневици, по плакарима, по ободу умиваоника у купатилу, у кришкама хлеба намазаног путером без холестерола... Свуда.

И све бивше су у њој. Све стазе по којима сам икада газио, сада су ту, на тој бескрајној стази која се пружа преда мном. Ту је лако починити грех и бити убица без злочина... Испити гутљај из Светог Грала и узјахати Шарца, па стићи на Косово... Али, овога пута, на време!

Све је ту. У мени. Тај збир речи које МОРАМ да кажем, да истиснем ту бујицу страха и страсти, тај немир, сва та лица – жива и мртва – сав тај муљ који нагризе ивице савести и руши крхке зидине света у коме се осећам тако сигурно...

Нек почне да се листа.

Та Књига у мени.

Овим је исписујем на пергамент времена које ће доћи и бити страшније од овог.

Можда сам само уплашен, али...

Морам да је пустим да провири из мене и настави се у Вама...

Оно што отиснете на папир само је мали део онога што ће остати заборављено...

Све док...

Случајно не угледам неко лице... Или чујем шум, шапат, зујање, смех, кишу како удара по прозору... И поново проговоре из мене једном заћутале странице...

ПИСЦИ

Жали ми се један старији колега да смо га, не само ја већ и још неки, назвали мобилним баш кад је дубоко у шахти нешто петљао око хидрофора. А готово целог дана није имао позиве.

„Тако ти је то,” каже он резигнирано, „сете се писца тек кад је два метра под земљом.”

АТОМСКА БОМБА

Кренуле су илузије о овој цивилизацији да траже атомску бомбу. Прва препрека у том покушају била им је слика експлозије речи која је лебдела у ваздуху и која их је збунила. Илузије су се гледале забезекнуто, али ипак кренуле даље.

Нису много одмакле, кад наиђоше на експлозију слика. У метежу пејзажа и портрета једва се скупише заједно да продискутују о том догађају. Једна илузија, мудро је тврдила да експлозија уметности нема снагу атомске бомбе.

У том тренутку бомба музике паде међу њих. Зачуђене, илузије схватише да су и даље живе. Онда поред њих прође илузија атомске бомбе, тврдећи да се чак и атоми уметности налазе у идеји о правој атомској бомби.

Онда све експлозије уметности утврдише да су препрека за експлозију праве атомске бомбе.

ЈЕСЕЊА ШЕТЊА

Иронија јесени је изашла у шетњу. Закуцала је црни ексер у ноћ, надајући се да ће ексер дана избити цинизам ноћи. На раскрсници сивила, иронија јесени је покварила семафор цивилизације, који је на погрешном месту. Тај семафор сада трепће неку песму из прошлости неког заборављеног песника.

По улици, сенке почеше да лове неки знак слабости сенке постојања. Када су се умориле, сенке све утр-

чаше у иронију јесени, жељне да и тамо наставе да праве велику сенку илузија.

Иронија јесени се ипак осети усамљено, па ангажова лист историје да репарира њену самоћу, опадајући у јесен песника.

ОД ПРВОГ ТРЕНУТКА

Синоћ Зоранова жена га пита: „Ви се мувате?”
(алудира на Биљу и њега).

Мало је ћутао, и онда јој одговорио: „То ми је сестра!”

„Овој жени ништа не фали!” — додала је.

„Требао би да нађем себи овако сличну.” — рекао јој је.

„Да.” — одговорила му је.

„А и ти ниси много утекла. То ти кажем без задње намере.”

„Знам ја то. Од првог тренутка се тако и понашам!”

МАГИЈА

Неке ствари немају цену. Неке ствари су недељиве. Неке ствари ти нико не може отуђити. Управо то и чини њихову вредност.

Да би дошао до њих, потребно је само да зажмуриш и пожелиш!

Све оно што тада пожелиш да видиш – биће твоје!

Ништа се неће променити, али ће све постојати на један други начин, за тебе, у том тренутку.

ПРИЧА О ЖЕЉАМА

Све жеље које имамо, у потпуности су наше, само наше. Њихово остварење увек води путу ка неком или нечем другом.

ХРАНА ЗА ГЛИСТЕ

Читао сам пре неки дан дивну књигу о тајни људског рођења и загонеци људске смрти.

Искрено, нисам је склопио убеђен да икакве мистерије ту има. Зашто је чудно да оно што почне као галопирајући тумор материце најзад заврши као храна за глисте?

У ЧЕМУ ЈЕ ТВОЈА ТАЈНА

— Уаууууу, данас изгледаш сјајно, у чему је твоја тајна? Нови Хед енд шоулдерс, спречава појаву процветалих крајева и перути и враћа волумен вашој коси? Не, чекај... Та црна кошуља, да ли је то Блек медик Первол, и до трипут црње... Али не... Да није нова Q интензив крема са протеинима бисера, отклања несавршености и враћа вашем лицу осмех... Није.. Нови Колгејт, против каменца, парадентозе и наслага... Не, не... Нова фризура... Ма, не мучи ме више, у чему је твоја тајна?

— Е, кад већ питаш, да ти опричам. Моја је тајна далеко, не можеш ти тамо отићи. Чак у другом царству, иза седам гора, иза седам мора, код царева града, има једно бездано језеро. У оном језеру има једна аждаја, у аждаји бик, а у бику дивљи вепар, а у вепру зец, а у зецу голуб, а у голубу врабац, а у врапцу јаје, е у том јајету лежи моја тајна.

НЕТКО ТО ОД ГОРЕ ВИДИ СВЕ

Кажу људи, нетко то од горе види све... И да се добро добрим враћа, а зло на крају резултира злом за оног тко зло чини, и злу се нада. Међутим, у социјалној психологији је познато да је вјеровање у праведан свијет једна од основних заблуда, јер су многи покварењаци збринули не само себе, него и низ будућих генерација. А многи добри људи су чинећи добро, на крају испали будале. Да бисмо задржали неспорно позитивне моралне вриједности, не преостаје нам друго него да и даље вјерујемо да нетко све то заиста од горе види, али је каткад кратковидан, а каткад гледа превише далеко. Судбина нам, дакле, поприлично овиси о нашем властитом и нама надређеном осјетилу вида.

Зоран Спасојевић

ГРАНИЦА

- Куда води овај пут?
- Ја долазим само доведе. Ту је моја земља.
- А, даље?
- Даље иду они који тамо имају земљу.

Мирослав Средановић

ШПИЈУНКА

Звоно. Зарза. Загрцнуто. Језовито.

Нишаним кроз шпијунку. Оком шкиљавим.

Смањујем страшило. Удаљавам напаст. Спуста
штам капак.

УЗДЕ

Док се са радија, из оближњег бифеа, чуо испрекидан саксофонов крик, кочијаш је натезао до пола попивену боцу некавалитетног „Rosea”, без етикете. Коњ је јурио као пред лавином, очију набубрелих, одавајући утисак страха и остављајући празнину у главама грађана, који су у њу тежили сместити узрок. Нагло скрећући улево, оборио је даму која је шетала тротоаром. Кочијаш се сада усправио на ноге, у левој руци држећи кожную узду, која је руководила силом, у десној балаву флашу „Rosea”, тријумфално се проглашавајући краљем прашине.

— „Отелотворење Бога Баха јури улицама града” — говорила су господа, превише кавалерски, ни мало одметнички.

Дама у хаљини боје меда, на тротоару је нешто растресено објашњавала сувом чиновнику, упалих образа, у једноставној униформи, притом динамично диригујући папирном лепезом.

У улици лево, наред се обзнанио буком и паљбом ситних каменчића, које су точкови насумично испаљивали. Један млађи господин је, уперивши свој штап ка Баховом отелотворењу, упутио срдиту наредбу, након чијег се неиспуњења зачуо тупи ударац меса о тло и звекет сребрњака. Неке даме су забринуте помогле јунаку да се придигне.

Лудачки смех са запреге, који се расејавао ветром у свим правцима, постао је још дивљији, када је на крају улице запрега сачекана дебелим, на тлу положе-

ним балванима, док су чиновници у једноставним оде-
лима стрепили од налета, стајавши иза њих.

Коњ се уз несносну буку снажно пропео на зад-
ње ноге, одижући дрвену приколицу са тла. Са све ти-
шег радија, из оближњег бифеа, и даље се чуо испреки-
дан саксофонов крик. Маскенбал је управо постао пре-
стваран.

ПРАЗНА СОБА

Голицало ме је одувек и сада сам решио да са тим дефинитивно рашчистим.

Када сам ушао у предсобље, затекао сам троје људи. Брадати тридесетогодишњак је само мало одигао задњицу и ротирао је на клупу са друге стране, мада је на овој било места за петоро. Глава му је остала увучена у рамена, а поглед је крио испод чупавих обрва. На столици у једном углу седела је средовечна жена са марамом на глави и плетивом у рукама. Кратко ме је одмерила од главе до пете и наставила да штрика, читавим телом емитујући поруку „знам ја вас!” На столици у другом углу гнездила се, безуспешно покушавајући да навуче минијатурну сукњу на колена, бујна дама у раним четрдесетим. Имала је грешно дугу риђу косу и грешно дубок деколте из ког је вирио огроман крст. Само она ми је отпоздравила, а онда јој је, грешној, зазвонио мобилни телефон. Плетиља јој је упутила непријатељски поглед, а брадоња је само испустио гласно, презриво „мх!” Схватио сам да пропагиране љубав и доброта не станују у две трећине његових креација, па сам решио да из прве руке сазнам зашто је то тако.

Пошао сам према вратима. Плетиља је испустила игле и вуницу, почела ужурбано да се крсти и да понавља: „Бес!” Бес!”, деколтирана дама ме је, и даље држећи телефон поред уха, запрепашћено питала: „Нећеш ваљда да уђеш?!”, а брадати ми је довикнуо: „Грешниче, знај своје место!”, гласом који оне са слабијим нервима претвара у камен.

Али ја сам решио да уђем. Покуцао сам, праћен њиховим престрављеним погледима. Није било одговора. Ставио сам руку на кваку и врата су се сама отворила.

У соби није било никог. Нисам могао да одредим да ли је некада неко био, па отишао, или никада никог није ни било. У соби је владала галактичка тишина, и само се завеса на отвореном прозору равнодушно лелујала.

ВИОЛОНЧЕЛИСТА

Буђење ми је измамио топли зрак на левом оку. Прошло је много месеци откако је сунце последњи пут изашло на западу и ја сам, срећна, скочила из кревета. Кад год се сунце нашали и изађе на западу, мени се догоди нешто лепо.

Није било двојбе – ово је дан за жути кимоно без леђа. Слушкињи сам рекла да ми затегне оковратник, а ревере на грудима преклопи као да облачи монахињу, да бих затим позвала свог боди-арт мајстора и испружила се пред њим у радосном ишчекивању ремек-дела на својим леђима. Знала сам да то неће бити ни змај, ни златножути шаран чија се крљушт по ивицама прелива у бојама дуге, ни божури и хризантеме – све сам то већ имала, а мој мајстор се не понавља.

Само једна четкица и само црна боја? Шта ли је данас смислио?! „Нек’ ми опрости Ман Реј...” – рече он и поведе ме међу огледала. Мало изнад струка, са обе стране кичме, била су исцртана два стилизована „f” , као прорези на виолончелу. О, боже, стварно ме увек изненади!

Прошетала сам по јапанском парку, а онда легла потрбушке на један огромни камен прекривен меком маховином. Спазих једног малог зеленог гуштера, оба-вијеног ауром високог достојанства. Поседница у мени посла му телепатску поруку: „Хоћеш ли да будеш мој брош?“, на шта ми он, не мењајући позу, одговори: „Немој да се љутиш... Имам другачију мисију у живо-ту.”

Зачуше се кораци и неко нам заклони сунце. Не знам шта је помислио достојанствени гуштер, али ја сам видела најлепшег самураја на свету! Његове косе очи су ме неколико секунди страсно гледале, а онда је проговорио: „Извините, али ја морам...” – и машио се своје катане. Ја сам зажмурила и помислила: „Ако мо-рам да мрем, нека то буде од руке оваквог лепотана...”, али он је из корица извукао гудало и на мојим леђима почео да свира Шостаковича, мрмљајући: „Каква лепо-та, какав инструмент...”.

Пробудила сам се кад је сунце већ тонуло у море на истоку. „Дођавола! Увек заспим на концерту класич-не музике...” – помислих, базирујући се. Самураја-вио-лончелисте више није било. „Поклонио ти се са невиђе-ним достојанством и отишао на врховима прстију” – обавестио ме је зелени добровољни чувар мог сна.

Зоран Тодор

ФУТУРИСТИЧКА НОЋ БОРЕ СТАНКОВИЋА

Ноћ летња.

Друм широк, прав, царски.

Небо испресецано беличастим димом, млазних
авиона.

МЕСЕЧАР

То је место на којем се сан прекида, а дани по-
стају снови.

Ходам на рукама.

Из овог угла месец изгледа посебно лепо и зато
правим салто.

Падам дуго, али тло дочекујем на ногама у обла-
ку месечеве прашине.

На овом месту почињу снови, а ноћи постају ја-
ва, и често, кад ме обузме сета, заједно са месечевим
псима тужно лајем на звезде.

КОЛЕКТИВ

Из ове школе изашао сам као матурант, а у њу се вратио као професор.

За ових неколико година моје одсутности много тога се променило у школи. Од „мојих” професора, само их је неколико остало. Они други су кренули својим путем.

Лепо су ме примили, и „моји” али и нови професори, колеге.

Већ првих дана сам приметио да у колективу влада један изузетан дух пријатељства. Као ученик, на професоре сам гледао као на нека бића која су тамо негде високо и далеко. Шта се у колективу догађало, нама ученицима је било недоступно.

У овом колективу сам упознао и један обичај кога су се сви строго придржавали.

— А, Воја је купио нове пертле за ципеле! — рекао је колега и „мој” професор математике Јован. — Треба да части!

Био сам изненађен овим „сазнањем”, али сам позвао теткице и наручио кафу за све колеге. Уз кафу је, наравно, ишао и ратлук.

Сутрадан је други колега променио кравату.

— Да части! — И колега је частио.

И тако сваког дана. Увек је било „новина” у облачењу професора, па је и било разлога за чашћавање.

Сви су радо прихватили ову игру. Иикоме није ни падало на памет да се побуни. И док су се испијале

кафе, продубљивало се пријатељство које се настављало и после радног времена.

Није много потребно да човек буде срећан. А ми смо тих година заиста били срећни и задовољни и радом и наградама.

Треба се само мало потрудити.

ЗАБОРАВЉЕНИ ВАЛЦЕР

Негде у неки смирај дана, на пустој плажи, једна породица се лагано спремала на повратак у свој апартаман. Жена је та која је сакупљала дечије играчке и папуче по влажном и ситном песку. Сваку ту ствар је пажљиво испирала у пенушавој и сланој води, улазећи у море до колена. Отац је са децом седео окренут према кроз црвеном сунцу, које се спремало да урони у ту мирну воду. Дисао је пуним плућима... Затворених очју... Сконцентрисано и мирно, водећи рачуна о сваком издисају. Деца су га верно следила, имитирајући га у сваком његовом поступку.

Отац најзад отвори очи па погледа ка пучини. Вода тиха, мирна, равна попут стакла. Он тада испружи своје дугачке руке па пригрли децу. Падоше заједно на леђа допуштајући топлим зрнцима песка да им се утисне у нежну кожу. Гледајући тако у плаво небо, отац рече тек онако за себе, а опет довољно гласно да су га и деца могла чути:

„Боже, од овога не може боље”.

...човек устаде лагано, отресе песак са себе, те приђе жени па јој се уз наклон поклони, замоливши је за плес. Она опијено испусти тек опране играчке поново у песак. Деца су се смејуљила прекривши уста својим ручицама. После пар минута најлепшег валцера, који су плесали у широком замаху, сунце коначно дотакну воду... Смирај у смирају.

Сестра ме је подсетила на те тренутке из нашег детињства. Донела ми неке искрзане давно заборавље-

не, црно-беле слике баш са тог летовања. Држао сам их пар тренутака у рукама...

Вртео, листао, гледао, ћутао.

Принео сам те слике ноздрвама, затворио очи и снажно омирисао. Могао би да се закунем у све да су слике оживеле, да сам чуо шум мора, неке гласове у даљини, па и саме звуке давно заборављеног валцера.

ПРОСЈАК

Старац се лагано вуче, ослања се на крив штап. Седа брада и коса падају преко рита. Осећа се бедним, јадним. Врти му се, посустаје. Иде улицама гладног, празног стомака. Поред њега пролазе олињале луталице, група ужурбаних пословних људи прелази улицу. У ваздуху се осети свеж мирис пецива, а он ни новчића на дну џепа. Капци су тешки док босоног шљапка хладним, јесењим барама. Нокти су поједени до живаца, низ прст клизи крв. Рана дубоко засеца. Уз болно прожимање мало сукрвице прелива и тече. Тече низ прст, низ шаку, затеже кожу и кваси пут којим прође. Рука је пружена ка неком, али тај неко је неће. Испружена шака лебди у ваздуху, полако се савија ка телу, док се сасвим не згрчи у песницу. Опет ништа...

Чини му се да ће га јачи ветар одувати, да ће нестати. Њега ујутру неће бити, а то нико неће приметити...

ТО БИ БИО МОЈ ЖИВОТ

Будим се. Врата. Умиваоник. Хладна вода. Хладна одећа. Хладан дан.

Асфалт. Древеће. Облаци. Аутомобили. Трава. Неко цвеће. То је улица.

Зграде. Људи. Ужурбани људи. Нервозни су. Гневни. Неки су срећни. А можда ипак... То је још једна улица, па још једна, још пет улица. Сличне су.

Поново зграда. Степенице. Лифт. Излизане, сиве стазе. Бројеви. Канцеларије. Сто. Пенкало. Пуно папира. Рачунар (прашњав). Саксијско цвеће. Нека светлост. Можда је то Сунце, а можда и... То је канцеларија, моје радно место.

Врата су отворена. Људи пролазе. Неко је намргођен. Прави колерик. Неко је пак уштогљен. Увек негативно наелектрисан. Никад задовољан. То би био мој шеф.

Велика просторија. Пуно људи. Сви нешто жваћу. Крећем се. Седнем. Жваћем и ја. Нешто прозборим. Нешто изговори и особа преко пута мене. Коса јој је црвена. Очи поспане. Црте лица меке и fine. То би била моја најбоља пријатељица.

Још мало папира. Куцкања. Напрезања очију. Укус кафе. Још један документ.

Поново улица. Корачам. Уморна сам. Асфалт. Дрвеће. Облаци. Аутомобили. Трава. Неко цвеће. То је улица.

Кључ. Отварам врата. Затварам их. Велико огледало. Огледам се. Улазим у кухињу. Једем. Телевизија. У кревету сам. То би био крај мог дана. Сваког мог дана.

ХИЉАДУ ЗВЕЗДА

Сунце скоро да је зашло за таласасте обресе непознатог предела.

На прашњавом, кривудавом путу лежао је стари чак од грубе тканине, допола напуњен, одрешеног, благо пресавијеног слободног краја до тренутка када је почео да дува ветар: разнобојно перје излетало је у своју игру! Боје су се разазнавале изблиза. Један крај пута губио се у даљини, а други у погледу...

Из постојећих прича могло се закључити да је свако перо један догађај, дан, живот, свет, музика настала при сучељавању честица ваздуха када оне међу собом размењују искуства, било да се ради о овом перју или перју птице у лету, било да је у питању додир и разговор с крљуштима, крзном, кожом, лишћем, стењем, водом, или неким другим видом природе.

Убрзо су се сенке стопиле с тмином. Гледано из те тачке, залазак једне, условио је излазак хиљаду других звезда и беседа.

Сад пада киша. Негде, у мраку шуме у подножју брда, и даље се роје јата свитаца.

НА ПОЛА ПУТА

Растанку је претходила бурна расправа, али, волели су неке исте ствари, па су уз обуздавање емоција преиспитивали своја мишљења, што је довело до осећања раста извесне недоречености. Како је постајала и

опипљивија, постепено се увиђало да је, заправо, саставни део супротног полазишта.

После је свако отишао својим путем, не слутећи да су се нашли на пола пута, на тачки равнотеже.

Разликовали су се по годинама старости. Ономе ко их је видео у загрљају, то није сметало.

БЕЗ ЖЕЉА

Као вагабудно изједрен из челика долазим ни од куда и идем не знам где, заточена у нечијем страшном сну. Ко зна колико би то трајало да се крај мојих ногу није појавио пламичак. Плам који је непрекидно треперио у мрачној пустари. Као муња сине ми кроз главу бакина стара прича о закопаном благу што се сваке стопе године приближи површини земље, дајући неки знак да је ту. Аха, помислих, овај пламен би могао бити тај знак. Одлучих да копам. Изненадила сам се како ми је за ту одлуку требало мало времена.

Сагох се и почех копати голим рукама, бесомучно као пас кад тражи своју давно закопану кост, гребала сам ноктима погледа упртог у црну мемљиву земљу. Уста су ми била непомична и нема. Бојала сам се да пустим глас да се благо не врати у земљу. А онда... ни од куда, као гром из ведре неба, празном долином проломио се пуцањ и истог момента ја осетих оштар бол у грудима. Кренух спонтано рукама ка месту бола, а из тела, без капи крви испаде ми срце у руке и остаде празнина у телу, празнина у души. Држим га дрхтавим рукама са страхом од мрака, од зиме, страхом од тешке црне земље, са страхом од смрти. Извесно је да умирем и већ сам осећала хладну земљу на себи, покрива ме и грли са свих страна, притиска... али када човек умире, има право на једну, последњу жељу, паде ми на памет. Да, само још то ми је остало од овог мог неприметног битисања на кугли земаљској. Дадосе ми могућност и ухватих се за ту жељу као дављеник за сламку.

Дакле, ја желим... желим... мислим да желим, желим да могу да пожелим, али шта. У тешкој агонији, без ваздуха, без срца, без наде у будућност, да ли је могуће да немам ни жеља. Напад панике, ужасан страх и лудачко куцање срца на длану тргоше ме из овог тешког, претешког сна.

Будна, непомична, склупчана у изгужваној постељи, пребирам по мислима, по сновима и уплаши ме сазнање да немам очекивања, немам надања, илузија, немам више снова нити жеља. Остала сам и без срца.

Још ме боли празнина у души.

ГРОБАРИ СУ НАЈВЕЋЕ ВЛАСТЕЛЕ

Мало, мирно банатско сеоце на падинама Карпата. На самом улазу у село велики парлог обрастао коровом, испод ког се само назиру рушевине. Ту је некада била кућа, лепа, велика, кажу богата властелинска.

Пре сто педесет и више година, прича се, у њој је живео газда Јосиф са својом многочланом породицом и бројном послугом. Добар човек к'о 'лебац, говорили су, јер имао је он лепу реч за свакога и увек био спреман да помогне. Кућа му је била пуна људи и деце, сви радни, вредни, здрави, весели, задовољни. Били... а онда је на Србију ударио талас куге, пошаст са неба звана „црна смрт”. Ко јој је дао то име, и није погрешно, јер је та страшна болест свуда харала, заразила и старо и младо, и мушкарце и жене, и богато и сирото, и скупљала животе, к'о паор жито са откоса. Није заобишла ни газдину кућу. Односила је животе један по један и није бирала, прво отац, па деда, па мајка, а онда једно дете, па друго... и тако редом. Слуге су их у страху напусти-

ле, јер свуда се осећао јад и беда, очај и немоћ, бол и туга, а ваздух је мирисао на смрт.

Често је газда Јосиф посећивао варошку радњу са погребном опремом, куповао сандуке и све што иде уз то и тамо оставио добар део уштеђевине.

Напоследку Бог му узео и последњег члана породице, жену Ленку, животну сапутницу а он, свико на тугу и губитак, упутио се опет у варош за сандук и оно што иде уз њега, платио је и кренуо. На излазу продавац му је довикнуо да му више не долази јер ће пренети чуму и на њега и његову жену. Застао је газда Јосиф, замислио се и не окренувши се, без речи изашао, платио је један фијакер за себе, кажу, а други за свој шешир. Када су стигли у село, прошетом је кроз своју огромну кућу препуну ствари, која је сада била пуста, обишао имање, полупразне штале и торове, попео се на кућу и почео да скида цреп са ње. Вадио их је из крова и бацао на земљу. Уз велику буку црепови су се ломили у парампарчад, а људи су се, обилазећи ово несрећно имање, бежећи од њега к'о ђаво од крста, чудом чудили и коментарисали да је овај велики властела сасвим скренуо памећу.

Али, како Шекспир каже „Нема веће властеле од гробара”.

КРАДЉИВАЦ

Крадљивац је завршио.

Било је то дуго, али лепо предавање. Говорио је о седамнаестој латици трећег цвета јасмина с оне стране дрводељине ограде. Зачудо, ниједном није помислио на столицу. Седео је на гломазној металној столици испред осам и по редова клупа у које су један до другог били поређани остали затвореници, сви осуђени на исту неизбежну судбину. Затвореници се нису мешкољили као обично, нису се дошаптавали, нити ужаснуто и расејано гледали кроз говорника. Помно су пратили сваки његов покрет, упијали сваку реч.

Крадљивац је наслућивао какве његове речи морају бити. Кад је почињао, излазиле су из њега као речи давленика. Кратке, одсечне, гласне, помало тужне и безнадежне. Зачудио се како није приметио тренутак када се крик умирућег претворио у нешто другачије. Речи су наједном потекле беличасто-жуте, прозирне и лагане, као складна песма гуштерице у време цветања јасмина. Изгледало је као да се сала, иако није имала ни један извор дневне светлости, испунила густом белом светлошћу коју су затвореници готово додиривали својим везаним рукама и кроз њу удисали речи говорника.

Онда је све престало. Из грла се зачуло потмуло режање које је нетом прерасло у крклање. Са усана се разлила линија тамне густе течности. У танком млазу клизнула је низ браду и канула на ногу која се згрчила и последњи пут починула.

Крадљивац је завршио.

Затвореници су се касније клели да је све трајало дуго и било лепо као сама вечност, иако су их стражари безуспешно уверавали да је крадљивац у столици провео не више од тридесет и шест секунди. Када су стражари укочено тело крадљивца однели са столице, мирис јасмина који су једино затвореници на рубу сопственог завршетка могли осетити, задржао се у затвору заувек.

КАО ДА СУ НОЋИ ВЕЧНЕ

Домска деца су у девет одлазила на спавање. Дежурна васпитачица је мрзовољно пришла кревету. Који је за вас разапет био, одјекивало је у мислима мале Катице. Васпитачица се нагнула према њој и опазила да око врата има посребрен ланчић, на којем је привезак било распело. Једним самим покретом јој је стргнула ланчић.

„Рекла сам ти да те глупости не стављаш око врата”, распухала се љутито пре него што је угасила светло.

Који је за вас разапет био, опет се јавила мисао.

Небо на квадрате, сан без снова, детињство без љубави.

За божићну вечеру деца су добила чорбу и наранчу.

Катица је наранчу стискала у руци, посматрала је у мраку и мирисала. Кад будем велика, имаћу бесконачно много наранчи, помислила је.

У пријемној соби је све било припремљено за забаву. Раскошно сервирани столови су се повијали од разних доброта.

Катица је отишла до гардеробе. Померила је поклопац са малог отвора и провирила. Да се и не знам колико трудила, није видела ништа друго осим великог коша наранчи. Отворила је прозор и далеко бацила своју наранчу.

У марку су светлуцале дечје очи.

Ко би разумео овај свет, као да сунце и месец не знају за срећне звезде, као да у ветру плачу гране домске трешње.

Тамо на дворишту, у блатној локви, сребрни зраци су миловали одбачену наранчу.

Као да су ноћи вечне.

ТВРЂАВА

Ено, носе га. Стојим иза чемпреса, сакривам се. Ја сам гњида од гњиде, не могу и не знам да опраштам. Није ме страх, колико сам пута тако стајао и посматрао сахране. Некад, кад сам био мали, ужасно сам се бојао. Његових зидарских руку, његових пијано мутних очију. Кад ме је млатио, кад је млатио маму, кад је био бог и батина. Онда је дошао презир и моја рука је постала јача од његове. Освета је била као горак мед.

Тада сам га скоро убио, знам, он је убио велики део мене. Био сам само збуњено и престашено копице, које се цело детињство повлачило од немила до недрага. По рејама, домовима, заводима. Онда је дошла ароганција, избрисао сам га, прекинуо све везе са њим. Сви моји исписани јунаци белих ноћи били су без оца.

Њу сам покушао да волим, али једва да ми је шта враћала. Можда није имала, можда није знала. Њу, мајку. У мени је умрло, експлодирало, преобразило се у вечити немир. А онда је мама месецима умирала. Задњих дана је била сасвим мала, ко детешце. Али није се бојала. Смрти.

И он је од пића и болести постајао све мањи и мањи. Нисам смогао снаге да му приђем и бар одглу-

ним опроштај. Свето сам самом себи обећао да не идем на његову сахрану.

Па ипак стојим ту иза чемпреса. За руку држим ћерку која покушава да се измигољи. Понекад сањам да ме брише из свог живота. Моја ћерка. Тако се страшно бојим тога.

Понекад је видим како стоји иза чемпреса и посматра моју сахрану. Цело време сањам о породицама које би могле да буду моје. До бесвести црнчим за привиде. Знам да би породица требала да буде тврђава, знам то проклето добро, јер сам једном давно био витез.

Али ниједна тврђава ми није отворила врата.

ПЕРФОРМАНС

Пред помамљеном масом квази научника, остарјелих лудих и сенилних глава, пијаница и бећара изводио је савршени перформанс. „Уважени професори и колеге, говор мржње је слобода говора, ја мрзим, имам право да се не осврћем на туђу бол, боримо се за себе и знајмо одакле извире зло Босне!” — говорио је док му је зној са чела падао на бијело сатенско одијело. Аплауз настаде као одговор тмине, али њему то није било довољно. Желио је он да свашта још каже, али је имао само десет минута. Украо је још пет минута. Желио је да каже да он није био такав увијек, да су му дјетињство и младост чинили „они други” у једном забаченом селу Источне Босне, да баш њих више нема, али да засигурно зна да они не би били као „они њихови”, одрасли би у племените и велике људе, баш као што је он сад и сад би се расправљали љуто у вези говора мржње. Послије би, Рифат и он, попили по једну љуту, баш као некад, и живот би се наставио. Не би стао, баш као што стоји од првог пуцња.

Пред разбјешњелом звијерком у огледалу, која на измаку снаге користи посљедну прилику да покаже моћ, изводио је перформанс. „Слободни људи цијелог свијета, говор мржње је слобода говора, мрзио сам, сачувао сам мисао о злу нетакнуту, предајем је вама за будућа поколења...” — говорио је док су посмртне сузе падале на искупљеничку кошуљу.

Аплаудирали су они којих више нема.

ЗАШТО СТЕ СУРОВИ, ГРАЂАНИ?

Почело је тако што је крајичком ока приметио песницу која му је долазила са стране и кретала се ка његовом лицу. Када га је погодила, Грађанин Мистик је осетио како му се глава помера у супротном смеру и постао свестан чињенице да му нешто јако почиње зујати у левом уху. Не могавши да бира, морао је да се зате-тура и помери неколико корака. Оборивши поглед, видео је патике на својим ногама као и још неколико пари обуће поред. Руке су му саме од себе кренуле нагоре, али једна од оближњих ногу је била бржа и подигла се нагло, као избачена опруга, ударивши га у корен носа.

Опет се неконтролисано померио бежећи од те грубе непријатности, покривајући лице. Очи су му се напуниле сузама иако није био тужан, а крв је почела тећи из обе ноздрве. Учинило му се да под прстима осећа раст отока. Почео је да дише на уста, борећи се за дах и никако не успевајући да смисли план своје одбране.

Онда је наступило нешто налик на провалу града. Пљуштало је свуда, по ногама, куковима, глави, леђима, али је проценио да га најчешће и највише боле ударци у теме. То га је натерало да се скупи, увуче врат и погури се, смањи на било који начин.

Када би бол постао прејак, Грађанин Мистик би јекнуо. Преокрет се десио када је осетио како му нешто упада у стомак и то баш на месту на ком се ребра спајају прелазећи у грудни кош.

О стајању више није могло бити ни говора, тако да је пад, прво на колена, а потом и на груди био неминован.

Лежећи на хладној подлози, све се наставило и повремено је доживљавао експлозије у глави које су му замућивале мисли.

Бол је прерастао у блиског, нераздвојног пратиоца.

Грађанина Мистика су тукли дуго и немилосрдно.

ЧУДНА ЗГОДА НАШЕГ СУГРАЂАНИНА

Био један столар и имао баштицу и био луд. Како му посао није ишао баш најбоље, сви су се питали од чега он у ствари живи. Столар је тврдио како је квака у томе што уме да приштеди на храни. Но, зато је пио шта год му дође под руку: кишницу, жабокречину, клозетску вировиту воду... И тако је то трајало како треба све док једног дана столар не умре. Смрт га је снашла за његовим радним столом у баштици, очигледно неспремног, јер је десни део задњице баш био мало придигао са седала не би ли лакше испустио гас из себе. Кад оно, одједном, он испусти душу. Сви су били згрожени тим догађајем. Индикативна је чињеница да је столар данима пре несреће правио коцке које је бојио злаћаним бојама и у смирај дана их односио некуда, у непознатом правцу. Уобичајена аутопсија утврдила је да је узрок смрти био умор.

КАЗАНОВА

У једној жупи знаменитој, чувеној по чојству и јунаштву својих житеља, десила се необична ситуација и глас о томе прочуо се надалеко.

Беше то месташце у високим кршима, где се зима протеже од Аранђелова дне па све до Васкрсенија Христовог, пролеће стиже обично негде око Видовдана, а лета, ако ћемо поштено, заправо и нема. И у тој недођији бројала су се само мушка ђеца; наздрављало се сваком као да је престолонаследник најмање, оном препеченом ракијом што девет језика говори а од које се матерњи брзо заборавља. За женским чељадем, ако би не дао Бог пошло по злу па ово дошло на свет, нико главу не би окренуо. И тако је кажу од памтивека.

Но, ево ти ђавла, па се у једном засеоку стадоше рађати само женска чељад. Када је прошла година, а поред силне женскадије као у инат ни једно мушко да закмечи, зазвонише звона на узбуну. Куд ће, шта ће – сјатише се мушке главе на окуп, да размотре шта им је чинити. Јербо задњи им је вакат дошао: ако сместа нешто не предузму, црно им се пише. Црно да црње не може бити.

Збило се то последње недеље у марту, у вечерњим сатима. Пошто се окупише у порти цркве, наложише ватру па поседаше около ње, како је ко знао и умео. Загуслаше онда надугачко и нашироко, шта су то кукавни згрешили Богу праведноме да им овако буде узвраћено. Бидон ракије, оне исте препечене, кружио је с руке наруку по скупу невеселом. Нема шта није било речено или предложено, али, обрни-окрени, окрени-обр-

ни, нигде решења. Што се више беседило, све мање се назирао крај њиховим јадима. Преголемим, мора се признати.

Онда, у неко доба, док се јутро примицало зори, стари ђедо се наглас присети да је некоћ чуо да се иста ствар једном већ десила. Додуше било је то још у стара времена, али тада је напобитно доказано да је то све један ишао по кућама и чинио женску чељад. О томе је, вели, сниман и накав филм, кажу да је био и на телевизију. Ако је тако било ондак, море бити да је и саде. Браћо мила, нема нам, богме, друге, него да га уфатимо, да не аветиња више около, оца ли му очинског!

Завезао је потом ђедо па још једаред мушки потего из бидона док га бели начисто није искапио.

Немајући куд, присутни без много речи прихватише ђедову беседу за голу истину. Али сумњичаво се погледујући међу се, није ли море бити неко од њих тај што чини по кућама и доноси невољу. Но, како то већ обично бива, реч по реч, реч по реч, и коначно паде договор.

Потом се разиђоше. Клецавим кораком довуко се сваки у своје гнездо, немајући чиме да обрадује укућане.

И од тада има већ друга година како су страже по целој селу. Чим се смркне, танцару у руке и брзом брзином хитао је сваки у своју бусију, не би ли на делу укебао тог злотвора што иде около и сеје новољу.

А снаше? Куку ли је њима тек, кад је мушку памет враг однео. Нема тог Казанове коме се од срца не би обрадовале, јербо молитва не помаже. А колевке пусте чекају.

АУТОРИ

Адамовић Драган (1991, Шабац), пише кратке приче.

Адамовић Марина (1962, Ниш), правник; књиге песама „Curriculum Vitae“ и „Психоделија минијатуре“, „То што ви називате лудилом“, „The rest of...1“; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана за поезију; живи у Нишу.

Алексић Петровић Јелена, пише кратке приче; живи у Подгорици.

Армуш Периша Бели (1981, Београд), редитељ; пише кратке приче, поезију, драме, радио драме, стрип сценарија; живи у Београду.

Арсић Вукомановић Соња (1978, Београд), професор српског језика и књижевности; пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Арсић Смиља (1958, Горњи Романовац код Сурдулице), правник; пише песме, хаику и приче; књиге песама: „Земљо“ (2010), „Боје ветра“ (2011), „Незаборав“ (2011), „Небесно ткање“ (2012) и „Прегршт сунца“ (2012); песме су јој превођене на италијански и румунски; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Новом Саду.

Аћимовић Горана, професор разредне наставе; пише поезију, прозу и приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Сечњу.

Аћимовић Љиљана (1978, Београд), дипломирани правник; пише песме и приче; објавила збирке прича „Птиче из шоље” и „Per tu”; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Бајц Јован (1976, Аранђеловац), пише поезију, романе, кратке приче и афоризме; објавио „Ватрено оружје” (поетски роман, 2003) и „Распеће” (роман, 2005); сарађује са часописима; награђиван; живи у Аранђеловцу.

Башановић Марковић Жељка (1973, Београд), пише кратке приче; заступљена у зборницима прича; живи у Београду.

Бене Викторија (1984, Београд), завршила мастер на филозофском факултету; пише кратке приче; заступљена у зборницима прича.

Весковић Кристина (1985, Краљево), апсолвент права; пише песме, приче, романе; сарађује са часописима; награђивана; живи у Краљеву.

Видосављевић Миљана (1992, Панчево), студент економије; пише кратке приче, поезију и прозу; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Панчеву.

Влајковић Милан (1949, Појате – Ћићевац), социјални радник у пензији; објавио књиге: „Балкански вигвам”, „Не, зовем се Павле” и „Позоришне игре”; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Параћину.

Влаовић Јелица (1957, Херцег-Нови), дипломирани економиста; пише песме за децу и приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Вршкова Даниела (1975, Бачки Петровац), дипломирани васпитач; пише кратке приче; живи у Бачком Петровцу.

Вујовић Марија (1940, Книн), професор књижевности; пише кратке приче и песме; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Бечеју.

Вукомановић Војислав (1984, Крагујевац), машиски инжењер; пише приче и песме; награђиван за кратке приче; живи у Крагујевцу.

Вукосављевић Тамара, пише кратке приче; живи у Планиници.

Вучевић Данијела (1969, Никшић), лекар, специјалиста клиничке физиологије; пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Гавриловић Теодора (1994, Нови Сад), студент компаративне књижевности на Филозофском факултету; пише кратке приче.

Гајић Наташа, пише кратке приче, живи у Брчком (Дистрикт БиХ).

Георгиев Елизабета (1975, с. Смиловци, Димитровград), дипломирани филолог српског језика са јужнословенским; пише кратке приче; пише на српском и бугарском језику за одрасле и децу; сарађује са часописима у Бугарској и Србији; живи у Смиловцима.

Грубешкић Совјета (Осијек), пише поезију и приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима.

Гусак Славко (1986), менаџер у хотелијерству; пише кратке приче и поезију; заступљен у зборницима прича; награђиван; живи у Подгорици.

Дамњановић Игор Браца (1989, Београд), пише афоризме, песме, приче, драме, хаику; радове објављује у Србији, Федерацији Босне и Херцеговине, Хрватској, Црној Гори, Сједињеним Америчким Државама, Шпанији, Јапану;

сарађује са бројним часописима; заступљен у више зборника; вишеструко награђиван.

Динић Тамара (1978, Ниш), дипломирани филолог; пише кратке приче; заступљена у зборницима; сарађује са часописима.

Додеровић Зоран (1960, Нови Сад), пише кратке приче, афоризме и хаику; књига хаикуа „Заструпљена река” (2000); коаутор је књига „Раскршће ветрова” (2003) и „ПрезЕНт анегдоте (2006); уређивао часопис „Хаику момент”; заступљен у бројним часописима, зборницима и антологијама; награђиван; живи у Новом Саду.

Доцевска Оливера (1975, Куманово), дипломирани правник; пише кратке приче и поезију; објавила је заједничку књигу са Фрањом Франчичем „Sončica – Сончоглед – Сунцокрет” (2013) и један је од четири аутора књиге „Едисија IV/4” (2012); заступљена у зборницима; награђивана; члан је друштва писаца Македоније; живи у Кунамову.

Драгишић Драгиња Мија (Сисак) дипломирани технолог; пише кратке приче и романе; објавила је роман „Хроника њене младости”; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Бањалуци.

Дрљевић Дарко (1962, Колашин), слободни уметник; пише кратке приче, бави се сликарством, илустрацијом, графиком, као и анимираним филмом; објавио је књигу карикатура и кратких прича 2010. године; добитник је 104 награде на домаћим и међународним такмичењима; живи у Подгорици.

Думичић Доната (1971, Зеница), дипломирани правник; прозна књига „Рејхана која то није“ (2007); заступљена у зборницима; живи у Рабу.

Бекић Ведрана (1979, Сарајево), дипломирани економиста; пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима; превођена на немачки; награђивана; живи у Сарајеву.

Ђорђевић Душан (1955, Врање), новинар; објављене књиге: „Драме” (драме, 1999), „Кила до колена” (афоризми, 2003), „Школа за патриоте” (роман, 2004), „Поштена курва” (афоризми, 2006), „Сточни вагон” (роман, 2008), „Магарећи ујед” (афоризми, 2009), „Да пукнеш” (афоризми, 2011, у коауторству), „Жива у гроб несам могла” (новела, 2011), „Невино уво” (афоризми, 2012), „Сиктер” (роман, 2013); заступљен у зборницима; живи у Врању.

Ераковић Драгиша (1951, Ниш), пише кратке приче, песме и афоризме; објавио је књиге песама „Задужбине”, „Перивој љувезни (Врт љубави)“, „Пијана времена”, „Православни манастири на тлу Србије”, као и заједничку књигу „На путу бескраја”; заступљен у више од сто зборника и четири антологије; превођен; живи у Нишу.

Ержебет Фехер Лиза (1947, Јерменовац), пензионер; пише кратке приче, песме и пише за децу; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана; живи у Вршцу.

Живковић Љиљана (1978, Грац), магистар немачког језика; пише приче, песме и романе на српском и немачком језику; објавила је романе „Артемије тврди да...” (2009) и „Ако је веровати Артемију” (2011); заступљена у више од четрдесет антологија на немачком и српском језику; награђивана у Србији и у Немачкој; живи у Београду.

Зарић Мирјана (1985, Земун), апсолвент на филолошком факултету (српска књижевност и језик); пише кратке приче, прозу и приповетке; вишеструко награђивана; живи у Јакову.

Зековић Никола, комерцијалиста, хонорарни преводилац, угоститељ; пише кратке приче; живи у Подгорици.

Игњатовић Татјана, комерцијалиста; пише кратке приче; награђивана; живи у Сомбору.

Илић Слободан (1953, Лебане), професор медицинског факултета, специјалиста нуклеарне медицине и психијатрије; пише кратке приче, хаику и танка поезију; заступљен у зборницима; живи у Нишу.

Јаковљевић Биљана (1973, Београд), професор историје; пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Јањић Дејан (1972, Врање), професор српске књижевности и језика; пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Моштаници.

Јашаревић Ади (1980, Зеница), медицински техничар; пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Зеници.

Јелић Вера (1948, Крагујевац), просветни радник; пише кратке приче и поезију; награђивана; живи у Крагујевцу.

Јованов Мила (1982, Бања Лука), доктор правних наука и дипломирани графички дизајнер; пише кратке приче и песме; живи у Бањалуци.

Јовановић Ружица, доктор филолошких наука; пише кратке приче, поезију и прозу; објављена монографија „Перо реализма” (2009), „Писац, завичај, наслеђе” (2010); заступљена у зборницима и антологијама; награђивана за поезију и прозу; објављује у периодици стручне радове и есеје; живи у Шапцу.

Јончић Антонија (1983, Сплит), студент права; пише кратке приче и песме; сарађивала са часописима; награђивана; живи у Сплиту.

Костадиновић Драган (1972, Ваљево), програмер; пише кратке приче и прозу; награђиван; живи у Београду.

Коцић Анастасија (1997), ученица; пише кратке приче и песме; награђивана; живи у Нишу.

Кравар Драган (1972, Панчево), електротехничар аутоматике; пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Панчеву.

Крстић Снежана, пише кратке приче; живи у Београду.

Лаудановић Весна (1957, Београд), дипломирани економиста; пише приче, романе, поезију, приповетке и драмске текстове; објавила роман „Изборни процес” (2012); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Крагујевцу.

Луцић Динић Тамара (1975, Зајечар), економиста; пише поезију, прозу и кратке приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; објавила је књигу „Трн у слепоочници – метак у оку”; живи у Неготину.

Манчић Лодика Олга, пише кратке приче и поезију; објавила је осам збирки поезије; заступљена у зборницима; живи у Параћину.

Марин Б. Данко (1965, Сремска Митровица), пише кратке приче, поезију, сатиру, хаику, афоризме; објавио три књиге: „Модрило неба” (хаику збирка), „Тело ми је борбена машина” (поетски триптих) и „Песме, пјесма и кафански зен” (триптих песме и приче); заступљен у зборницима; живи у Новом Саду и Мартинцима.

Марковић Борис (1980, Нови Сад), дипломирао историју уметности; пише кратке приче и поезију.

Марко-Мусинов Снежана (1958, Падина), дипломирани филолог (енглески језик и књижевност); пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима; живи у Земуну.

Матовић Јован (1985, Београд), дипломирао на Факултету за спорт и физичко васпитање; пише кратке приче, поезију и прозу; објавио збирке поезије „Између светова” и „Суицидни бицикл”, као и збирку кратке прозе „Shit overdo-

се”; заступљен у зборницима; сарађује са часописима; награђиван.

Миленковић Драгица (Књажевац), лекар; пише приче, песме и афоризме; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; објавила књигу песама „Шапутања душе” (2002); награђивана; живи у Минићеву.

Милосављевић Данијела (1965, Зрењанин), професор информатике; пише кратке приче; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Новом Саду.

Милосављевић Љиљана (1952, Београд), архитектонски техничар; пише кратке приче и поезију; објавила књиге љубавне поезије „Постојбина срца” (2007) и „Небо у речи” (2013); заступљена у зборницима; превођена на енглески, француски, бугарски и пољски; живи у Смедеревској Паланци.

Миљковић Мирјана (1958, Загреб), професор хрватског језика; пише кратке приче, поезију и прозу; објавила збирку песама „Будница за летаче”; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана; живи у Загребу.

Михаиловић Стеван, дипломирани филолог, пише кратке приче, поезију, прозу и есеје; објавио збирку кратких прича, тзв. хаибуна, „Цвет и диносауруси” (1999) и збирку хаику песама „Додири” (2004); сарађује са часописима; живи у Београду.

Младеновић Горан (1977, Јагодина), лекар; пише кратке приче, поезију, приповетке и афоризме; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Јагодини.

Никачевић Јагода (1951, Шибеник), дипломирани технолог; пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана; живи у Београду.

Орловић Михајло, новинар; пише приче, поезију и романе; објавио седамнаест књига; живи у Бањалуци.

Охаши Драгица, пише приче и песме, заступљена у зборницима; награђивана; живи у Јапану.

Пајић Татјана (Лозница), студент Филозофског факултета; пише кратке приче; живи у Новом Саду.

Пантелић Мариола (1983, Београд), дипломирани филолог (бугарски језик и књижевност); пише поезију и кратке приче; објавила збирку поезије „Срце у заблуди” (2012); награђивана; превођена; заступљена у зборницима; живи у Земуну.

Паулсен Драгана (1981, Бихаћ), синолог; заступљена у зборницима; живи у Ослу.

Пауновић Анђелка, пише поезију, прозу, есеје, књижевне критике; објавила „Голе стопе” (збирка поезије) и „Прогонство из ембриона” (проза); вишеструко награђивана; превођена на енглески језик; живи у Београду.

Петронијевић Милош, пише кратке приче.

Плећевић Зоран (1959, Аранђеловац), пише приче, романе и песме; објавио је роман „Париз је далеко“ (2013); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Аранђеловцу.

Поповић Александра (1991, Косовска Митровица), студент медицинског факултета; пише кратке приче.

Премуж Ведран (1976, Бјеловар), дипломирани саобраћајни инжењер; пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Загребу.

Радаковић Предраг (1963, Зрењанин), пише кратке приче и песме; објавио три збирке песама.

Радосављевић Горан (1969, Београд), пише кратке приче и афоризме; објавио књигу „Хлеба и цигара” (2011);

приредио две књиге: „Афотека” (2012) и „Афотека 2” (2013); заступљен у зборницима; сарађује са часописима; награђиван; живи у Београду.

Ракић Бајиновић Наташа (1977, Бечеј), професор енглеског језика и књижевности, новинар, преводилац; пише кратке приче; живи у Београду.

Радуловић Нена (1931, Тобут), пише кратке приче, песме, романе и радио драме; књиге песама: „Ивицом несна” (1981), „Само за тебе” (2001), „Још увек сањам” (2003), „Кад ја порастем” (1976), „Радоснице” (2002), роман „Мушкарача” (1985), књига прича „Невенчице” (1998); сарађује са многим часописима; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Смедеревској Паланци.

Ранђеловић Драгана (1979, Ћуприја), дипломирала и местеријала српски језик и књижевност са општом књижевношћу; пише кратке приче и поезију за децу; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Деспотовцу.

Ранчић Горан (1960, Бабушница); пише кратке приче и приче на дијалекту, поезију, хаику, хаибуне; објавио две збирке поезије „Златан кључ од непотребних речи” (2004) и „Лов на славуја старијег од песме” (2013) као и збирку прича на дијалекту „Сенђе” (2012); заступљен у зборницима; живи у Бабушници.

Раонић Зоран (1956, Ђурђевића Тара), пише поезију, прозу и сатиру, а бави се и сакупљањем народних умотворина; збирке поезије: „Вилино коло” (1995), „Четири мијене” (1996), „Диоба ватре” (1997), „Други круг ватре” (1998), „Мјесец у крилу” (2000), „Иза бране” (2001) и „Око пјесме” (2010); „Неко доба”, „Бехар у змијарнику” (2009); заступљен је у бројним зборницима, прегледима и антологијама, нашим и страним; члан редакција више листова и часописа; поезија му је превођена на енглески, немачки и бугарски језик, а хаику и на још десетак језика; приредио је прву панораму црногорске хаику поезије, која је објављена и на словеначком;

добитник више домаћих и међународних награда и признања; члан је Удружења књижевника Црне Горе; живи у Пљевљима.

Римар Меланија (1958, Руски Крстур), дипломирала на Природно-математичком факултету – смер географија, ради као одговорни уредник часописа за децу „Заградка” у Новом Саду; објавила је двојезичну збирку песама (српско-русински) „Да ли ми верујете” (2013); објавила девет књига поезије и прозе, од чега је само једна за одрасле (остале су намењене деци) и само једна на српском језику (остале на русинском); заступљена у неколико антологијама на српском, македонском и румунском; сарађује са часописима за децу; живи у Петроварадину.

Ристић Иван (1978, Призрен), професор историје; пише кратке приче и поезију; заступљен у зборницима прича и поезије; сарађује са часописима; живи у Крушевцу, повремено у Нишу.

Ристић Ј. Драган (1948, Ниш), професор немачког језика и књижевности; пише кратке приче, афоризме, поезију и хаику; објавио осам књига хаику поезије „Из дневника једног хаиђина” (1995), „Бубице у глави” (2001), „Пчела у целофану” (2001), „Цврчак у акцији” (2002) и друге, две књиге афоризама и следеће књиге кратких прича „Каљаче и катедрале” (2003), „Вреди се помучити” (2004), „Инсерт” коауторски (2004), „ПреЗЕНт Анегдоте”, коауторски (2006), „Ковачи своје среће” (2010); превео, између осталог, и „Антологију најкраће немачке приче”; од 1996. године је главни уредник „Хаику новина” из Ниша; хаику му је превођен на 14 језика; награђен са четрдесет и осам награда; живи у Нишу.

Ристић-Стојановић Санда (1974, Београд), дипломирани филозоф; пише кратке приче и поезију; објавила је следеће књиге поезије: „Ноћ је праштање своје” (2000), „Свитање је лет боје” (2007), „Ноћи наше, услуга” (2008),

„Тишина разликује светлости” (2010), „Облачна птица” (2011), „Годишња доба речи” (2012), „Измишљотина ватре” (2013); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; члан је Удружења књижевника Србије и Српског књижевног друштва.

Рукавина Јован (1959, Шабац), економиста; пише кратке приче, афоризме, песме, кратку медитативну и сатиричну прозу, чланке и есеје; објавио је књиге: „Везови” (1989, медитативна проза и афоризми), „Победник” (1995, спортски афоризми), „Друго полувреме” (1998, спортске приче, записи, афоризми), „О томе се (не) прича” (2002, сатиричне приче), „Пољима мака” (2003, песме), „Мали Париз” (1994), „Огледало душе” (2004, песме), „Трилинг асова” (2005, спортска монографија), „Дон Кихот је укротио ветрењачу” (2007, песме), „Један живот” (2007), „Песник Ник и песникиња Иња” (2007, песме), „Решење квадратне једначине” (2011, роман) и „Ово би свака жена волела” (2011, песме), „Што те они не штампају: (личан/ин – није од локалног значаја” (2013, цртице и записи) и „Нова драма – драма XX века” (2013, драма); сарађује са часописима; награђиван; живи у Шапцу.

Сепе Драгана (1971, Београд), новинар; пише кратке приче, књижевну и позоришну критику; приредила хрестоматију „Златна књига светске књижевности” (1999); књиге кратких прича: „Укус живота” (1999), „Нови укус живота” (2007), „Траговима истине” (2007), Укрштеним стазама истине (2008), Сенке (2008, трилогија збирки кратких прича); заступљена у четрдесетак зборника кратких прича; живи у Београду.

Симић Владимир (1975, Београд), дипломирани филолог (српски језик и књижевност); пише кратке приче и песме; збирка поезије „Понорнице”; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Обреновцу.

Синдик Јошко (1965, Дубровник), доктор кинезиологије, проф. психологије; кратке приче, песме, есеје и драме објављивао у часописима за културу и књижевност; објавио књиге „Над провалијом” (1991), „Преокрет” (1993) и „Круковање и каменовање” (1994), „Још један пут” (2008), „Лик из другог филма” (2009); циклус кратке прозе „Калеидоскопске приче о љубави и животу” објављене су и у склопу антологије „Све приче – приче непознатих аутора” (2003); награђиван; живи у Загребу.

Спасојевић Зоран (1949, Крагујевац), пише кратке приче, поезију, сатиру, драме, комедије; објавио књиге поезије: „Дар празнине“ (1986) и „Глад“ (1998), књиге кратких прича: „Одело за одлазак“ (1997) и „Кратке приче без муке“ (2003, 2006), књигу драме: трилогије „Америка има рупу“ (2003), кратку драму „Резерват Србија“ (2006), документарну комедију „Гаврилов Принцип“ (2008), љубавну комедију „Волиш ли ме, Јакове“ (2008) и лагану комедију „Мој човек“ (2010), књигу сатире „Ту зека пије воду“ (2008), као и књигу и-мејл арта „Мала ноћна пошта” (2009); аутор је ЦД-РОМ-а (дигиталне графике, књиге, текстови) „Циркус“ (2006); заступљен је у преко педесет антологија и зборника поезије, кратких прича, кратких драма и сатире; члан Удружења књижевника Србије; награђиван; живи у Крагујевцу.

Средановић Мирослав (1936, Ластва, Требиње), дипломирани правник; пише афоризме, песме и кратке приче; књиге афоризама „Сто и ниједан афоризам” (2000), „Није смешно” (2001), „Записи на кожи” (2004), „Упадице“ (2007) и „Смешна збиља“ (2010, 2011); заступљен у зборницима, енциклопедијама и антологијама прича и афоризама; поезију објављивао у књижевним часописима; живи у Београду.

Стануловић Андрија (1989, Пирот), дипломирао на смеру порези и царине; пише поезију и прозу; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Пироту.

Такахаши Бранка (1970, Вуковар), јапанолог, пише и преводи са руског и јапанског; сарађује са низом часописа код нас и у Русији; живи у Токију.

Тодор Зоран (1959, Смедеревска Паланка), академски сликар; живи у Смедеревској Паланци.

Трумпић Војислав (1936, Гњилане), дипломирани филолог; пише кратке приче и песме; објавио књиге песама „Око дома мог” (2007) и „Песма не умире” (2011); заступљен у петнаестак зборника и једној антологији дечје поезије; сарађује са часописима; награђиван.

Ћурчић Мирослав (1966, Београд), пише приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Земуну.

Ћурчић Тамара (1991, Кикинда), студент српске књижевности и језика са компаратистиком; пише кратке приче и кратку прозу; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана; живи у Београду.

Угринић М. Саша (1971, Смедеревска Паланка), дипломирани машински инжењер; пише кратке приче, песме и афоризме; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Великој Плани.

Ушурел Радојка (1958, Вршац), службеник; пише кратке приче и песме; заступљена у зборницима; живи у Вршцу.

Филиповић Александра (1983), дипломирани економиста; пише кратке приче; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Панчеву.

Фрањо Франчич (1958, Љубљана), песник, прозаиста, писац за децу и драмски писац; завршио Вишу школу за социјалне раднике; пише кратке приче, песме, драмске текстове, радио-драме, романе, сценарија, радиографске игре, сатиру; аутор је више од 50 књига – романа, збирка кратких

прича, песничких збирки, драмских текстова и радио-драма, као и књига за децу и омладину, као што су „Еготрип” (1984, приче), „Домовина бледа мати” (1986, роман), „Не” (1986, кратке приче), „Јеб” (1988, роман), „Milostni strel – Orgija” (1989, кратка проза), „Klovnova obzorja” (1990, песме), „Sovraštvo” (1993, роман), „Začasno osvobojeno ozemlje” (1992, песме), „Беле смрти” (1994, кратка проза), „Male vojne” (1994, кратка проза), „Poševni stolp v Pisi” (1995, кратка проза), „Шкорпионова балада” (1995, роман), „Otroštvo” (1996, кратка проза), „Dobro jutro Charles Bukowski!” (збирка еротских прича), „Hvalnica sončnicam” (2002, књига за децу), „Ljubezni in sovraštva” (2002), „Za vse boš plačal” (2006, хумореске), „Barufa in kažin” (2005, хумореске), „Trkaj, trkaj na nebeška vrata” (2006, изабрана проза), „Za vse boš plačal, Ne spominjam se” (2006, кратка проза), „Ledeni ogenj resničnosti” (2006, роман), „Kje se skrijejo metulji pred dežje” (2009), „Ниро” (2010), „Где се скривају лептири од кише” (2011), „Разврат самоће”, „Волео бих да зауставим време”; превођен је на многе језике; добитник је више од тридесет награда; живи у Сечовљу.

Хелдић-Смаилагић Едина, магистар психолошких наука, пише кратке приче и песме; објавила књигу „Тајна клопка” (2008); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Бањалуци.

Чворовић Стеван (1975, Београд), дипломирани филмски и ТВ монтажер; пише кратке приче и песме; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Шкиљевић Зоран (1962, Београд), трговац; пише кратке приче и романе; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Београду.

НАЈКРАЋЕ ПРИЧЕ 2013
(Приредио Ђорђе Оташевић)
прво издање

<i>Рецензент</i>	Владимир Павловић
<i>Ликовно решење корица</i>	Милан Бештић
<i>Технички уредник</i>	Горан Оташевић
<i>Коректура</i>	Дејана Јовановић
<i>Издавач</i>	„Алма”, Београд
<i>За издавача</i>	Ђорђе Оташевић
<i>Штампа</i>	„Скрипта интернационал”, Београд
<i>Тираж</i>	200
<i>ISBN</i>	978-86-7974-338-1

www.alma.rs
www.alma.co.rs
almabg@orion.rs

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41–36(082.2)

Најкраће приче 2013 / (приредио Ђорђе Оташевић). – 1. изд. – Београд : Алма, 2014 (Београд : Скрипта интернационал). – 201 стр. ; 20 см. – (Библиотека Савремена књижевност / [Алма, Београд] ; 160)

Тираж 200.

ISBN 978-86-7974-338-1

COBISS.SR-ID 206672652